

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

**НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА
РЕФОРМИ
(2012-2020 Г.)**

*В изпълнение на стратегия
„Европа 2020”*

**АПРИЛ 2012 Г.
СОФИЯ, БЪЛГАРИЯ**

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ	2
СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ	4
СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ	4
СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ	5
I. ВЪВЕДЕНИЕ	8
II. ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА	9
II.1. Макроикономически сценарий за развитие на българската икономика.....	9
II.2. Механизъм за ранно предупреждение	14
III. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМИТЕ И МЕРКИТЕ ПРЕЗ 2011 Г.	19
IV. ИНТЕЛИГЕНТЕН РАСТЕЖ	36
IV.1. Актуална информация и стратегия на политиката за постигане на интелигентен растеж.....	36
IV.2. Научни изследвания и иновации.....	37
2.1. Стимулиране на инвестициите в НИРД.....	37
2.2. Подобряване на достъпа до финансиране и институционална подкрепа за предприятията, вкл. за МСП	38
2.3. Подобряване на качеството на научната дейност, вкл. чрез развитие на човешкия потенциал за научни изследвания и иновации, и осъществяване на връзката наука-бизнес	39
2.4. Изграждане и подобряване на научно-изследователската и иновационната инфраструктура.....	39
IV.3. Образование и обучение	41
3.1. Повишаване на достъпа до образование за задържане в образователната система и за повишаване на равнището на образованост.....	41
3.2. Подобряване на качеството на образованието	42
3.3. Повишаване на знанията и уменията чрез учене през целия живот.....	43
IV.4. Информационни и комуникационни технологии.....	44
V. УСТОЙЧИВ РАСТЕЖ	45
V.1. Актуална информация и стратегия на политиката за постигане на устойчив растеж.....	45
V.2. Ефективност и устойчивост на публичните разходи	46
2.1. Пенсионна реформа и социално осигуряване	46
2.2. Подобряване на ефикасността на публичните разходи	47
V.3. Климат-енергетика.....	48
3.1. Повишаване на енергийната ефективност и намаляване на енергийната зависимост	48
3.2. Либерализация на пазара на електроенергия	50
3.3. Опазване на околната среда, вкл. развитие на технологичната инфраструктура.....	51
V.4. Бизнес среда.....	53
4.1. Повишаване административния капацитет	53
4.2. Намаляване на административната тежест и подобряване на качеството на административните услуги	54
4.3. Внедряване и ефективно приложение на електронното управление	55
V.5. Инфраструктура	56
5.1. Пътна и транспортна инфраструктура	56
5.2. Устойчиво и интегрирано градско развитие	58
VI. ПРИОБЩАВАЩ РАСТЕЖ.....	59
VI.1. Актуална информация и стратегия на политика за приобщаващ растеж	59

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА РЕФОРМИ (2012-2020 г.)

VI.2. Заетост	60
2.1. Насърчаване на заетостта и намаляване на безработицата	60
2.2. Подобряване на съответствието между предлагане и търсене на пазара на труда	63
VI.3. Бедност и социално включване	63
3.1. Намаляване на бедността и социално включване на уязвимите групи от обществото	63
3.2. Подобряване на качеството и достъпа до здравни услуги	64
VII. ПРИНОС НА СТРУКТУРНИТЕ ФОНДОВЕ И -КОХЕЗИОННИЯ ФОНД В ПРИЛАГАНЕТО НА НППР ДО 2015 Г. (N+2).	66
VII.1. Мерки за подобряване на усвояването на Структурните фондове и Кохезионния фонд	66
1.1. Осъществявани мерки	66
1.2. Планирани мерки	67
VII.2. Принос на Структурните фондове и Кохезионния фонд за финансирането на мерките в НППР към момента и прогноза до 2015 г.	68
VII.3. Прогноза за усвояване на средства по теми, имащи принос към постигането на целите на НППР до 2020г.	69
VIII. ХОРИЗОНТАЛНИ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИ ВЪПРОСИ	72
VIII.1. Политическо участие (парламент, регионални и местни власти) и участие на социалните партньори	72
VIII.2. Координация на секторни политики на регионално и местно ниво	72
VIII.3. Инструменти за наблюдение	73
IX. ПРИЛОЖЕНИЯ	75

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблица 1: Допускания относно основни макроикономически показатели	10
Таблица 2. Основни показатели на макроикономическия сценарий за 2011-2015 г....	10
Таблица 3. Напредък във финансовото изпълнение на ОПТ по приоритетни оси и приоритетни проекти към 31.12.2011 г.....	57

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

Графика 1. Приноси по компоненти към годишния растеж на БВП и БДС	9
Графика 2. Брой заети и ниво на безработица	11
Графика 3. Динамика на реалните РТЕП при база 2009г.	13
Графика 4. Търговско салдо по видове стоки (млн. евро)	15
Графика 5. Размер на ПЧИ в страната по основни икономически отрасли (млн.евро). 16	
Графика 6. Компоненти на нетната международна инвестиционна позиция (млн. евро, % от БВП)	16
Графика 7. РЕВК изчислен с различни дефлатори, 1999 г.=100	17
Фигура 1. Разпределение на мерките в НПП (2011-2015 г.), в съответствие с препоръките на Съвета на ЕС	19

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АДФИ – Агенция за държавна финансова инспекция	ЗДБРБ – Закон за държавния бюджет на Република България
АЗ – Агенция по заетостта	ЗДСл – Закон за държавния служител
АИС – автоматизирана информационна система	ЗЕ – Закон за енергетиката
АМ – Автомагистрала	ЗЕВИ – Закон за енергията от възобновяеми източници
АОП – Агенция за обществени поръчки	ЗЕЕ – Закон за енергийната ефективност
АПИ – Агенция „Пътна инфраструктура”	ЗИД – Закон за изменение и допълнение
АПР – Анализ ползи-разходи	ЗНЗ – Закон за насърчаване на заетостта
АСП – Агенция за социално подпомагане	ЗНИ – Закон за насърчаване на инвестициите
АУЕР – Агенция за устойчиво енергийно развитие	ЗОАРАКСД – Закон за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност
БВП – Брутен вътрешен продукт	ИА „ГИТ” – Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда”
БФП – безвъзмездна финансова помощ	ИА „ЕСМИС” – Изпълнителна агенция „Електронни съобщителни мрежи и информационни системи”
ВЕИ – възобновяеми енергийни източници	ИКТ – информационни и комуникационни технологии
ВИ – възобновяеми източници	ИН – Интегрирани насоки
ВУЗ – висше учебно заведение	ИСУН – Информационна система за управление и наблюдение (на средствата от структурните инструменти на ЕС)
ГКПП – Гранично-контролен пропускателен пункт	КЛЕЕВЕИ - Кредитна линия за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници
ГПР – Годишен преглед на растежа	КРС – Комисия за регулиране на съобщенията
ДАМТН – Държавна агенция за метрологичен и технически надзор	КСО – Кодекс за социално осигуряване
ДВ – Държавен вестник	КФП – Консолидирана фискална програма
ДКЕВР – Държавна комисия за енергийно и водно регулиране	МЗ – Министерство на здравеопазването
ДОО – Държавно обществено осигуряване	МВФ – Международен валутен фонд
ЕАД – Еднолично акционерно дружество	МИЕТ – Министерство на икономиката, енергетика и туризма
ЕБВР – Европейска банка за възстановяване и развитие	МОМН – Министерство на образованието, младежта и науката
ЕЕ – Енергийна ефективност	МС – Министерския съвет
ЕИБ – Европейска инвестиционна банка	МСП – малки и средни предприятия
е.ж. – еквивалентни жители	МТИТС – Министерство на транспорта информационните технологии и съобщенията
ЕК – Европейска комисия	МФ – Министерство на финансите
ЕС – Европейски съюз	МФИ – Международни финансови институции
ЕСГРАОН – Единна система за гражданска регистрация и административно обслужване на населението	
ЕСО – Електроенергиен системен оператор	
ЕСФ – Европейски социален фонд	
ЗВО – Закон за висшето образование	

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА РЕФОРМИ (2012-2020 г.)

МФК – международни финансови корпорации	ОПОС – Оперативна програма „Околна среда”
МРРБ – Министерство на регионалното, развитие и благоустройството	ОПРКИБ – Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика”
НАП – Национална агенция по приходите	ОПРР – Оперативна програма „Регионално развитие”
НЕК – Национална електрическа компания	ОПРСР – Оперативна програма за развитие на сектор „Рибарство”
НЗОК – Национална здравноосигурителна каса	ОПРЧР – Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”
НИРД – научно-изследователска и развойна дейност	ОПТ - ОП „Транспорт”
НИТРД – научно-изследователски, технологични и развойни дейности	ПОИС – План за организация и изпълнение в строителството
НОИ – Национален осигурителен институт	ПРБК – Първостепенни разпоредители с бюджетни кредити
НПДЕВИ – Национален план за действие за енергията от възобновяеми източници	ПЕЕ – Програма „Енергийна ефективност”
НПДЕЕ – Национален план за действие по енергийна ефективност	ПТКП – подробен транспортно-комуникационен план
НПДЗ – Национален план за действие по заетостта	ПУДООС – Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
НПР – Национална програма за реформи	ПУП-ПП – Подробен устройствен план – Парцеларен план
НС – Народно събрание	ПЧП – публично-частно партньорство
НСИ – Национален статистически институт	РЗП - разгъната застроена площ
НСОРБ – Националното сдружение на общините в Република България	РМС – Решение на Министерския съвет
НЦ 1 – Национална цел 1 „Достигане на 76% заетост сред населението на възраст 20-64 г. до 2020 г.”	САР – Съвет за административна реформа
НЦ 2 – Национална цел 2 „Инвестиции в НИРД в размер на 1.5% от БВП”	СБ – Световна банка
НЦ 3 – Национална цел 3 „Климат-енергетика” – „Достигане на 16% дял на възобновяемите енергийни източници в брутно крайно потребление на енергия и повишаване на енергийната ефективност с 25% към 2020 г.”	СЗИ – Схема за зелени инвестиции
НЦ 4 – Национална цел 4 „Дял на преждевременно напусналите образователната система от 11% до 2020 г. и дял на 30-34 годишните със завършено висше образование - 36% до 2020 г.”	СКУСЕС - Съвет за координация при управлението на средствата от Европейския съюз към МС
НЦ 5 – Национална цел 5 „Намаляване на броя на живеещите в бедност с 260 хил. души”	СКФ – Структурни фондове и Кохезионен фонд
ПЗР – Преходни и заключителни разпоредби	СМР – строително-монтажни работи
ПМС – Постановление на Министерския съвет	СП – скоростен път
п.п. – процентни пункта	СП 1 – Специфична препоръка 1 „Да продължи с ефективното изпълнение на бюджета с цел коригиране на прекомерния дефицит през 2011 г. в съответствие с Препоръката на Съвета от 13 юли 2010 г. по отношение на процедурата при прекомерен дефицит. Да определи мерките за изпълнение на бюджетната стратегия за периода 2012—2014 г. Да се възползва от протичащото икономическо възстановяване за постигане на средносрочната цел, главно чрез строг контрол на растежа на разходите и същевременно чрез повишаване на дела на разходите, стимулиращи растежа.”
ПРСР – Програма за развитие на селските райони	СП 2 - Специфична препоръка 2 „Да предприеме по-нататъшни действия за подобряване на предвидимостта при
ОВОС – Оценка на въздействието върху околната среда	
ОП – Оперативна програма	
ОПАК – Оперативна програма „Административен капацитет”	

изготвянето на бюджета и на контрола по изпълнението му, включително въз основа на текущо начисляване, по-специално чрез засилване на фискалното управление. За тази цел да изготви и въведе задължителни фискални правила и ясно определена средносрочна бюджетна рамка, която да осигурява прозрачност на всички нива на управление.”

СП 3 – Специфична препоръка 3 „Да изпълни действията, договорени със социалните партньори по провежданата понастоящем реформа на пенсионната система, да ускори някои от ключовите ѝ мерки, които биха спомогнали за повишаване на действителната възраст за пенсиониране и намаляване на ранното напускане на трудовия пазар като постепенното увеличаване на продължителността на социалното осигуряване, както и да засили мерките за улесняване на възрастните работници да остават по-дълго на работа.”

СП 4 – Специфична препоръка 4 „В сътрудничество със социалните партньори и в съответствие с националните практики да провежда политика, с която да се гарантира, че растежът на заплатите е по-тясно обвързан с прираста на производителността на труда, и да се поддържа конкурентоспособността като се следи за непрекъсната конвергенция.”

СП 5 – Специфична препоръка 5 „Да предприеме действия за борба с бедността и насърчаване на социалното приобщаване, особено по отношение на уязвимите групи от населението, изправени пред множество затруднения. Да предприеме мерки за модернизиране на публичните служби по заетостта с цел повишаване на способността им да откриват работници с подходящ профил за задоволяване на търсенето на трудовия пазар; за съсредоточаване на повече усилия за подпомагане на младежите с ниска квалификация. Да продължи образователната реформа чрез приемане на Закон за предучилищното и училищното образование и на нов Закон за висшето образование до средата на 2012 г.”

СП 6 – Специфична препоръка 6 „Да положи повече усилия за повишаване на административния капацитет в ключовите държавни ведомства и регулаторни органи, за да се осигури по-висока ефективност на публичните услуги при задоволяване на потребностите на гражданите и предприятията; да въведе и да изпълни ефективно мерки за извършване на проверки на обществените поръчки въз основа на оценка на риска; да повиши капацитета на органите да предотвратяват и санкционират нередностите, за да се подобри качеството и ефикасността при използването на публичните средства.”

СП 7 – Специфична препоръка 7 „Да премахне пречките за навлизане на пазара, разпоредбите за гарантирана печалба и контрола на цените и да осигури пълна независимост на българския орган за енергийно регулиране, за да се отворят пазарите на електроенергия и газ за по-голяма конкуренция. Да въведе стимули за повишаване на енергийната ефективност на сградите.”

тне – тона нефтен еквивалент

ФР 1 – Фактор за устойчив икономически растеж 1 „Подобряване ефективността на публичните разходи и осигуряване на преразпределение на публичните разходи към дейности, повишаващи потенциала за растеж на икономиката”

ФР 2 – Фактор за устойчив икономически растеж 2 „По-добро и по-ефективно използване на трудовия потенциал на икономиката”

ФР 3 – Фактор за устойчив икономически растеж 3 „Адресиране на слабостите в бизнес-средата и подобряване на административната ефективност”

ФР 4 – Фактор за устойчив икономически растеж 4 „Подобряване качеството и ефективността на образователните и обучителни системи”

ФР 5 – Фактор за устойчив икономически растеж 5 „Инфраструктура с оглед на подобряване на достъпа до Единния пазар”

ЦКЗ – Централно координационно звено

ЦНСТ – Център за настаняване от семеен тип

JEREMIE (Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises) – Обединени европейски ресурси за подкрепа на малки и средни предприятия

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Националната програма за реформи (2011-2015 г.) беше одобрена от Министерския съвет през април 2011 г. Настоящата актуализация (2012-2020 г.), се разработва в рамките на Европейския семестър за 2012 г. и адресира препоръките в заключенията на Годишния преглед на растежа за 2012 г. Заедно с Конвергентната програма, отразява мерките и политиките на българското правителство в отговор на препоръката и мнението на Съвета от 13 юли 2011 г. С мерките, заложи в Националната програма за реформи (НПР), се спазват и ангажиментите на страната по Пакта „Евро плюс“ за повишаване на конкурентоспособността, заетостта и устойчивостта на публичните финанси.

Приоритетните области, допринасящи в най-голяма степен за повишаване на жизнения стандарт като крайна цел на икономическата политика, са дефинирани в Националната програма за реформи на Република България (2011-2015 г.), а именно: по-добра инфраструктура, конкурентоспособна младеж, по-добра бизнес среда и по-голямо доверие в държавните институции. Тези области се допълват от целенасочени действия за подобряване на ефективността на публичните разходи в подкрепа на растежа, осигуряване на институционална и финансова подкрепа за предприятията и намаляване на безработицата сред най-уязвимите групи в обществото (младежи, ниско-квалифицирани и обезкуражени лица, и възрастни хора).

Българското правителство се придържа към националните цели в изпълнение на стратегия „Европа 2020“, които са дефинирани в Националната програма за реформи на Република България (2011-2015 г.). Предвид все още несигурната външна среда и очакванията за възстановяване на икономиката, предвиждаме средносрочен преглед на напредъка в изпълнението на националните цели. Мерките в настоящата актуализация на програмата са насочени към преодоляване на съществуващите предизвикателства пред растежа и към достигане на националните цели за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Те са в съответствие и с интегрираните насоки и седемте водещи инициативи по стратегията „Европа 2020“.

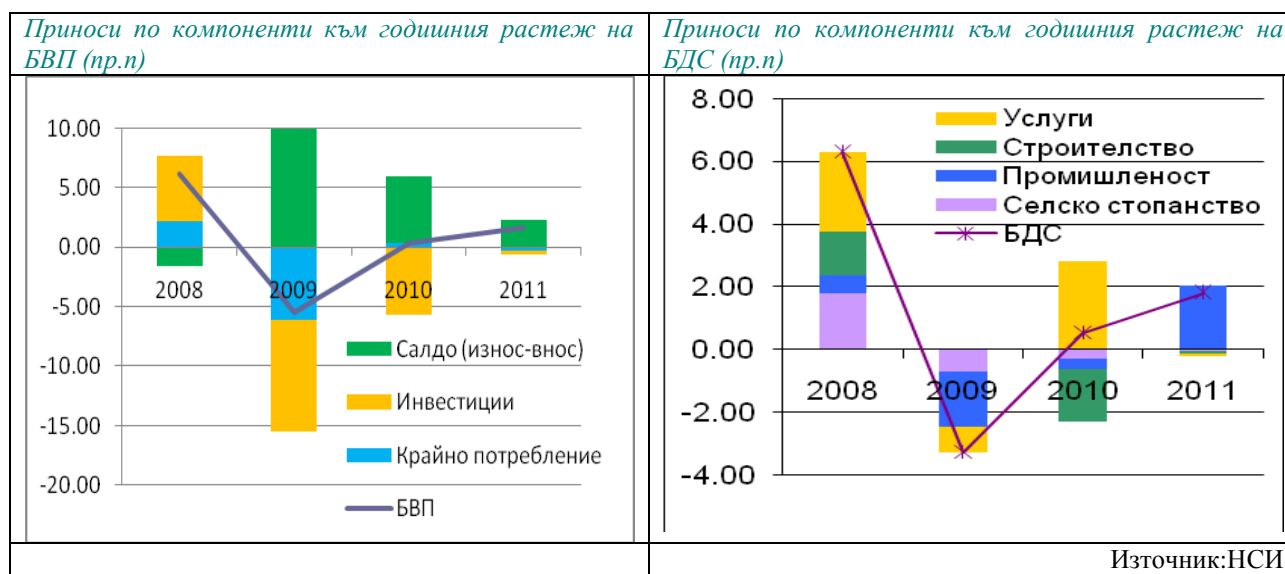
II. ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА

II.1. Макроикономически сценарий за развитие на българската икономика

Настоящата актуализация на Националната програма за реформи за 2012-2020 г. се базира на макроикономическата рамка за 2012-2015 г. и оценките на потенциалния растеж до 2020 г. при сценарий без промяна на политиките и допускания за основни показатели на външната среда на ЕК, Международния валутен фонд (МВФ) и Министерството на финансите на Република България (МФ), актуални към март 2012 г.¹ Използваният в програмата базисен сценарий съвпада с този в Конвергентната програма на Република България (2012-2015 г.).

През 2011 г. отчетеният икономически растеж в страната беше 1.7%. и динамиката му се определяше главно от външното търсене. Реалният ръст на износа възлезе на 12.8%, достигайки най-високите си нива по постоянни цени. Вътрешното търсене остана подтиснато със спад при потребителските разходи на домакинствата (0.6%) и с продължаващо, макар и с по-бавни темпове намаление на инвестициите (1.6%).

Графика 1. Приноси по компоненти към годишния растеж на БВП и БДС

Прогнозата за икономическото развитие на България през 2012 г. се базира на предположението за влошена външна среда и забавяне на растежа на основните търговски партньори. Очаква се растежът да бъде задвижен основно от вътрешното търсене. За периода 2013-2015 г. се предвижда възстановяване на външното търсене, но и по-ускорен растеж на вътрешното, като темповете на растеж на потреблението и инвестициите не се очаква да достигнат предкризисните си нива и това да доведе до макроикономически дисбаланси.

¹ Табл... на Конвергентната програма

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА РЕФОРМИ (2012-2020 г.)

Таблица 1: Допускания относно основни макроикономически показатели

	2011	2012	2013	2014	2015
Валутен курс USD/EUR- средногодишен	1.39	1.32	1.28	1.28	1.27
БВП (в реално изражение, % изменение) – Световна икономика	3.8	3.3	3.9	4.4	4.6
БВП (в реално изражение, % изменение) - ЕС	1.5	0.0	1.5	1.8	2.0
Цени на петрола (APSP) (USD/барел, % изменение)	31.5	1.6	-3.1	- 4.3	-3.2
Шестмесечен ЛИБОР по деноминирани в USD депозити	0.51	0.71	0.71	0.73	1.35
Шестмесечен ЛИБОР по деноминирани в EUR депозити	1.39	0.89	0.88	1.28	1.91
Стокови цени (2005=100, % изменение)	17.8	-10.4	-1.7	-3.4	-3.2
Храни	19.7	-10.6	-2.0	-3.8	-3.7
Напитки	16.6	-16.9	1.7	-4.0	-14.5
Селскостопански суровини	22.7	-10.8	-3.9	-1.9	-4.0
Метали	13.5	-8.9	-0.7	-3.4	-0.6

Източник:ЕК, МВФ, МФ

В резултат на направените допускания се прогнозира икономически растеж от 1.4% през 2012 г., като това забавяне ще дойде главно по линия на ниския принос на нетния износ. По отношение на потреблението се очаква домакинствата да останат предпазливи, но да допринесат положително за растежа на БВП. Ръст на инвестициите се предвижда главно по линия на усвояване средства от европейските фондове.

Таблица 2. Основни показатели на макроикономическия сценарий за 2011-2015 г.

		2011	2012	2013	2014	2015
БВП – текущи цени	млн.лева	75 265	78 553	82 819	88 110	94 142
Реален растеж на БВП	процент	1.7	1.4	2.5	3.5	4.0
Приноси за растежа на БВП, в т.ч.						
Инвестиции	процент	-0.4	0.8	1.3	1.8	2.1
Потребление	процент	-0.3	0.5	1.6	2.7	3.2
Нетен износ	процент	2.3	0.1	-0.5	-1.0	-1.2
Дефлатор на БВП	процент	5.0	2.9	2.9	2.8	2.7
Хармонизирана инфлация - средна за периода	процент	3.4	2.1	2.4	2.5	2.5
Текуща сметка (БВП)	процент	1.9	1.5	0.1	-0.8	-1.4
Търговски баланс	процент	-4.8	-4.9	-5.9	-6.8	-7.7
Услуги, нето	процент	6.2	6.1	5.8	5.7	5.8
Доход, нето	процент	-3.9	-4.3	-4.2	-3.6	-3.3
Текущи трансфери, нето	процент	4.4	4.6	4.4	3.8	3.8
Финансова и капиталова сметка, в т. ч.	млн. евро	-897	1 665	987	2 992	2 824
Преки чуждестранни инвестиции	млн. евро	1 065	1 148	1 721	2 202	2 512
Общ баланс	млн. евро	159	2 249	1 024	2 611	2 130

За периода 2013 - 2015 г. се прогнозира растеж между 2.5 и 4%. Повишеното бизнес и икономическо доверие и поддържането на макроикономическа стабилност в страната ще доведат до ускоряване на растежа на вътрешното търсене до 5.2% през 2015 г.

По оценки на Министерство на финансите, потенциалният икономически растеж на България през 2011 г. е бил 0.7%. Основен принос за този растеж е имала общата

факторна производителност. Приносът на капитала намалява поради продължаващия спад в инвестициите. Очакванията за 2012 г. са потенциалният растеж да нарасне до 1.2%, като отклонението ще се свие до (-2.4%). От страна на производствените фактори намалява отрицателния принос на заетостта, общата факторна производителност отново е с най-голям принос. За периода (2012-2015 г.) се предвижда растеж на потенциалния БВП средно от 2.1%. Икономиката ще се развива под потенциала си до 2014 г.

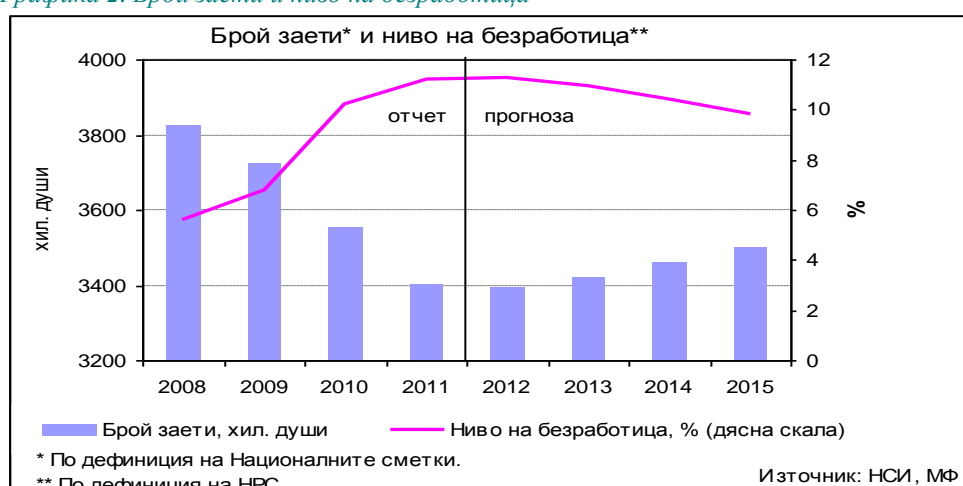
Намалението на заетостта в условията на ръст на БВП бе свързано с различния, в сравнение с предкризисния период, източник на икономически растеж и бавното възстановяване във вътрешното търсене. Започналото в средата на 2010 г. икономическо възстановяване се реализира основно по линия на износа, докато вътрешното търсене, което има и определящ характер за динамиката на заетостта, показва признаци на възстановяване едва от второто тримесечие на 2011 г.

Годишният спад на заетите през 2011 г. отбеляза известно забавяне в сравнение с предходната година (4.2% при 4.7%² през 2010 г.), което бе свързано с по-бавния темп на намаление на заетостта в индустрията, докато в сектора на услугите спадът на заетите се ускори на годишна база. Нарасналото търсене на труд в част от експортно-ориентираните отрасли (производство на машини и оборудване и производство на електрически съоръжения) не бе в състояние да компенсира продължаващото намаление на заетите в дейностите, които са основно зависими от вътрешното търсене.

Сезонното оживление на пазара на труда през второто и третото тримесечие спомогна за забавянето, но не и за преодоляването на негативните годишни тенденции в нивото на безработица. Неговата средногодишна стойност достигна 11.2% и отбеляза прираст от 1 пр.п. в сравнение с 2010 г. В резултат от продължаващия процес на оптимизиране на заетостта и свитите възможности за наемане на труд, коефициентът на икономическа активност на населението (15+) се понижи с 0.7 пр. п. до 51.3%.

През първите два месеца на 2012 г. регистрираната безработица³ се повиши до 11.5% през февруари, като отбеляза нарастване от 0.5 пр.п. в сравнение с февруари 2011 г.

Графика 2. Брой заети и ниво на безработица

Очакванията за развитието на пазара на труда през 2012 г. са свързани със стабилизиране на основните показатели около нивата им от 2011 г. През първата

² Според данните от Националните сметки.

³ По данни на Агенция по заетостта

половина на годината нивото на безработица се очаква да остане по-високо на годишна база, но през втората да се установи около нивата си от второто полугодие на предходната година. Така средногодишната му стойност ще възлезе на 11.3%⁴, отбелязвайки незначителен ръст от 0.1 пр.п. на годишна база. По-съществено подобрене на пазара на труда се очаква от 2013 г., когато повишеното вътрешно търсене и инвестиционна активност се очаква да се отразят в нарастване на заетостта. В периода 2013 - 2015 г. средногодишния прираст на заетите се очаква да бъде около 1%⁵, а нивото на безработица постепенно да отбележи спад до 9.8% през 2015 г.

Динамиката на средната работна заплата и на производителността на труда през 2011 г. оказаха благоприятен ефект по отношение на поддържането на разходната и ценовата конкурентоспособност на икономиката.

През разглеждания период средната работна заплата⁶ се повиши с 9.1% в номинално и 4.7%⁷ в реално изражение спрямо 2010 г. Наблюдаваше се съществено оптимизиране на разходите в бюджетния сектор на икономиката, което от своя страна обуслови и динамиката на доходите в общественния сектор, където номиналният растеж на показателя се забави до 3.1%, а в реално изражение беше отчетен спад от 1.1%. Същевременно частният сектор се характеризираше със значително по-високи темпове на изменение на средната работна заплата от 11.2% и 6.7% в номинално и реално изражение съответно.

Продължаващият процес на оптимизиране на заетостта подпомогна нарастването на производителността на труда с 6.1%⁸ за 2011 г. Наблюдаваното развитие бе обусловено от значителния растеж на показателя в търгуемия⁹ сектор на икономиката (12.4%). Секторът на услугите също регистрира нарастване на добавената стойност на един зает, подкрепен преди всичко от високите растежи в професионални дейности и научни изследвания, операции с недвижими имоти, финансови и застрахователни дейности и търговия.

Високият темп на нарастване на производителността на труда подпомогна намалението на реалните разходи за труд на единица продукция (РТЕП) с 3.7%¹⁰ спрямо предходната година. Положителното развитие на показателя бе обусловено в основна степен от търгуемия сектор на икономиката, който е директно изложен на конкурентен натиск и е двигател на икономическия растеж. През разглеждания период търгуемият сектор запази разходната си конкурентоспособност и отбеляза намаление на реалните РТЕП с 8% на годишна база.

⁴ Според дефиницията на НРС.

⁵ Според дефиницията на Националните сметки.

⁶ По данни от Наблюдението на предприятията.

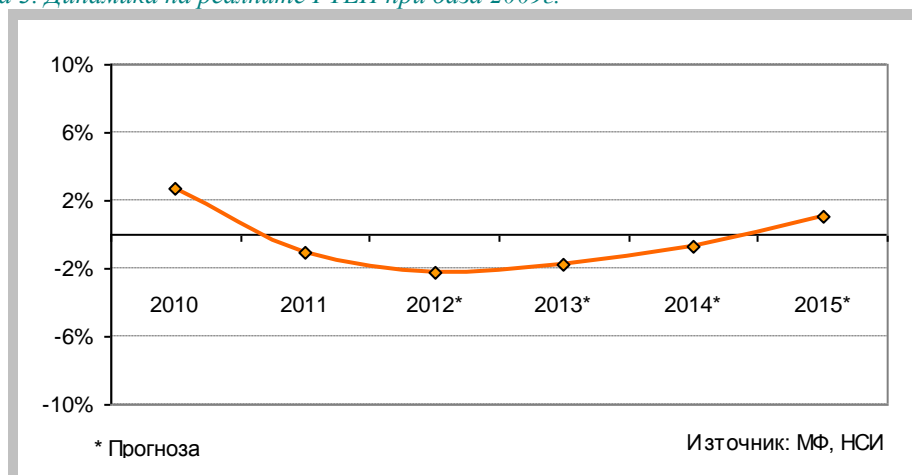
⁷ Дефлирана с ХИПЦ.

⁸ Изчислена като БВП на един зает по постоянни цени на 2005 г. (данни от НС).

⁹ В настоящия анализ търгуемият сектор се представя от промишлеността (индустрия без строителство).

¹⁰ Изчислени като отношение между компенсацията на един нает и БВП на един зает по текущи цени.

Графика 3. Динамика на реалните РТЕП при база 2009г.

Очакваните високи нива на безработица ще продължат да оказват задържащ ефект върху растежа на средната работна заплата през 2012 г. В рамките на програмния период се очаква показателят да се повишава с умерени темпове, като постепенното увеличение в търсенето на труд ще доведе до нарастване на дела на компенсациите на наетите в БВП. Доходите от труд ще се изменят с темпове, близки до тези на производителността на труда, което няма да окаже негативен ефект върху конкурентоспособността на икономиката в средносрочен времеви план.

Изменението на цените през 2011 г. бе в голяма степен отражение на динамиката на международните цени на храните и енергийните продукти, а изчерпването на базисния ефект от повишените акцизни ставки върху тютюневите изделия през 2010 г. и бавното възстановяване във вътрешното търсене оказаха ограничаващо влияние върху нарастването на потребителските цени. Общата инфлация, измерена чрез ХИПЦ по месеци на годишна база, се забави до 2% в края на годината, а средногодишната възлезе на 3.4%. Годишното изменение при административно регулираните цени се изчислява на 4.5% и обяснява почти 1/3 от общото повишение на потребителските цени в края на годината.

През първите два месеца на 2012 г. общата годишна инфлация се стабилизира на нивото си от края на предходната година, а средногодишната ѝ стойност продължи да се забавя до 3% през февруари. Ускореното повишение в международните цени на петрола и обезценката на еврото спрямо американския долар доведоха до нарастване на вътрешните цени на горивата, но това до голяма степен бе компенсирано от продължаващото забавяне на поскъпването при храните и спада в цените на нехранителните стоки.

Прогнозата за динамиката на потребителските цени е за слабо ускорение на инфлацията до 2.8% в края на 2012 г. под влияние на по-високите международни цени на енергийните суровини. Влияние се очаква и по линия на обявените вече повишения в административните цени при природен газ, електро- и топлоенергия. Ограниченото потребителско търсене на дълготрайни стоки и услуги ще продължи да задържа базисната инфлация на сравнително ниско ниво. С постепенното възстановяване на вътрешното търсене инфлацията при услугите се очаква да започне плавно повишение, а динамиката ѝ ще бъде повлияна и от вторични ефекти по линия на по-скъпите горива при транспортните услуги и повишения в административните цени.

Средногодишната инфлация се очаква да се понижи до 2.2% през 2012 г., поради значителното забавяне в темповете на инфлация, отчетени в края на 2011 г. и първите

месеци на настоящата година, след което слабо да се повиши до 2.4-2.5% в периода 2013-2015 г.

В следващите години не се очаква повишение в международните цени на суровините в доларово изражение и при допускане за стабилно евро не се очаква ускорение на инфлацията по линия на външни фактори. С възстановяването на икономиката се очакват по-високи относителни потребителски цени на услугите в сравнение с хранителните и нехранителните стоки.

Слаб се очаква да бъде приносът на административните цени върху общата инфлация в периода 2013–2015 г. Влиянието на данъчната политика също се очаква да има доста нисък принос върху инфлацията, тъй като планираното повишение на акцизите ще има слабо отражение върху потребителските цени, в рамките на 0.01 пр.п. към инфлацията в края на годината през 2012 и 2013 г.

Основните рискове, свързани с прогнозата за инфлацията, се отнасят до развитието на международните цени, чието повишение може да предизвика по-висока инфлация в страната. В същото време, евентуално по-нисък икономически растеж на българската икономика ще окаже задържащ ефект върху цените на нехранителните стоки и услугите.

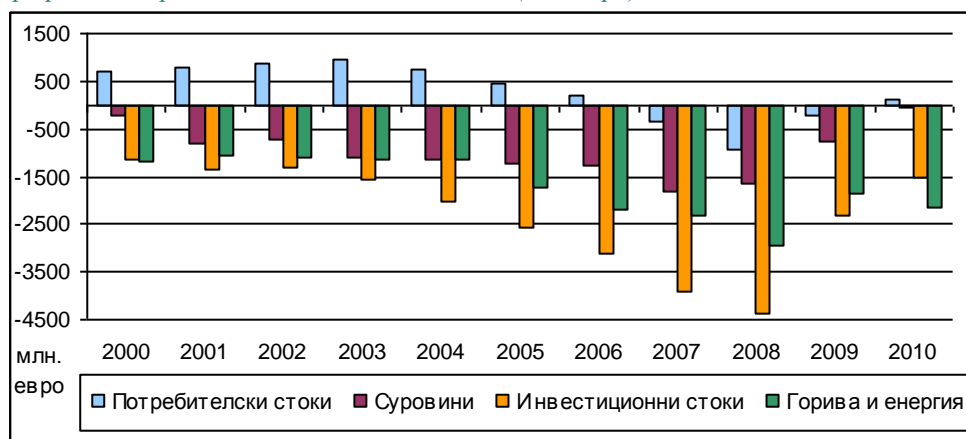
II.2. Механизъм за ранно предупреждение

В приложение на чл.3 и 4 от Регламент (ЕС) 1176/2011 относно превенцията и корекцията на макроикономическите дисбаланси, ЕК предложи България да е обект на задълбочен преглед относно наличието и корекцията на потенциални макроикономически дисбаланси. В изводите на доклада по механизма за ранно предупреждение¹¹ се акцентира върху развитията във външната позиция, оценена посредством показатели за текущата сметка и нетната международна инвестиционна позиция, разходната конкурентоспособност, измерена чрез показател за разходите за труд на единица продукция и задлъжнялостта на частния сектор, в частност на фирмената задлъжнялост.

Годините преди глобалната икономическа и финансова криза бяха години на висок икономически растеж и ускорена реална конвергенция на българската икономика, обусловена от присъединяването на страната към ЕС през 2007 г. В тези условия, очакванията за сравнително висока доходност на инвестициите и очакванията за висок растеж ускориха финансовите потоци към страната, основно под формата на преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ). Нарастващите потоци от ПЧИ стимулираха вътрешното инвестиционно търсене и съответно доведоха до нарастване на вноса на инвестиционни стоки. Същевременно, ускоряването на конвергенцията и задълбочаването на финансовата интеграция допринесоха за увеличаване на доходите и на частното потребление, което стимулира вноса и на потребителски стоки. Търговското салдо имаше основен принос за силното нарастване на дефицита по текущата сметка, който през 2007 г. достигна 25,2% от БВП.

¹¹ COM(2012) 68, 14.02.2012

Графика 4. Търговско салдо по видове стоки (млн. евро)

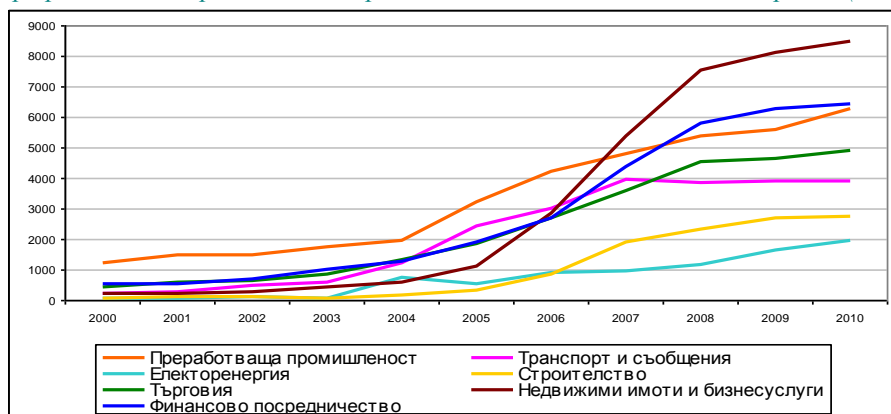

Източник: БНБ, МФ

В резултат от глобалната икономическа криза настъпи бърза корекция на дефицита по текущата сметка през 2009-2010 г., а през 2011 г. текущата сметка е на излишък от 1.9% от БВП. Бързата корекция във външната позиция е показателна за високата степен на гъвкавост на икономиката, като основен принос за корекцията има подобряването на търговския баланс. Първоначално това подобряване се дължеше на значителното ограничаване на вноса, а от 2011 г. основен принос за динамиката има износьт, който беше основен фактор за възстановяване на българската икономика. През 2010 г. темповете на растеж на българския износ бяха значително по-високи от средното ниво за страните от ЕС и в края на периода равнището на износа си възвърна нивото отпреди кризата. По този начин пазарният дял на страната нарасна по-бързо в сравнение с повечето от останалите страни от ЕС. С възстановяването на растежа и на вътрешното потребление в средносрочен период се очаква текущата сметка отново да бъде отрицателна, но индикаторът за баланса по текущата сметка ще бъде в рамките на заложения от ЕК праг.

Значителното нарастване на дефицита по текущата сметка в периода 2005-2007 г. беше изцяло финансирано от притока на ПЧИ в съответствие с процеса на „догонване“, като през 2007 г. покритието е над 100 %. Поради това, натрупването на голям дефицит по текущата сметка не представляваше заплаха за устойчивостта на икономическото развитие. От 2005 г. значително нараства размерът на ПЧИ в експортно ориентирани отрасли като преработващата промишленост, докато размерът на ПЧИ в недвижими имоти и строителство рязко се увеличава непосредствено преди кризата. За да се стимулира притока на инвестиции в производствени сектори, подкрепящи растежа и заетостта, през 2004 г. беше приет Закон за насърчаване на инвестициите (изменение и допълнение на Закона за чуждестранните инвестиции), с който се въведоха финансови и административни стимули за този определен вид инвестиции. През 2012 г. обхватът на закона ще бъде разширен, като ще могат да бъдат стимулирани и инвестиции в сектора на високотехнологичните услуги, което се очаква да подкрепи износа на услуги и съответния положителния принос на услугите за текущата сметка.

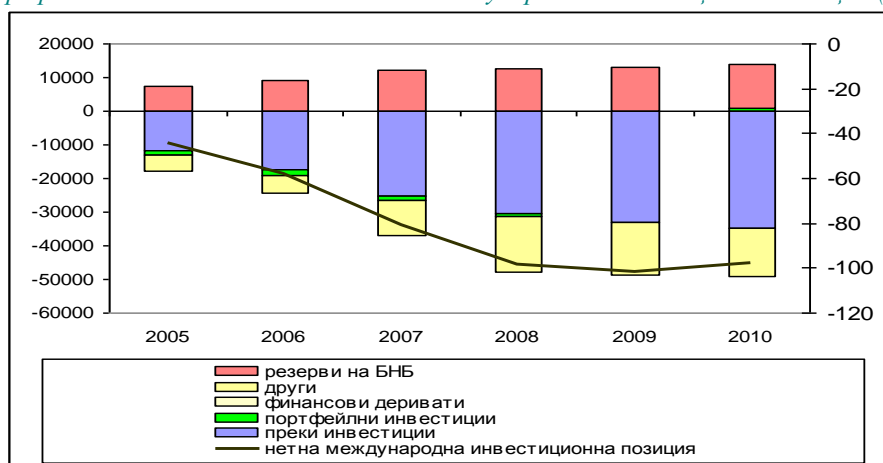
Графика 5. Размер на ПЧИ в страната по основни икономически отрасли (млн. евро)

Източник: БНБ

В годините преди кризата България е на първо място по размер на ПЧИ като дял от БВП сред новите държави-членки (ЕС10), като през 2007 г. стойността достига 29.4% от БВП срещу средно 7.7% за ЕС10. Притокът на ПЧИ имаше основен принос за влошаване на нетната международната инвестиционна позиция на страната в периода 2005-2008 г.

Графика 6. Компоненти на нетната международна инвестиционна позиция (млн. евро, % от БВП)

Източник: Евростат, БНБ

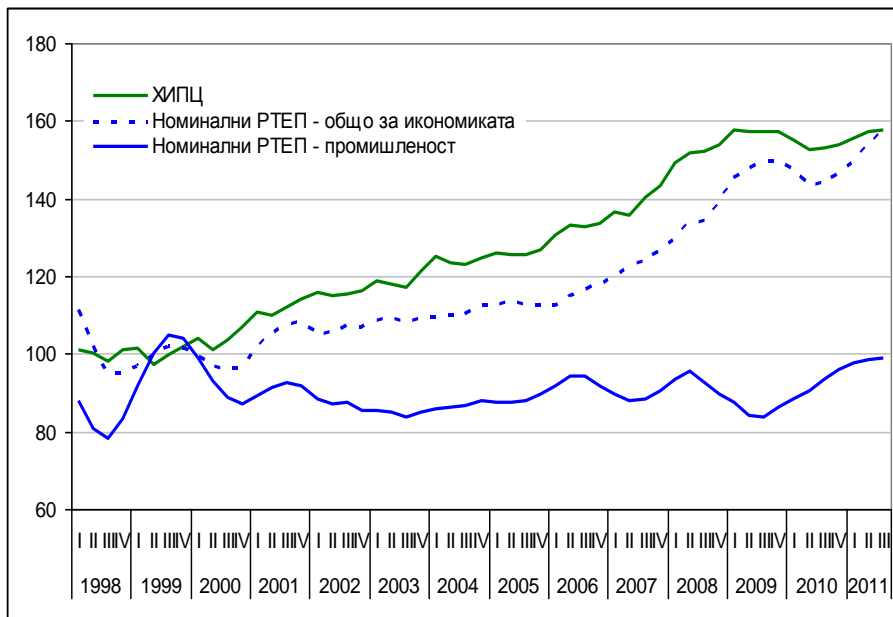
Притокът на ПЧИ остава положителен по време на кризата, въпреки че е на доста по-ниски нива в сравнение с трите години преди кризата, като към четвърто тримесечие на 2011 г. възлизат на 2.7% от БВП. Постигането на макроикономическа стабилност чрез прилаганите мерки за фискална консолидация и стриктно придържане към изискванията на Пакта за стабилност и растеж ще продължи да поддържа доверието на инвеститорите и ще допринесе за привличането на чуждестранен капитал в страната. Въпреки това, в краткосрочен план очакванията за потиснат икономически растеж на българската икономика и в ЕС като цяло ще задържат положителните потоци на ПЧИ на умерени нива.

Темпът на нарастване на износа през 2010 и 2011 г. беше над средното за ЕС ниво, което позволи на страната да подобри конкурентните си позиции. Делът на българския износ във вноса на ЕС продължи да се увеличава и по време на кризата.

Реалното поскъпване на българската валута следва да се разглежда като равновесно движение, обосновано от фундаментални фактори като силното нарастване на производителността на труда над средния за ЕС растеж, а не като загуба на конкурентоспособност. Данните за РЕВК общо за икономиката, базиран на номиналните РТЕП, показват, че спрямо 1999 г. валутата на България поскъпва, но не

толкова, колкото в други нови държави-членки, включително държави с независима парична политика в условията на плаващ валутен курс. Реалното поскъпване се формира почти изцяло от нетъргуемия сектор на икономиката, тъй като РЕВК базиран на номиналните РТЕП в промишлеността нямат стойност по-висока от 100 за целия период 1999-2011 г. През 2010 и 2011 г. се наблюдава подобрене на показателя РЕВК с дефлатор ХИПЦ, който е посочен да измерва външната ценова конкурентоспособност в таблото с индикатори за макроикономически дисбаланси. В следващите години РЕВК с дефлатор ХИПЦ ще продължи да поскъпва в резултат на и в зависимост от поддържането на положителен диференциал в нарастването на производителността и скоростта на реална конвергенция спрямо по-напредналите държави-членки на ЕС. Но стойността на този индикатор няма да надмине прага, тъй като се очаква сравнително ниска инфлация за България в периода 2012-2015 г.

Графика 7. РЕВК изчислен с различни дефлатори, 1999 г.=100

Източник: ЕК

В периода преди глобалната финансова и икономическа криза, разходите за труд на единица продукция (РТЕП) се характеризираха с възходяща динамика, обусловена преди всичко от високото търсене и процеса на конвергенция, наблюдавани в българската икономика. Прегряването на икономиката, както и несъответствието между търсене и предлагане на работна сила в определени икономически дейности, доведе до изпреварващо нарастване на заплатите спрямо това на производителността на труда. В допълнение към икономически обусловените, редица други фактори повлияха върху високия растеж на доходите от труд. Пример в това отношение се явява ежегодното повишаване на минималните осигурителни прагове, което имаше за цел изсветляване на недекларирани доходи и което оказваше пряко и косвено въздействие върху средните доходи в страната.

С настъпването на кризата през 2009 г., изразяваща се в свиване на икономическата активност, спад в продажбите и впоследствие ограничени финансови ресурси се наложи адекватна корекция в посока намаляване на разходите за труд. Процесът на оптимизация на последните се осъществи преди всичко чрез освобождаване на заети лица, което беше допълнително подпомогнато от ограничаване на растежа на заплатите. По-бавното адаптиране на доходите бе до известна степен повлияно от институционални фактори като ежегодното увеличение на минималната работна заплата и минималните осигурителни доходи, както и от промяната в структурата на заетостта поради освобождаването на по-ниско платена работна сила, в т.ч. младежи

и нискоквалифицирани работници. Въпреки това, през 2010 и 2011 г. производителността на труда се характеризираше със значителен темп на растеж, който изпревари този на доходите от труд, в резултат на което динамиката на РТЕП се забави значително спрямо стойностите от предкризисния период. През разглеждания период търгуемият сектор на икономиката (промишлеността) бе един от първите, в който се използват засилени и обширни мерки за намаляване на разходите. Това осигури адекватна корекция в номиналните и реалните РТЕП, а оттам и запазване на разходната конкурентоспособност на българската икономика през периода 2009 – 2011 г.

В рамките на програмния период (2012-2015 г.) се очаква динамиката на показателя да покрие конструирания критерий от 12%. В съответствие с изискванията на икономиката прилаганите мерки за повишаване качеството на работната сила и постигането на по-добро съответствие между търсене и предлагане на труд ще бъдат в подкрепа за повишаването на производителността на труда, включително чрез подобряване качеството на услугите на агенциите по заетостта. Имайки предвид, че разходите за труд са сред най-ниските спрямо останалите страни в ЕС, може да се очаква те да се повишават постепенно. Допълнително влияние в посока повишаване може да се очаква и в резултат от промяната на структурата на икономиката със сравнително по-голяма тежест на дейности в сектори с по-високо заплащане и засилване на контрола и санкциите на недеклаирана заетост.

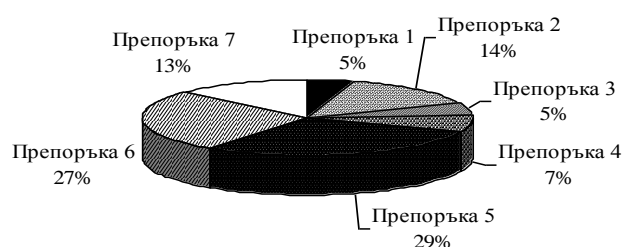
Отношението на общите задължения на частния сектор към БВП за България в края на 2010 г. е 169% и е малко по-високо от предвидената максимална граница от 160%. През 2011 г. се наблюдава тенденция на изплащане на задължения на частния сектор – на банки към банки-майки и на дъщерни фирми към собствениците си в чужбина, както и на междуфирмени задължения. Към края на 2010 г. нивото на вземанията само на банковата система от неправителствения сектор към БВП е 74.1%, а в края на 2011 г. то спада до 72.1%. Ако към банковия кредит се добави външния дълг на частния сектор, съотношението на тази сума към БВП се понижава от 122.6% до 115.5%, или с повече от 7 пр.п. По този начин може да се твърди, че в края на 2011 г. нивото на индикатора е било много близо до допустимата граница. Тази тенденция ще продължи и през 2012 г., подкрепена от все още високия ръст на спестяванията, като до края на годината съотношението вече ще се намира под максимално допустимата си стойност.

III. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМИТЕ И МЕРКИТЕ ПРЕЗ 2011 Г.

Приетата през април 2011 г. НПП (2011-2015 г.) и Плана за действие към нея съдържаха общо 204 мерки. В изпълнение на РМС № 605 от 05.08.2011 г.¹² някои от тях бяха консолидирани, променени или допълнени с цел да отговорят адекватно на препоръките на Съвета от 13 юли 2011 г. С РМС № 692 от 15.09.2011 г.¹³ се подобри мониторинга по изпълнението на програмата, като се въведе задължение, ресорните министри да отчитат неизпълнени мерки или в риск от забавяне, в двуседмичен срок след приемане от Министерския съвет на тримесечния отчет по НПП. От планираните до 2020 г. мерки най-много са предвидени да бъдат изпълнени през 2011, 2012 и 2015 г. Планирането до 2015 г. е улеснено, тъй като съвпада с хоризонта на средносрочната бюджетна рамка, както и края на плащанията по текущия програмен период по Многогодишната финансова рамка за 2007-2013 г..

От дефинираните в Плана за действие към Националната програма за реформи на Република България (2011-2015 г.) мерки, 76% адресират препоръките на Съвета на Европейския съюз. (вж. Фиг. 1).

Фигура 1. Разпределение на мерките в НПП (2011-2015 г.), в съответствие с препоръките на Съвета на ЕС

През 2011 г. приоритетно се прилагат мерки за осигуряване на устойчивостта и подобряване на управлението на **публичните финанси** (ФР 1; *СП 1 и 2 са адресирани в Конвергентната програма 2012-2015 г.*). **Законодателните промени** допринесоха за запазване на макроикономическата стабилност като основа за провеждането на структурни реформи, стимулиращи растежа:

- С цел подобряване на фискалната рамка и финансовото управление в публичния сектор, от 1 януари 2012 г. влезе в сила ЗИД на Закона за устройство

¹² РМС № 605 от 05.08.2011 г. за одобряване на Доклад на относно постигнатите резултати и необходимите последващи действия в отговор на препоръките на Съвета на ЕС относно Националната програма за реформи на Република България (2011-2015 Г.) и на мнението на Съвета на ЕС относно Конвергентната програма на Република България (2011-2014 Г.)

¹³ РМС № 692 от 15.09.2011 г. за определяне на механизма за отчитане изпълнението на заложените в Националната програма за реформи на Република България мерки и действия и контрола върху тяхното отчитане и изпълнение

на държавния бюджет¹⁴, с който се въвеждат правила за ограничаване на разходите по консолидираната фискална програма до 40% от БВП, както и праг на дефицита по консолидираната фискална програма в размер на 2% от БВП, разписани в Пакта за финансова стабилност. Устойчивостта на бюджетните решения е осигурена и с бюджетната процедура за 2013 г., като се акцентира върху своевременното представяне на разширена информация за показателите и допусканията по бюджетната прогноза за периода 2013-2015 г., , както и върху прозрачността на всички нива на финансово управление в публичния сектор.

- За да се осигури ефикасен финансов контрол и повече прозрачност при финансовото управление на публичните средства, беше приет ЗИД на Закона за вътрешния одит в публичния сектор¹⁵, с което се постигна съответствие със стандартите за вътрешен одит на Международния институт на вътрешните одитори и добрите европейски практики. С някои от направените промени се регламентира възможността за провеждане на вътрешен одит от външни за организацията физически лица, които отговарят на определени условия; разширява се обхвата на дейността на звената за вътрешен одит в първостепенните разпоредители с бюджетни кредити (ПРБК) с цел ефикасно изразходване на публични средства; въвеждат се специфични текстове в съответствие с Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета относно функциите на Одитния орган и програмите на Изпълнителната агенция „Одит на средствата от Европейския съюз”.
- Прозрачност и по-добро финансово управление на публичните средства се постига и със ЗИД на Закона за финансовото управление и контрол в публичния сектор¹⁶, в сила от 1 януари 2012 г. Чрез въвеждане на административно-наказателни разпоредби за неизпълнение на задължението за предоставяне на информация на министъра на финансите съгласно чл. 8, ал. 1 от закона, се засилва управленската отговорност на ръководителите на държавни предприятия, което следва да ограничи незаконосъобразното и неефективно изразходване на публични средства.

За подобряване на ефективността и ефикасността на публичните разходи допринесе и изпълнението през 2011 г. на следните мерки:

- С промени в Закона за администрацията¹⁷ се регламентира числеността на държавната администрация (с изключение на общинската), която не може да превишава нивата си от датата на влизане на закона в сила. Увеличение ще е възможно само чрез компенсирани промени в рамките на съществуващата численост. Прецизира се редът за функционирането на консултативните звена към органите на изпълнителната власт, които ще се създават единствено към Министерския съвет само чрез постановление, а техни председатели ще могат да бъдат единствено членове на Министерския съвет. В срок до 6 месеца от влизане на закона в сила ще се подготви и необходимата подзаконова нормативна уредба, като актовете на Министерския съвет се приведат в съответствие със закона.
- В изпълнение на Плана с мерките за оптимизация на държавната администрация за 2010-2011 г., бяха оптимизирани функции, подобри се ефективността и ефикасността на административните структури и се

¹⁴ Обн. в ДВ, бр.54 от 15.07.2011г.

¹⁵ Държавен вестник на Република България бр. 98, 13 декември 2011 г.

¹⁶ Държавен вестник на Република България бр. 98, 13 декември 2011 г.

¹⁷ Държавен вестник на Република България бр.15 от 21 Февруари 2012 г.

премахнаха и облекчиха административни режими. Мониторингът на изпълнението ще продължи и през 2012 г.

- Като част от мерките за подобряване на ефективността на публичните разходи, през август 2011 г. стартира изпълнението на двугодишен проект за създаване и внедряване на интегрирана здравно-информационна система до края на 2013 г., финансиран със средства от ЕСФ по ОПРЧР на стойност 5 млн. евро. В изпълнение на проекта, в рамките на който ще бъдат обучени около 8000 души от целевата група, ще бъдат свързани в реално време информационните системи на институциите и изпълнителите в сферата на здравеопазването (лечебни заведения и аптеки).
- В края на 2011 г. е ратифициран договор относно правата за използване на класификационната система AR-DRG¹⁸, с която ще се внедрят диагностично-свързаните групи като метод за заплащане и контрол върху работата на болниците.
- Процесът на реструктуриране на болниците ще се извършва на базата на приетата през февруари 2011 г. Национална здравна карта за лечебните заведения¹⁹. През февруари 2012 г. НС прие на първо четене проект на ЗИД на Закона за лечебните заведения, който ще осигури равномерно териториално разпределение на здравните услуги, финансирани с публични средства чрез НЗОК. Предвижда се планирането на лечебните заведения да се извършва само на национално ниво, чрез националната здравна карта, която ще определя и максималния брой лечебни заведения за болнична помощ, които се финансират по договор с НЗОК и/или от републиканския бюджет. С измененията на закона се въвежда и възможност за оказване на първична извънболнична медицинска помощ от сега съществуващите лечебни заведения за специализирана извънболнична помощ; регламентира се дейността „дневен стационар“; актуализират се изискванията към минималната леглова база за различните категории медицински заведения с цел да се гарантира свободен достъп на пациентите до болнична помощ.

От началото на 2012 г. започна прилагането на мярката за увеличаване на необходимия стаж за придобиване право на пенсия за работещите при трета категория труд с по 4 месеца на всяка календарна година до достигане на 37 години стаж за жените и 40 години стаж за мъжете през 2020 г., в сила от 1 януари 2012 г. В отговор на СП 3 и ФР 3, българското правителство предприе допълнителни мерки с приложение от 1 януари 2012 г., а именно:

- Увеличаване на възрастта за пенсиониране на жените и мъжете – с по 4 месеца всяка година до достигане на 63 г. за жените през 2020 г. и 65 г. за мъжете през 2017 г.;
- Увеличаване на тежестта на една година осигурителен стаж от 3% на 4% в случай, че лицето продължи да работи, след като отговаря на условията за пенсиониране по чл. 68 на КСО²⁰;

¹⁸ Ратификация на основание на Конституцията на Република България и РМС №836/17.11.2011 г. Договорът е ратифициран със закон на 41-то Народно събрание на 14 декември 2011 г., обн. ДВ, бр. 102 от 22.12.2011 г.

¹⁹ Приета с РМС №103 от 24.02.2011 г., актуализация може да се извърши чрез изменение и допълнение на Закона за лечебните заведения през 2015 г.

²⁰ Законът за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2012г., в който беше включено предложението за промяна в чл. 70, ал. 1 от Кодекса за социално осигуряване е приет от Народното събрание (обн. ДВ, бр. 100 от 2011г.)

- Увеличаване с две години на необходимия осигурителен стаж за придобиване на право на пенсия за работещите в специалните ведомства (военни и полиция) от 25 на 27 години.

От изпълнените през 2011 г. с най-голям дял (29%) са мерките за **подобряване на бизнес средата и повишаване на административната ефективност (ФР 4)**, като планираните мерки в тази област представляват 42% от всички планирани мерки в НПП. Подобряването на бизнес средата включва предимно мерки с хоризонтален характер и намаляване на административната тежест в съчетание с подобряване на качеството на административните услуги:

- Към края на 2011 г. от 127 дефинирани мерки са изпълнени 89 (70%) от Плана за действие²¹ за постигане на националната цел за намаляване на административната тежест от задълженията за информиране, а останалите са в процес на изпълнение. По този начин, до края на 2012 г. административната тежест от задълженията за информиране ще бъде намалена с 20%. През юни 2011 г. приключи вторият етап на обществена поръчка с предмет „Измерване на административната тежест, произтичаща от задълженията за информиране на бизнеса и предложения за нейното намаляване”, в резултат на която са измерени 20 закона, 239 подзаконови нормативни акта към тях, както и 193 свързани със законодателството на ЕС акта. Оценени са 918 задължения за информиране и са направени 302 предложения, което ще позволи допълнително намаляване на административната тежест за бизнеса от измерените 20 закона с допълнителни 20% или 160 млн. евро годишно. Предложенията са изпратени за предварително съгласуване с отговорните институции.
- През януари 2012 г. бе приета Методиката за определяне на разходно-ориентиран размер на таксите²², според която размерът на таксите ще бъде съобразен с разходите за извършване на административната услуга. Методиката предвижда приходите от такси да се използват за повишаване на качеството на предоставяната услуга. По предварителната оценка, прилагането на методиката ще позволи спестяване на разходи на предприятията в размер между 25.6 и 102.3 млн. евро.
- През септември 2011 г. стартира проект “Политика на таксите в съответствие с обществените отношения – условие за добро управление”, финансиран по ОПАК, с който се разработва концепция за нов Закон за таксите. Проектът е с продължителност 18 месеца, като новият закон се очаква да бъде приет през първата половина на 2013 г.
- През декември 2011 г. по стратегическо направление „Цифрова администрация”, стартира система за електронен обмен на документи в държавната администрация. Въвеждането на такъв обмен на документи се очаква да спести време и финансов ресурс, и да повиши ефективността на администрацията. През март 2012 г. всички централни администрации се присъединиха към системата, като до средата на годината ще започне и присъединяване на всички общински администрации.
- С оглед на подобряването на качеството на административните услуги, в рамките на Приоритетна ос 3 „Качествени административни услуги и развитие на електронното управление” на ОПАК през 2011 г. бяха реализирани 46

²¹ Планът за действие се отчита на всеки три месеца.

²² ПМС № 1 от 5 януари 2012 г. Методиката към чл. 7а от ЗОАРАКСД следва да се приложи от административните органи в срок до 30 септември 2012 г., като същата ще влезне в сила от 1 януари 2013 г. В обхвата на методиката попадат единствено всички административни услуги, свързани със стопанската дейност.

проекта за централните, областните и общинските администрации, включващи реинженеринг на процесите и актуализиране на вътрешните правила, регламентиращи предоставянето на електронни административни услуги от администрациите, както и въвеждането на електронни услуги за гражданите и бизнеса. По същата процедура през 2011 г. е въведена информационна система „Лицензиране и регистри“ в Комисията по регулиране на съобщенията (КРС) с цел да бъде улеснен достъпа на външните субекти до комплексните административни услуги и публични бази данни на регулатора. Изискването за поддържането на публични регистри се въведе като задължение с приемането на ЗИД на Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност (ЗОАРАКСД)²³.

- С цел осигуряване на подкрепа за създаване и развитие на регионални бизнес инкубатори, по ОПРКБИ през 2011 г. бяха сключени 18 договора на обща стойност 15.4 млн. лв. Изпълнението на тези проекти ще допринесе за създаване на нови и развитие на вече съществуващи бизнес инкубатори като средство за предоставяне на по-широк кръг услуги за развитие на бизнеса. В процес на подготовка е още една процедура за регионални бизнес инкубатори, която ще бъде отворена за кандидатстване през 2012 г.

В допълнение към институционалните и законодателни промени за подобряване на бизнес средата се предприеха и мерки, които отговарят на необходимостта от подобряване на **достъпа на българските предприятия до финансиране**, в съответствие и с насоките на Годишния преглед на растежа за 2012 г. Тези мерки са в подкрепа на инвестициите в иновации на частния сектор, което допринася също така за постигане на НЦ 2.

- Към декември 2011 г. в изпълнение на инициативата JEREMIE са създадени 3 фонда за дялово участие: Рисков фонд, Фонд за растеж и Мечанин фонд. Мениджърите на трите фонда са идентифицирали 26 потенциални проекта за инвестиции в размер на 68.7 млн. евро. Предстои в кратки срокове избор на фонд мениджър на четвърти фонд за дялово участие – Фонд за промотиране на предприемачеството.
- В действие е и Гаранционен фонд, по който 5 търговски банки отпускат кредити за МСП при по-облекчени условия. Гаранционният продукт цели да повиши инвестиционното кредитиране на малкия и среден бизнес като поощрява банките да финансират рискови проекти при изискване за значително по-ниски обезпечения в реални активи на кредитополучателите, включително новостартиращи фирми и иновативен бизнес без кредитна история. За първите три месеца от лансирането на гаранционния продукт (септември-ноември 2011 г.) са предоставени 88 заема на стойност 10 млн. евро., а в процес на одобрение са други заеми на стойност 15 млн. евро. Предвижда се размерът на гарантираните нови заеми през 2012 г. да достигне до 200 млн. евро.
- С финансов принос от 33 млн. евро от ОПРП се изпълнява инициатива JESSICA, с двустепенна структура на управление чрез Холдинг фонд (управляван от Европейска инвестиционна банка (ЕИБ)) и Фондове за градско развитие, които финансират публични, частни и публично частни проекти, чрез предоставяне на заеми и банкови гаранции). Инициатива JESSICA се прилага за седемте големи български града. Към момента е избран Регионален фонд за градско развитие, финансиращ проекти в градовете Пловдив, Стара Загора, Бургас, Варна, Плевен и Русе, а предстои избор на Фонд за градско развитие и

²³ В сила от 20 май 2012 г.

за град София. В рамките на Регионалния фонд за градско развитие е акумулиран двойно по-голям частен ресурс спрямо инвестираните от ОПРР средства, като общият размер на управлявания от фонда ресурс възлиза на 56.6 млн. евро до 2015 г.

В изпълнение на СП 6 и ФР 4 бяха предприети следните допълнителни мерки:

- С ПМС № 314 от 2011 г. бяха разработени четири наредби по прилагането на Закона за държавния служител (ЗДСл), който е одобрен на първо четене в НС. Очаква се, след приемането на промените в ЗДСл, тези наредби да влязат в сила до средата на 2012 г. С тях се въвежда нов модел на заплащане и оценяване на служителите в държавната администрация, базиран на постиженията, като възнаграждението ще се състои от основна заплата и допълнителни възнаграждения с постоянен и непостоянен характер. Отпада възнаграждението за прослужено време, което ще се инкорпорира в основната месечна заплата на служителя, която ще нараства единствено в зависимост от оценката на изпълнението на служебните задължения. Въвежда се възможност за допълнително възнаграждение за привличане и задържане на служители за изпълнение на длъжности с ключово значение за административната структура.
- През 2011 г. е разработен проект на Концепция за реформа на областното ниво²⁴, с който се предлага модел за бъдеща регионализация и за подготовка за въвеждане на второ ниво на самоуправление. След одобрението на Концепцията от Съвета по административна реформа до средата на 2012 г., тя следва да бъде одобрена и от Министерския съвет. Концепцията ще се приложи чрез изменение на законодателството, в частност на Закона за административното и териториално управление на Република България, Закона за регионалното развитие, Закона за администрацията и Административно-процесуалния кодекс.
- През 2011 г. е приет Закон за изменение и допълнение на Закона за държавната финансова инспекция²⁵ с цел повишаване на ефективността и засилване на последващия контрол в областта на обществените поръчки и подобряване на взаимодействието и сътрудничеството между контролните органи в областта на възлагането и изпълнението на обществените поръчки.
- През 2011 г. е приет Закон за изменение и допълнение на Закона за обществените поръчки²⁶, който предоставя единна регулаторна рамка за всички видове режими и процедури за обществени поръчки, подобрява предварителния 'ex-ante' контрол върху обществените поръчки за проекти, финансирани със средства от европейските фондове, който се извършва централизирано от Агенцията по обществени поръчки (АОП), и позволява по-голяма гъвкавост в процедурите.
- Законът за публично-частното партньорство (ПЧП) е одобрен от Министерския съвет²⁷ и към настоящия момент се разглежда от съответните комисии в Народното събрание. Законът цели да внесе ясен ред в отношенията между държавата и бизнеса, както и да запълни пропуски в законите за обществените поръчки и за концесиите. Със закона се разширява възможността за публично-частно партньорство за всички обекти на социалната инфраструктура (болници, училища, детски градини, затвори, спортни обекти и др.), както и за

²⁴ Приет от Съвета по децентрализация на държавното управление с Решение № 3 от 13.07.2011 г.

²⁵ Обн. в ДВ бр. 60 от 5.08.2011 г.

²⁶ Обн. в ДВ бр. От 2011 г.

²⁷ РМС № 685 от 13 септември 2011 г.

поддържане на пътища, жп гари, събиране, депониране и преработване на битови отпадъци.

- През октомври 2011 г. е създаден Консултативен механизъм във връзка с налагането на финансови корекции – механизмът представлява експертна работна група за осъществяване на анализ на казуси, свързани с налагането на финансови корекции по седемте ОП, по ПРСР и ОПРСР. Работната група включва представители на договарящите органи по всички програми, ЦКЗ в администрацията на МС, Одитния орган, Сертифициращия орган, Сметната палата, АДФИ и АОП. Основната цел на консултативния механизъм е уеднаквяване на практиката при налагането на финансови корекции от страна на Договарящите органи на ОП за нарушения, свързани, както с изпълнението на договорите/заповедите за предоставяне на БФП, така и с прилагането на Методологията за определяне на финансови корекции²⁸. Предвижда се оказване на методическа подкрепа за договарящите органи във връзка с оценяването на тежестта на отделните случаи на установени нарушения и определянето на конкретните размери на финансовите корекции по тях.
- Към декември 2011 г. по схема за БФП „Техническа помощ за подготовка, управление, наблюдение, оценка, информация, контрол и укрепване на административния капацитет за изпълнение на ОПРР с общ бюджет от 54.1 млн. евро, са договорени средства в размер на 28.9 млн. евро, като от тях са разплатени 5.8 млн. евро. Дейностите, финансирани по схемата, са основно за подпомагане на цялостната дейност на Управляващия орган (УО) по ОПРР и за укрепване на капацитета на бенефициентите по проектите.

Както бе заложено и в НПП (2011-2015 г.), приоритет на икономическата политика на българското правителство е **развитието на инфраструктурата** за осигуряването на по-добра свързаност с Европа и за сближаване на регионите в България. Мерките на политиката адресират ФР 6.

- По приоритетна ос 2 „Развитие на пътната инфраструктура по транс-европейските и национални транспортни оси“ по ОПТ се реализират пет коридора от TEN-T мрежата, преминаващи през територията на Република България. В процес на изграждане са пет инфраструктурни проекта по програмата и до края на период 2007-2013 г. се предвижда да се изградят още пет (Приложение 3).
- За развитието на пътната инфраструктура с регионално измерение, вкл. второкласни и третокласни пътища, се изпълнява проект „Подкрепа за рехабилитация и реконструкция на второкласни и третокласни пътища“ по ОПРР. Към края на 2011 г. са подписани общо 44 договора на обща стойност 251.3 млн. евро, а са разплатени 60.1 млн. евро.
- За подобряването на достъпността в рамките на градските агломерационни ареали се изпълнява схема за БФП „Подкрепа за устойчиво и интегрирано местно развитие чрез рехабилитация и реконструкция на общинска пътна мрежа“. Бенефициенти са 86 общини, като общият размер на договорените средства към края на 2011 г. е 59.9 млн. евро, а изплатени са 48.5 млн. евро.
- През 2011 г. бе разработен стратегически документ „Приоритетите за изграждане на пътната инфраструктура на Република България до 2020 г. за пътищата с общоевропейско и национално значение“²⁹, която определя националните цели и приоритети за развитие на пътната инфраструктура.

²⁸ ПМС № 134/2010г.

²⁹ Одобрен от Съвета за развитие към Министерския съвет на 20 април 2011 г.

Финансирането на идентифицираните приоритети ще става предимно със средства по ОПТ³⁰, по която към декември 2011 г. има одобрени 65 проекта с общ размер на договорената финансова помощ 1 744.2 млн. евро или над 87% от средствата на програмата.

- През 2011 г. стартира набиране на проектни предложения по ОПРР по програма „Подкрепа за развитие на критична, защитена, сигурна и надеждна обществена ИКТ инфраструктура” за изграждането на ширококолов пътен достъп до Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в отдалечени и слабо населени райони. До 2015 г. програмата, по която бенефициент е Изпълнителна агенция „Електронни съобщителни мрежи и информационни системи” (ИА „ЕСМИС”) към МТИТС, разполага с общ бюджет от 20 млн. евро.
- Към края на 2011 г. са договорени средства на обща стойност 164 млн. евро по две схеми по ОПРР за развитие и подобряване на градската среда³¹, като към 31.12.2011 г. са разплатени 44.2 млн. евро. Към същия период са договорени и средства по същата ОП за подкрепа на системите за интегриран градски транспорт в две големи общини – община Бургас и Столична община, като сумите са съответно 51.8 млн. евро и 50 млн. евро.
- Към края на 2011 г. по ОПРР се изпълняват 36 договора с общини, от които 7 са общини на големи градове (Столична община, Пловдив, Стара Загора, Бургас, Варна, Русе и Плевен) и 29 са общини на средно големи градове - центрове на агломерационни ареали. Финансирането се предоставя с цел разработване на интегрирани планове за градско възстановяване и развитие, като общият бюджет е 11 млн. евро, а усвоените към 28.02.2012 г. средства са 0.6 млн. евро.
- По схема за „Подкрепа за реконструкция/обновяване и оборудване на общински лечебни заведения в градските агломерации” се финансират 9 онкологични центрове и специализирани болници и 9 големи общински болници на обща стойност 44 млн. евро³². По схема за БФП „Подкрепа за реконструкция/обновяване и оборудване на общински лечебни заведения, извън градските агломерационни ареали” се финансират 7 лечебни заведения на обща стойност 15 млн. евро³³.

Също така значителен дял от изпълнените през 2011 г. мерки са насочени към **подобряване на енергийната ефективност** и намаляване на енергийната зависимост на българската икономика. Тези мерки допринасят основно за постигане на НЦ 3 и адресират СП 7.

- През юли 2011 г., по линия на ОПРР, е обявена схема за предоставяне на БФП „Подкрепа за енергийна ефективност в многофамилните жилищни сгради” в размер на 25.6 млн. евро, по която бяха подавани проектни предложения до 31.01.2012 г.
- През 2011 г. бяха договорени средства за подкрепа на енергийната ефективност в общинската образователна структура в градските агломерации и в 178 малки общини по две схеми по ОПРР³⁴. Към края на 2011 г. договорените средства по

³⁰ Включително и по бъдещата оперативна програма в област транспорт по МФР 2014-2020 г.

³¹ Схема за БФП „Подкрепа за интегрирано и устойчиво развитие чрез подобряване на градската среда” (общ бюджет 124.8 млн. евро) и схема за БФП „Подкрепа за интегрирани планове за градско възстановяване и развитие” (общ бюджет 11 млн. евро) по ОПРР.

³² Решение № РД 02-14-2629/19.12.2011 г.

³³ Решение № РД 02-14-2526/08.12.2011 г.

³⁴ Схема за предоставяне на БФП „Подкрепа за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинска образователна инфраструктура в градските агломерации” и схема „Подкрепа за

двете схеми възлизаха на обща стойност 57.9 млн. евро, а изплатените са 6.2 млн. евро, като са финансирани 23 проекта в градските агломерации и 38 проекта в малки общини.

- Паралелно с това, с процедура за обществена поръчка беше избран Фонд за жилищно обновяване (ФЖО) като инструмент за финансов инженеринг за финансиране на мерки за енергийна ефективност, чрез предоставяне на заеми и гаранции по заеми. За управление на фонда се предоставят 6.4 млн. евро от ОПРР³⁵, а осигуреното от ФЖО съфинансиране е в размер 0.5 млн. евро.
- През септември 2011 г. бе приет Вторият национален план за действие по енергийна ефективност (НПДЕЕ) за 2011-2013 г.³⁶, който залага 60 индивидуални мерки за повишаване на енергийната ефективност във всички сектори на базата на резултатите от оценката на първия НПДЕЕ за периода 2008-2010 г.
- В изпълнение на Националния план за действие за енергия от възобновяеми източници (НПДЕВИ) за периода 2011-2020 г.³⁷, разработен в съответствие с Директива 2009/28/ЕО, през декември 2011 г. беше изготвен и изпратен на ЕК първият доклад за напредъка на България в поетите ангажменти по плана. Докладът отчита постигнатото в областта на ВЕИ през периода 2009–2010 г., включително общото количество на потребена енергия от ВИ и напредъка относно отстраняване на регулаторни и нерегулаторни пречки, свързани с реализацията на проекти за производство на енергия от ВИ,.
- През октомври 2011 г. е създаден единен координиращ административен орган в областта на ВЕИ – Агенция за устойчиво енергийно развитие (АУЕР)³⁸ с оглед да се стимулират инвестициите в технологии за ВИ и производството и потреблението на енергия от ВИ. Със създаването на АУЕР, която е правоприемник на Агенцията по енергийна ефективност, се постига оптимизиране на дейностите в съответствие с изискванията, породени от нарастващото значение на енергийната ефективност и използването на енергията от ВИ, в европейски и национален мащаб, както и ясно разграничаване на функционалните отговорности на звената в специализираната администрация в съответствие със Закона за енергийна ефективност (ЗЕЕ) и Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ).
- В изпълнение на Третия енергиен либерализационен пакет, бе изготвен проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за енергетиката³⁹ (ЗЕ), с който се въвеждат изискванията на Директива 2009/72/ЕО относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и Директива 2009/73/ЕО относно общите правила за вътрешния пазар на природен газ. Проектозаконът е в процес на обсъждане в Народното събрание. Основните изменения регламентират

прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинска образователна инфраструктура на 178 малки общини” по ОПРР

³⁵ Енергийната ефективност в обществени и жилищни сгради е идентифицирана и като възможен сектор/област на интервенция, който би могъл да се финансира със средствата по Многогодишната финансова рамка и за следващия програмен период 2014-2020 г.

³⁶ Протокол № 36 от заседанието на Министерския съвет на 28.09.2011 г.

³⁷ НПДЕВИ е изпратен на ЕК на 30.06.2010 г. и след направени корекции, поискани от ЕК, отново е изпратен на ЕК през април 2011 г. На 5 декември 2011 г. по информационната система ИнфраСолв за управление на процедурите за нарушение, поддържане на база данни на новоприетото законодателство на ЕО и управление на запитванията, е получено съобщение, че ЕК е приела отговора на България и е затворила случая на 05.12.2011 г.

³⁸ С ПМС №296 от 30.10.2011 г. е приет Устройственият правилник на АУЕР.

³⁹ Одобрен с РМС №42 от 23.01.2012 г.

рамката за независимото осъществяване на дейностите по производство и доставка, пренос и разпределение на електрическа енергия и природен газ, засилване на правомощията на националния енергиен регулатор, улесняване на трансграничната търговия с енергия, насърчаване на трансграничното коопериране и инвестиции, повишаване на прозрачността на пазара по отношение на мрежовото опериране и снабдяването, подобрена защита на интересите на потребителите и увеличаване на солидарността между държавите-членки. Основна промяна се явява и изискването в „електрическата“ директива за нов модел - „независим“ преносен оператор. Отделянето по собственост на мрежата е част от този модел, като преносната мрежа и всички необходими активи ще бъдат собственост на независимия преносен оператор (ЕСО). В проектозакона е предвидено също Държавната комисия за енергийно и водно регулиране (ДКЕВР) да издаде една лиценз за дейността „Организиране на борсов пазар на електрическа енергия“, което ще се осъществи до юни 2012 г. В подготовка на приложението на ЗИД на ЗЕ след неговото приемане от НС, стартира процедура за предоставяне на консултантски услуги относно реструктурирането на Националната енергийна компания (НЕК) ЕАД и Електроенергийния системен оператор (ЕСО) ЕАД. От началото на 2011 г. започна пилотно тестване на новия модел, с който да се въведе почасов пазар, позволяващ търговията на електроенергия да се реализира чрез електроенергийна борса.

- През януари 2012 г. започна предпроектно проучване на стойност 2.5 млн. евро за изграждане на междусистемна газова връзка България – Сърбия на стойност 48 млн. евро, което ще се финансира по ОПРКБИ. Тази мярка адресира и ФР 6.
- Междусистемната връзка Русе–Гюргево свързва националните газопреносни мрежи на България и Румъния и е с обща дължина 23.8 км. Общата стойност на проекта е изчислена на 23.8 млн. евро, от които 8.9 млн. евро е БФП по „Европейската енергийна програма за възстановяване“. Към настоящия момент, се изпълнява подписаният на 27.09.2011 г. договор между „Булгартрансгаз“ ЕАД и „Тракия газ проект“ ЕАД за проектиране за наземната част от проекта на българска територия, както и на Географско информационна система (ГИС) Русе-изток. Планира се строителните работи да започнат през месец август 2012 г. и да приключат в края на 2012 г., а газопроводът да влезе в експлоатация в началото на 2013 г.;
- През 2011 г. е приет Национален план за действие за насърчаване на „зелените“ обществени поръчки⁴⁰ с приложение през периода 2012-2014 г. Отразявайки инициативите на европейско ниво, планът има за цел да повиши информираността на заинтересованите страни за ползите от възлагане на зелените поръчки, да стимулира закупуването на стоки и услуги с по-висока „обществена стойност“ и да съдейства за ефективното възлагане на „зелени“ обществени поръчки.

С голяма тежест (13.5% от всички мерки в НПР за 2011-2015 г.) са и мерките за постигане на ИЦ 2, които се отнасят до развитие на научните изследвания с пазарна ориентация, изграждане на подходяща научно-изследователска и иновационна инфраструктура и стимулиране на иновационната дейност в предприятията. Мерките в тази област допринасят в голяма степен и за развитие на сектори с по-висок интензитет на **иновации** и следователно за подобряване на конкурентоспособността на икономиката (СП 4).

⁴⁰ Протокол №38.2 от заседание на Министерски съвет на 13.10.2011 г.

- През декември 2011 г. стартира проект „Извършване на хоризонтален функционален анализ на системата за формулиране и реализация на научната политика”, финансиран по ОПАК, който ще позволи да се оптимизират структурите и институциите, участващи във формулирането и реализацията на националната научна политика, като се осигури по-добра координация между тях, както и да се идентифицира (в пътна карта) необходимостта за изменение на други законови и подзаконови нормативни актове. Проектът ще завърши до края на 2012 г.
- С цел осигуряване на подкрепа за развитие на иновационната дейност в предприятията, към 31.12.2011 г., в рамките на ОПРКБИ, са обявени общо 6 процедури за предоставяне на БФП и са сключени 72 договора с общ размер на предоставената БФП на предприятията от 25 млн. евро. През 2011 г. в рамките на ОПРКБИ бяха обявени и две процедури за БФП, насочени към подобряване на иновативната инфраструктура с общ бюджет от 25 млн. евро.
- Промените в Закона за висшето образование⁴¹ (ЗВО) от 2011 г. са в отговор на Съобщенията на ЕК за модернизация на висшето образование и са в подкрепа на интернационализацията на българската система за висше образование и наука и за повишаване на качеството на обучението. По-конкретно, премахват се ограниченията за платено обучение в бакалавърска, магистърска и докторска степен, разширяват се възможностите за обучение на студенти, франчайзинг и свободно договаряне с бизнес и производство, премахва се централизираната система за признаване на дипломи за висше образование, въвежда се външна оценка от независима европейска агенция за акредитацията на висшите училища и се въвеждат диференцирани такси за обучение на студенти, в зависимост от постиженията и социалния статус. В изпълнение на препоръката на Съвета и необходимостта от спешни действия за модернизация на висшето образование ще продължат промените в съществуващото законодателство в областта на висшето образование, като в процес на разработване до края на 2013 г. е нов Закон за висшето образование и науката.
- Изграждането на модерна научно-изследователска инфраструктура е една от целите, заложи в приетата Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2020⁴². Изграждането на национална научна инфраструктура, до която достъпът ще се осъществява на конкурсен принцип, ще се финансира със средства от Структурните фондове. В началото материалната база и апаратурата ще се поддържат чрез националния бюджет, а впоследствие – чрез споделено финансиране от националния бюджет и отчисления от изпълнение на изследователски проекти или задачи, поставени от публични органи или бизнеса.

С цел поддържане на конкурентоспособността на икономиката и предвид факта, че равнището на заплащане в България е едно от най-ниските в ЕС, политиката на правителството е насочена към повишаване **производителността на труда** в дългосрочен план. Постигането на последното се осигурява от успешното реализиране на мерките за постигането на НЦ 2, както и на мерките по отношение на НЦ 4 и ФР 5. Тези мерки имат висок потенциален положителен ефект както върху производителността на труда и заетостта, така и върху намаляването на бедността и социалното изключване в отговор на СП 5.

⁴¹ Промените са направени последователно през август и декември 2011 г. - ДВ бр.61, 9 август 2011 г. и ДВ бр. 99 от 16.12.2011 г., в сила от 1.01.2012 г.

⁴² Обн. ДВ, бр. 62, 12 август 2011 г.

- В началото на 2012 г. е предложен на обсъждане проектът на Закон за предучилищното и училищното образование, който се основава на концепцията⁴³ за организация на образователната среда, ориентирана към детето и ученика, към неговите способности и култура. Очаква се да бъде разгледан от МС до края на март 2012 г. По-добър достъп до образование и задържането в образователната система се постига чрез разработване на нови образователни стандарти за придобиване на единна общообразователна подготовка, независимо от местоположението или вида на училището, предлагане на гъвкави форми на обучение (алтернативни, паралелни, дистанционни) съобразени с различните възможности и потребности на децата, обща и допълнителна подкрепа, организация на учебния процес в извънкласни занимания и подготовка и подобряване на проходимостта на системата. Със закона се въвежда нова образователна структура, която осигурява равен достъп до качествено образование за всички ученици в съответствие с целите и приоритетите на стратегическата рамка за европейско сътрудничество „Образование и обучение 2020” и Водещата инициатива „Младеж в движение”.
- В рамките на мярка „Стартиране на програми за училища „втори шанс” – допълнителни възможности за ограмотояване и професионално развитие на отпаднали ученици” от март 2011 г. се изпълнява проект „Нов шанс за успех” за включване на лица над 16 години в обучение за ограмотояване и за формиране на ключови компетентности. Валидирането на резултатите предоставя възможност за продължаване на образованието в следващ клас от формалното образование или в обучение за придобиване на степен на професионална квалификация. Проектът е заложен в Закона за училищното и предучилищното образование, но допринася и за концентрирана подкрепа за интеграция на млади ниско-квалифицирани млади хора на пазара на труда. Поради това след приключването му в края на 2013 г. ще се търси финансиране от МТСП за неговото продължаване.
- С въвеждането на рейтинговата система⁴⁴ за висшите училища през 2010 г. най-добрите факултети получиха до 10% допълнителни средства през 2011 г. и ще получат още до 25% допълнително финансиране през 2012 г. Рейтинговата система е насочена към измерване на реализацията на студентите на пазара на труда, като към момента се разработва и нов модел на финансиране на държавните висши училища в зависимост от рейтинга, който ще бъде впоследствие въведен чрез изменение на Закона за висшето образование. Моделът се разработва в рамките на проект със Световната банка, който ще приключи през юни 2012 г.
- От януари 2012 г. започна да функционира регистърът на завършилите студенти със степен „бакалавър” и „магистър”⁴⁵. Регистърът съдържа данни за завършена специалност и професионално направление, които ще бъдат използвани за анализи на образователното равнище и компетенциите на предлагания труд и за постигане на по-добра обвързаност на обучението с изискванията на пазара на труда.
- Към края на 2011 г., в изпълнение на програмата за студентско кредитиране в съответствие със Закона за кредитиране на студенти и докторанти, трите банки-участнички в програмата (Банка ДСК ЕАД, Райфайзенбанк България ЕАД и Алианцбанк България АД) са предоставили общо 16 млн. евро за студентско

⁴³ Концепцията е представена през март 2011 г.

⁴⁴ С ПМС № 168 от 17 юни 2011 г., www.rsvu.mon.bg.

⁴⁵ В приложение на чл. 10, ал. 3 от Закона за висшето образование.

кредитиране. В подготовка на учебната 2011/2012 година през юни 2011 г. стартира кампания за популяризиране на програмата за студентско кредитиране под мотото „Инвестирай в себе си” със съдействието на Националното представителство на студентските съвети, в резултат на която се създаде специализирана Интернет страница с информация в услуга на настоящите и бъдещи студенти⁴⁶. В допълнение на държавното финансиране по програмата за студентско кредитиране продължава изпълнението на проект „Студентски стипендии и награди” по ОПРЧР на обща стойност 24 млн. евро, отпускани по линия на Европейския социален фонд (ЕСФ). За учебните 2010/2011 и 2011/2012 години месечните стипендии обхващат около 8% от студентите в редовна форма на обучение, а 10% от тях ще получат и еднократни награди.

- През 2011 г. продължи изпълнението на тригодишния (2010-2012 г.) проект „Изграждане и развитие на центрове за насърчаване на предприемачеството към висшите училища в България”. Проектът се реализира чрез договор между МИЕТ и 4 висши училища - Лесотехнически университет - София, Технически университет - Пловдив, Технически университет - Габрово и Висше Училище Международен Колеж - Добрич. Общият бюджет на проекта е в размер на 0.4 млн. евро от Университетския фонд за стимулиране на предприемачеството, а усвоената сума през първите две години от проекта е в размер на 0.16 млн. евро. До момента в рамките на проекта са обучени над 1000 студенти в различни курсове по предприемачество, подпомогнати са 11 стартиращи студентски фирми с оборудване, проведени са няколко конкурса за „Най-добра бизнес идея за стартираща фирма” и за „Най-добър млад предприемач”, издадена е разнообразна специализирана литература. В допълнение към развиваните по проекта дейности, през 2012 г. се планира да бъдат организирани и срещи между успели предприемачи и студенти с цел обмен на добри практики и насърчаване на предприемаческия дух сред младите хора.

Мерките, които конкретно адресират проблема с **бедността**, имат многосекторен характер, като част от тях са заложили в НПП (2011-2015 г.) с оглед на постигането на НЦ 5. В най-голяма степен за борбата с бедността допринасят и мерките за увеличаване на заетостта (НЦ 1 и ФР 3) и подобряване на достъпа до образование и обучение. Освен мерките от общ характер в борбата с бедността (в отговор на СП 5) се прилагат и мерки, насочени конкретно към идентифицираните уязвими групи, които в най-голяма степен са застрашени от изпадане в бедност и социално изключване като деца, възрастни хора, хора с увреждания, хора от етническите групи, младежи.

- Разработен е проект на Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване (2012-2020). Очаква се финалният вариант на стратегията да бъде готов през юни 2012 г и да бъде внесен за разглеждане от Министерския съвет. Стратегията е разработена с участието на всички заинтересовани страни и представя актуалното състояние, национални цели, основни предизвикателства, целеви групи, приоритети и мерки, необходими средства и източници на финансиране, както и План за действие.
- В съответствие с европейския подход за активно стареене, бе разработена Национална концепция за активен живот на възрастните хора, която предстои да бъде приета от Министерския съвет до средата на 2012 г. Концепцията очертава рамката за посрещане на предизвикателствата от застаряването на населението и идентифицира приоритетни области за предприемане на действия за насърчаване на активния живот на възрастните хора в България.

⁴⁶ <http://www.studentskicredit.eu/>

- Националната стратегия за демографско развитие беше актуализирана за периода 2012-2030 г.⁴⁷. Нейното прилагане ще способства за подобряване на демографския баланс, забавяне на темповете на намаляване броя на населението с тенденция за стабилизирането му в дългосрочен план, осигуряване на високо качество на човешкия капитал, на равни възможности за всички и на кохезията в обществото.
- Проектът на нов Закон за детето, с който се гарантират правата на всички деца, а не само на децата в риск, е в процес на обществено обсъждане, като се очаква през юни 2012 г. да бъде приет от Министерския съвет.
- През 2011 г., в рамките на Проекта за социално включване, са реализирани инвестиции в интегрирани услуги за ранно детско развитие, като са сключени договори за строителство за 48 проекта на стойност над 9.7 млн. евро. Строителните работи по Проекта включват изграждане и/или ремонт на сгради и помещения за предоставяне на интегрирани услуги за ранно детско развитие за деца от 0 до 7 г.
- В изпълнение на Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България” през 2011 г. са проведени обучения за интензивно общуване и наблюдавано хранене на персонала в 20 ДДУИ и са проведени над 3000 здравни прегледи на деца и младежи. Също така бяха предприети мерки за изграждане и подобряване на социалната инфраструктура за грижите за деца съгласно Националната карта на резидентните услуги. Към февруари 2012 г., 51 общини попадащи в обхвата на градските агломерации са сключили договори за БФП по схема „Подкрепа за деинституционализация на социални институции, предлагащи услуги за деца в риск” по ОПРР на обща стойност 41.2 млн. евро. В процес на подготовка е сключването на договори с още 3 общини на обща стойност 2 млн. евро. Останалите 8 общини от списъка с бенефициенти ще подават проектни предложения за финансиране по мярка „Основни услуги за населението и икономиката в селските райони” по ОПРСР. По последната мярка ще се осигури и целево финансиране за изграждане на 16 центъра за настаняване от семеен тип (ЦНСТ), 9 защитени жилища, един дневен център за деца с увреждания и 8 центъра за социална рехабилитация и интеграция в 19 общини. Общият размер на средствата за изграждане на новата социална инфраструктура, предоставен от Програмата за развитие на селските райони (ПРСР) е 8.7 млн. евро. Освен в инфраструктурни проекти, се предприеха и мерки за подготовка на административния капацитет за прехода от институционални грижи към алтернативни грижи в семейна среда. В тази връзка бяха сформирани и обучени регионалните екипи за деинституционализация, както и бяха обучени 192 социални работници от Отделите за закрила на детето за работа със семействата относно оценката на възможностите за поддържане на контакт и грижа за детето, за задълбочаване на отношенията родител-дете и евентуална реинтеграция.
- По Закона за семейни помощи за деца (ЗСПД) през 2011 г. от държавния бюджет⁴⁸ са изплатени помощи на семействата с деца на стойност 250.5 млн. евро, а за 2012 г. предвидените бюджетни средства са в размер на 247.7 млн. евро. По този начин се подкрепя отглеждането на деца в семейна среда, насърчава се посещаването на училище чрез интегриране на семейните помощи с останалите мерки за подкрепа на семейството, включително за предотвратяване нарушаването на правата на детето на достъп до образование и

⁴⁷ Приета с РМС от 01.02.2012 г.

⁴⁸ Програмата “Подпомагане на семейства с деца”

до здравни грижи. За следващите години до 2015 г. се предвижда финансиране от 249.2 млн. евро на година.

- През 2011 г. за осигуряване на материална подкрепа, подходящи форми за заетост, квалификация и преквалификация, както и на достъпна среда за хората с увреждания са осигурени 81.3 млн. евро.
- С цел насърчаване на трудовата и социалната интеграция и подобряване качеството на живот на хората с увреждания е разработена Дългосрочна стратегия за заетост на хората с увреждания 2011–2020 г. и План за действие за периода 2012-2013 г.⁴⁹ През 2011 г. за интеграция на хората с увреждания по програми и мерки са били изразходвани 83.9 млн. евро, като се предвижда за периода 2012-2015 г. да се изразходват общо 335.2 млн. евро.
- За създаване на нови и подкрепа на съществуващи предприятия в сферата на социалната икономика през 2011 г. са финансирани 88 проекта по ОПРЧР.
- По ОПРЧР се реализира схема „Вземи живота си в свои ръце” за идентифициране, мотивиране и подкрепа на лица от уязвимите групи чрез включване в обучение и последващо стажуване за срок от 3 месеца. Общият бюджет за 2010-2013 г е 5.6 млн. евро. През 2011 г. е проведена процедура за набиране и оценка на проектни предложения, като проектите се очаква да стартират през 2012 г.
- През 2011 г. бе разработена и приета Националната програма за младежта (2011-2015 г.)⁵⁰, която се базира на отчетените потребности на младите хора въз основа на изводите и препоръките от направената оценка на Програмата за младежки дейности (2008-2010 г.) и Националната програма „Младежки информационно-консултативни центрове” (2007-2010 г.). По новата програма са предвидени 3.1 млн. евро за финансиране на проекти за младежки дейности по 4 подпрограми - развитие на мрежата от младежки информационно-консултантски центрове, национални младежки инициативи и кампании, младежко доброволчество и развитие и признаване на младежката работа.
- За периода януари 2011 г. – януари 2012 г. по схемата „Създаване на заетост на младежите чрез осигуряване на възможност за стаж” на платени 6-месечни стажове при работодатели от частния сектор в заетост са включени общо 1159 безработни младежи до 29 години със средно и висше образование. Индикативният общ бюджет по схемата за периода 2010-2013 г. е 17.9 млн. евро, като за 2012 г. са предвидени 8.2 млн. евро.
- По програма „Старт на кариерата”, по която завършилите висше образование младежи до 29 годишна възраст имат възможност да придобият трудов стаж в публичната администрация през 2011 г. е осигурена заетост на 1040 младежи за 9-месечен период. През 2011 г. са получени 2657 заявки при обща квота за всички ведомства от 1200 работни места. Предвижда се през 2013 г. да бъде удължен субсидираният стаж от 9 на 12 месеца, което ще осигури плавен преход на младежите от образование към заетост, както и възможност за натрупване на ценен първи професионален опит.
- За подпомагане наемаването на младежи, през 2011 г. са организирани 107 специализирани трудови борси за осъществяване на директен контакт между младежи и работодатели. До края на 2015 г. ще бъдат организирани още 297 борси.

⁴⁹ Приета, заедно с Плана за действие 2012-2013 г. от Министерския съвет на 29 юни 2011 г.

⁵⁰ С Протокол № 29 на Министерския съвет от 27.07.2011 г.

- Съгласно Закона за насърчаване на заетостта от 1 януари 2012 г. със средства от държавния бюджет за активна политика се субсидират освен разходите за социални осигуровки за сметка на работодателя и разходите за трудови възнаграждения на наетите безработни младежи. Съгласно Националния план за действие по заетостта (НПДЗ) за 2012 г. трудовото възнаграждение на наетите лица е 138 евро при пълен работен ден (148.3 евро от 01.05.2012 г.) и 179 евро за висшистите, наетите на длъжности, за които се изисква висше образование.
- По Национална програма „Помощ за пенсиониране” през 2011 г. беше осигурена субсидирана заетост на 1231 безработни лица в предпенсионна възраст. С цел повишаване на ефективността и обхвата на програмата е предвидено през 2012 г. увеличаване на срока за субсидирана заетост до 2 години.
- През 2012 г. ще продължи да се изпълнява и Националната програма „Асистенти на хора с увреждания”, чрез която ще бъде осигурена заетост на 3000 лица при 6-часов работен ден, като стойността на програмата е 4.8 млн. евро.

През 2011 г. мерките за създаване на заетост бяха насочени към всички социални групи:

- В изпълнение на Националния план за действие по заетостта за 2011 г. по програми и мерки за заетост и в обучение са включени общо над 50 хил. лица, като изразходваните средства от държавния бюджет са над 30.7 млн. евро.
- В приложение на Закона за насърчаване на инвестициите (ЗНИ) през 2011г. бяха издадени 4 сертификата за инвестиция клас А за проекти на обща стойност 47.1 млн. евро, по които бяха разкрити 338 нови работни места.⁵¹ За същия период и по реда на същия закон са насърчени със средства от бюджета на МИЕТ и два проекта за довеждаща общинска пътна инфраструктура на обща стойност 25.7 млн. евро, създаващи 355 нови работни места. Общият обем на привлечените през 2011 г. преки чуждестранни инвестиции по предварителни данни е 1064.5 млн. евро.
- Най-мощната Национална програма за активна политика на пазара на труда „От социални помощи към осигуряване на заетост”, която се реализира със средства от държавния бюджет е насочена към интеграцията на продължително безработни лица. За 2012 г. е направена промяна, като се изисква не по-малко от 70% от включените безработни да не са работили по програмата от началото на предходната година. Осигурените средства от 9 млн. евро ще бъдат използвани за създаване на заетост средногодишно на 5400 лица.
- По схемата „Насърчаване стартирането на проекти за развиване на самостоятелна стопанска дейност” се предоставят грантове за стартиране на бизнес-проекти до 10 225.8 евро и осигуряване на консултантски услуги с цел подпомагане на успешното реализиране на стопанската дейност, като през 2011 г. са включени в обучение 1923 лица. Индикативният бюджет на схемата за 2012 г. е 7.7 млн. евро, а общият бюджет за периода 2008-2014 г. е 38.3 млн. евро.
- През 2012 г. ще се прилага разработеният средносрочен модел за прогнозиране на бъдещите потребности от знания и умения в България, въз основа на който

⁵¹ Всички сертифицирани проекти са с чуждестранно участие (Финландия, Турция, Германия, Австрия) и се осъществяват в преработващата промишленост, един - във високотехнологично производство.

ще се предоставя информация за потребностите от работна сила с определени качествени характеристики по основни икономически дейности, класове професии, и др. Моделът е тестван през 2011 г. и са получени първите прогнозни данни за търсенето на работна сила с определени характеристики за периода до 2020 г.

- В рамките на схемата „Повишаване на гъвкавостта и ефективността на пазара на труда чрез активни действия на социалните партньори” по ОПРЧР се изгражда Национална референтна мрежа (НРМ) за оценка на компетенциите на работната сила на браншово и регионално ниво. Общият бюджет на проекта, който се изпълнява от Българската стопанска камара, е 4.6 млн. евро. През 2011 г. са разработени професионални стандарти за 72 длъжности от седем ключови икономически дейности.
- За подобряване на контрола за спазване на трудовото законодателство през 2011 г., в съответствие с Годишния план за дейността на Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда” (ИА „ГИТ”) са извършени 15173 проверки по законосъобразното наемане на работа и заплащането на труда. Извършвани са и проверки във връзка със законността на трудовите правоотношения, работното време и заплащането.
- С промени в Кодекса на труда⁵² се създадоха законови гаранции за равнопоставеност между надомните работници и останалите работници, като се отчита специфичният характер на този труд. С промени в Кодекса на труда и Закона за насърчаване на заетостта (ЗНЗ)⁵³ беше регламентирана дейността на предприятията, които осигуряват временна работа и гъвкави форми на заетост.
- За повишаване на географската мобилност на работната сила през ноември 2011 г. стартира схема „По-близо до работа” по ОПРЧР, с продължителност 2011-2013 г. и бюджет 18.9 млн. евро, по която до края на 2011 г. във въвеждащо обучение са включени 24 лица. Схемата предоставя възможност за лица, намерили работа в населено място, различно от това по местоживееене, да получат преференции за транспорт до работното си място. Към началото на февруари 2012 г. по нея заявки за участие вече са подали 224 заети лица.

През 2011 г. успешно се прилагат схеми, финансирани от ОПРЧР, за включване на безработни лица в обучение и заетост и на заети лица в обучение. По схема „Развитие” общо от стартиране на схемата до края на 2011 г. са включени - 23870 лица, от които в заетост са включени – 20679. По схема „Адаптивност” в обучение за периода са включени 1481 лица, а по схеми „Аз мога” и „Аз мога повече” чрез ваучери са включени общо 73187 заети лица.

⁵² Обн в ДВ бр. 82 от 21.10.2011 г.

⁵³ Обн. в ДВ бр. 43 от 7.06.2011 г., в сила от 15.06.2011 г., и в ДВ бр. 7 от 24.01.2012 г.

IV. ИНТЕЛИГЕНТЕН РАСТЕЖ

IV.1. Актуална информация и стратегия на политиката за постигане на интелигентен растеж

Иновационната политика е една от ключовите области за повишаване на конкурентоспособността на българската икономика и за ускоряване на потенциала за растеж в следкризисния период в съответствие с насоките на Годишния преглед на растежа (ГПР) за 2012 г. Основен принос за достигането на заложената в НПР (2011-2015 г.) НЦ 2 ще има увеличаването на дела на частните инвестиции. В тази връзка, България ще продължи да предприема мерки за осигуряване на среда, стимулираща научната дейност и иновациите, включително чрез намаляване на административната тежест и разширяване на достъпа до финансиране за МСП. Като се има предвид, че България е малка икономика с най-ниското в ЕС равнище на БВП на глава от населението, основна роля за развитието на иновациите ще имат и мерките за интернационализация на научно-изследователската и иновационна дейност в рамките на европейски и международни проекти.

В момента България е в групата на „плахите иноватори”⁵⁴. Инвестициите в НИРД през 2010 г. възлизат на 0.55% от БВП, при 2% средно ниво за ЕС. Иновационният капацитет на икономиката, измерван с показателя брой подадени заявки за регистриране на патенти към Европейския патентен офис за 2009 г. е сравнително нисък - 1.22 патента на един милион души, в сравнение с 115.8 средно за ЕС. Въпреки това, България е добре позиционирана по отношение на обезпечеността с кадри за научно-изследователска дейност, като дялът на висшистите на възраст 20-29 г. в направление математика и приложни науки в България е близък до средните за ЕС нива.

Засилването на иновационния потенциал и реструктурирането на икономиката към сектори, интензивни на знания и високи технологии и сектори с висока добавена стойност, зависи и от развитието на човешкия капитал. Основно предизвикателство пред България остава по-ниското качество на образованието, във връзка с което, съгласно НПР (2011-2015 г.), се прилага мерки за по-добро функциониране на фактора за устойчив растеж „Подобряване на качеството и ефективността на образователните и обучителните системи”. Планираната модернизация на системата, освен повишаване на знанията и уменията на работната сила, позволява и постигане и по-добро съответствие между образователното равнище и квалификацията на работната сила и изискванията на пазара на труда. В резултат от предприетите до момента мерки за намаляване на дела на преждевременно напусналите училище се отчита намаляване броя на напусналите училище – от 6 680 през учебната 2009/2010 г. на 5 615 през учебната 2010/2011 г. По този начин, дялът на лицата на възраст между 18 и 24 години с образование по-ниско от средно, които не са включени в никакви форми на обучение, намалява от 14.7% през 2009 г. на 13.9% през 2010 г., което е по-ниско от средната за Европа стойност от 14.1%. През последните 10 години се наблюдава и увеличаване на дела на населението на възраст 30-34 г. със завършено висше образование, както и намаляване на дела на преждевременно напусналите училище деца от 20% на 13%. Това е добра предпоставка за постигане на Национална цел 4 „Дял на преждевременно напусналите образователната система от 11% до 2020 г. и дял на 30-34 годишните със завършено висше образование – 36 % до 2020 г”.

⁵⁴ Innovation Union Scoreboard 2011 (February 2012)

По данни на Евростат за 2010 г., делът на възрастните, участващи в учене през целия живот в България е 1.2 %, докато европейското референтно равнище на средни европейски постижения по този индикатор е 15 % до 2020 г. Данните са съгласно изследването на работната сила в ЕС⁵⁵. По данни от последното към момента изследване на обучението за възрастни⁵⁶, което използва различна методология, стойността на този показател за България е 36.4%. Разликата между двете изследвания е продължителността на обучителните курсове за възрастни – минимум четириседмични в изследването на работната сила в ЕС и курсове независимо от продължителността в изследването на обучението за възрастни. В тази връзка България многократно е изразявала становището при отчитане на напредъка на държавите-членки по този показател да се вземат предвид и други изследвания, освен изследването на работната сила в ЕС.

В областта на ИКТ, които се явяват важен фактор за повишаване на производителността в икономиката и за изграждането на конкурентоспособна икономика, основана на знанието и иновациите, България изостава от другите държави-членки на ЕС по отношение на състоянието на ширококоловата инфраструктура - например, по показателите “проникване на Интернет” и “покритие на Интернет”. През 2010 г. 15% от населението на България използва ширококолов достъп по фиксирани линии спрямо средно 26.6% за ЕС и едва 3.5% от населението има ширококолов достъп по мобилни мрежи спрямо средно 7% за ЕС. Повече от двойно по-нисък е и достъпът до интернет сред домакинствата. Това е и една от причините страната да отчита ниски стойности по други свързани показатели - 51% от населението никога не е използвало Интернет, 5.1% поръчва стоки и услуги по Интернет, а 24.2% използва он-лайн административни услуги. Въпреки това, налице е положителна тенденция по отношение на ширококоловите скорости, като в България 98% от потребителите на ширококолов интернет използват скорости, не по-ниски от 2Mb/sec.

IV.2. Научни изследвания и иновации

2.1. Стимулиране на инвестициите в НИРД

Повишаването на инвестициите в НИРД ще се осигури чрез поддържането на благоприятна среда за иновативна дейност на предприятията и чрез по-целенасочена държавна политика в подкрепа на иновациите.

През 2011 г. бе изготвен проект на Закон за иновациите, с който се предвижда институционализиране на Българския фонд за иновации (правоприемник на Националния иновационен фонд). Той ще осигури допълняемост между източниците за финансиране на иновациите, насочени както към МСП, така и към добре работещи големи предприятия. Ще бъдат обхванати всички национални, двустранни и многостранни програми за насърчаване на иновациите (включително ЕВРИКА, ЕВРОСТАРС, Рамкови програми на ЕС). Проектозаконът също така цели да осигури по-добра съгласуваност на политиките за развитие на науката, технологиите, образованието и иновациите, да регламентира задълженията на държавните органи в провеждането на националната политика за иновации и да гарантира устойчива подкрепа на иновационната активност на предприятията. Проектът ще бъде приет през 2012 г.

⁵⁵ EU Labour force survey

⁵⁶ Adult Education Survey (2007)

В процес на подготовка е разработването на нова Иновационна стратегия, която ще предвижда оценка на ефективността на прилаганите до момента мерки в сферата на иновационната политика и предлагането на усъвършенстван механизъм за координация на научната и иновационни политика. Стратегията, заменяща Националната иновационна стратегия от 2004 г., следва да бъде приета и да влезе в действие до края на 2014 г., като ще дефинира националните приоритети в областта на иновациите, ще гарантира ефикасност в изразходването на публични средства за насърчване на иновациите и ще допринесе за регионално сближаване между районите на планиране в областта на иновациите.

Целите на интелигентния растеж ще бъдат постигнати и с помощта на заложените в Закона за насърчване на инвестициите (ЗНИ) приоритети и стимули за създаване на високотехнологични производства и услуги и специализирано обучение на новоназначени служители по проекти, сертифицирани по ЗНИ. През 2012 г. ще бъдат направени изменения и допълнения в Закона за насърчване на инвестициите, целящи създаване на допълнителни възможности за сертифициране и насърчване на инвестиционните проекти в сектора на услугите, в частност т. нар. аутсорсинг. Предвижда се въвеждането на нов критерий за сертифициране, свързан с броя на създадените нови работни места (прилаган до момента за приоритетните инвестиционни проекти). Ще бъде въведена и нова насърчителна мярка, свързана с частично покриване на разходите за осигуровки на работодателя за определен период от време. Целта на промените е да бъдат създадени допълнителни конкурентни предимства за привличане на инвестиции с висока добавена стойност.

2.2. Подобряване на достъпа до финансиране и институционална подкрепа за предприятията, вкл. за МСП

Предвид високия рисков профил на иновационните дейности, реализирани от иновативните предприятия, особено на МСП, през 2010 г. в рамките на ОПРКБИ бяха предприети конкретни действия за подобряване на достъпа до финансиране на предприятията чрез използване на инструментите на финансовия инженеринг, като бе създаден специален холдингов фонд „Джереми България“ ЕАД, който да отговаря за изпълнението на тези инструменти. Финансовите инструменти в посока подобряване достъпа до финансиране на МСП, които са организирани до момента, са пет: фонд за нововъзникващ бизнес, Рисков фонд, Фонд за растеж, Мецанин фонд и Гаранционен фонд. Посредством посочените инструменти чрез комбинация от публична подкрепа и частни инвестиции, „Джереми България“ ЕАД ще допринесе за предоставяне на финансиране на микро, малки, средни и средно големи предприятия в размер на 562 млн. евро, като 199 млн. евро ще бъдат предоставяни по ОПРКБИ до 2015 г., а останалите, предимно частни средства, ще продължат да бъдат предоставяни в дългосрочен период.

През 2012 г. се очаква размерът на гарантираните нови заеми по линия на Гаранционния фонд, по който 5 търговски банки отпускат кредити за МСП при по-облекчени условия, да достигне до 200 млн. евро. Общият размер на финансовия ресурс за кредитиране, по който се отпускат гаранции от фонда, е в размер на 392 млн. евро. Тази мярка, която е напълно в съответствие с приоритетните насоки на Годишния преглед на растежа за 2012 г., осигурява значителен публичен и частен ресурс в подкрепа на МСП, като използването на посочените дялови и капиталови инструменти покрива всички етапи на жизнения цикъл на предприятията.

С приемането на Закона за иновациите се предвижда създаването на административна структура, която ще реализира финансовите мерки в изпълнение на

националната иновационна политика и се очаква да подобри достъпа на иновативните предприятия до финансов ресурс.

В подкрепа на инвестиционната активност на предприятията в рамките на ОПРКБИ към 31.12.2011 г. са обявени общо пет процедури за технологична модернизация в МСП, две процедури за технологична модернизация в големи предприятия и една процедура за технологична модернизация на предприятия и кооперации на хора с увреждания. Изпълнението на проекти по посочените процедури ще продължи до 2015 г.

Друга мярка, чрез която се подкрепя реализирането на инвестиции в предприятията са и процедурите за „Покриване на международно признати стандарти и въвеждане на системи за управление в предприятията”, които се изпълняват в рамките на ОПРКБИ, като до момента са обявени общо 4 такива процедури. Изпълнението на проекти по посочените процедури ще продължи до 2015 г.

2.3. Подобряване на качеството на научната дейност, вкл. чрез развитие на човешкия потенциал за научни изследвания и иновации, и осъществяване на връзката наука-бизнес

Развитието на научните изследвания като част от иновационния процес се подпомага и от реформата във висшето образование и науката, тъй като научноизследователските звена и висшите училища са важна част в „триъгълника на знанието”. Подобряването на качеството на научно-изследователската дейност и засилването на нейната приложна ориентация се постига чрез реформиране на системата на висшето образование и науката и чрез създаване на стабилни връзки между науката и бизнеса.

Разработен е проект на правилник за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана във висшите училища и научните организации в съответствие с разпоредбите на Закона за насърчаване на научните изследвания. Проектът е в процес на публично обсъждане. Въвеждането на системата за регулярна вътрешна и външна (международна) оценка на научната дейност, което ще се осъществи от МОМН през 2013 г., ще допринесе за повишаване на ефективността на научните дейности, но също така ще позволи и прилагането на диференциран подход на държавна субсидия във висшите училища и научни организации.

2.4. Изграждане и подобряване на научно-изследователската и иновационната инфраструктура

Изграждането на модерна научна инфраструктура е една от целите, заложили в приетата през август 2011 г. Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2020⁵⁷. Приложението на стратегията ще осигури изграждане на комплексни и интердисциплинарни съоръжения, което ще доведе до ефективно използване на скъпоструваща апаратура и ще намали цената на извършваните услуги, включително и за бизнеса.

Приоритетните области за развитие на научната инфраструктура са дефинирани в Националната пътна карта за научна инфраструктура⁵⁸, която обхваща големи научни комплекси, обслужващи специфични икономически и социални потребности на страната, региона на югоизточна Европа и пан-европейските инфраструктури, в

⁵⁷ Държавен вестник на РБ, бр. 62, 12 август 2011 г.

⁵⁸ РМС № 692 от 21 септември 2010 г.

които България ще участва. Това са енергията, морските изследвания, нови материали за различни приложения, ИКТ и социалните изследвания. България подписа меморандум за разбирателство в три пан-европейски научни инфраструктурни проекта – EURO-ARGO, BVMRI, CLARIN. В допълнение към тези проекти, ИА „ЕСМИС” и МТИТС участват в изграждането на паневропейска високопроизводителна изчислителна инфраструктура (PRACE) и развитието на национален високопроизводителен център, който да предоставя достъп до изчислителни ресурси на учени и изследователи. Това ще се осигури чрез целенасочени публични инвестиции, в това число и от бюджета на ЕС, както и в развитие на изследователски и инженерен национален капацитет, така и в изграждане на нови изчислителни мощности, с цел изпълнение на поставените цели от Европа за удвояване на инвестициите във високопроизводителни изчислителни технологии до 2020 г.⁵⁹ За изпълнение на приоритетите на пътната карта ще бъдат мобилизирани различни видове финансови инструменти, като се разчита в голяма степен на използването на Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС.

По ОПРКБИ ще се финансират следните проекти за изграждане и подобряване на научната и иновационна инфраструктура:

- Проекти „Развитие на приложните изследвания в изследователските организации в България”. Процедурата е насочена към предоставяне на подкрепа за осигуряване на необходимото оборудване за извършване на научно-изследователска и развойна дейност с приложен характер от страна на изследователските организации в България. Резултатите от тази дейност ще гарантират достъп до нови знания и технологии, които да насърчат устойчивостта и конкурентоспособността на българската икономика. Общият бюджет предвиден за изпълнение на проекти по тази процедура е в размер на 10 млн. евро.
- Пилотен проект за изграждане на научно-технологичен парк в София ще стартира през 2012 г. Сред приоритетите на парка са високотехнологичните разработки в областта на ИКТ, както и в областта на науките за здравето (фармация, медицина и микробиология, производство на апаратура за изследвания и др.). Този проект е в съответствие с насоките на Годишния преглед на растежа за 2012 г.
- С цел изграждане и разширяване на иновативната инфраструктура и в изпълнение на ангажиментите на страната по Пакта „Евро плюс” са в процес на изпълнение две процедури (заложени в НПП (2011-2015 г.) - Процедура „Създаване на нови и укрепване на съществуващи офиси за технологичен трансфер” и Процедура „Създаване на нови и укрепване на съществуващи технологични центрове”.
- Продължава набирането на проектни предложения по включената като мярка в НПП (2011-2015 г.) процедура „Подкрепа за развитието на клъстерите в България”. Към 31.12.2011 г. са постъпили общо 21 проектни предложения и са сключени 7 договора на обща стойност 0.8 млн. евро, които понастоящем са в процес на изпълнение.

В рамките на следващия програмен период 2014-2020 г. е предвидено дейността по изграждане на научно-технологични паркове в България да продължи, като сред потенциалните идентифицирани области за специализация на тези научно-

⁵⁹ „От 630 млн. EUR на годишните инвестиции за високопроизводителни технологии в Европа до 1,2 млрд. EUR годишно през 2020 г.” – Съобщение от Комисията „Високопроизводителни изчислителни технологии: място на Европа в световната надпревара”, Брюксел, 15.02.2012 г.

технологични паркове са земеделие и храни, и технологии в промишлено производство.

IV.3. Образование и обучение

3.1. Повишаване на достъпа до образование за задържане в образователната система и за повишаване на равнището на образованост

Приобщаването и задържането на хората в образователната система е предпоставка за повишаване на равнището на образованост на населението и за по-добра социална и професионална интеграция на гражданите. Наред с качеството на образованието и мотивацията на младите хора да участват в образователния процес, осигуряването на равни възможности за образование, включително за лица в затруднено социално и неравностойно положение, е важен елемент в политиката за образование.

Основен принос в тази насока ще има приложението на Закон за предучилищното и училищното образование. Някои ключови мерки на реформата в предучилищното и училищното образование са въвеждане на задължителна двугодишна предучилищна подготовка от учебната 2012/2013 година за навършилите 5-годишна възраст, разширяване на възможностите за целодневна организация на учебния ден до VII клас, ефективно финансиране на достъпа и качеството на всички етапи и степени на училищно образование. Ще бъдат отстранени и нормативните пречки при мобилността на учениците, както и ще се въведат възможности за признаване на неформалното образование и валидация на придобитите компетентности.

В изпълнение на препоръката на Съвета от 28 юни 2011 г. относно политиките за намаляване на преждевременното напускане на училище⁶⁰ и с оглед на подобряване условията за ефективно използване на европейските фондове за целите на образованието и обучението, до края на 2012 г. ще бъде разработена Национална стратегия за намаляване на преждевременното напускане на училище до 2020 г. Проектът на стратегия предвижда следните по-важни възможни области на интервенция: мониторинг на преждевременното напускане на училище, вкл. събиране и обработка на данни и изготвяне на детайлни политики за превенция, интервенция и компенсиране на преждевременното напускане на училище, както и работа с учители, обучители и работещи с млади хора, с родителите и местните общности. Стратегията ще подобри също координацията и взаимодействието между институциите. Към нея ще се съдържа и План за действие с конкретни мерки за постигането на целите ѝ.

От 2012 г. ще стартира и Национална програма за подпомагане на училищата, които изпълняват собствена стратегия за превенция и преодоляване на отсъствията от училище и на преждевременното напускане на училище, както и на План за действие в зависимост от конкретните условия и трудности във всяко училище. В стратегиите на училищно ниво задължително следва да има и компонент „работа с родителите”.

Сред мерките за осигуряване на достъпност в системата на висшето образование са разширяването на възможностите за студентски стипендии и кредити, разработване на ефективни модели за финансиране на висшето образование, ориентирани към резултатите от образователния процес и реализацията на пазара на труда, утвърждаването на гъвкави форми на обучение, стимулирането на мобилността в системата на образованието, младежта и науката, осигуряването на преходи между

⁶⁰ Официален вестник на Европейския съюз, С 191/1, 01.07.2011 г.

средното и висшето образование и съвместимост между кредитната система в областта на висшето образование и средното професионално образование.

За стимулиране на мобилността с учебна цел, в съответствие с поставената европейска цел за до 20 % от новозавършилите висше образование до 2020 г. да са имали период на обучение в чужбина, България участва в Програмата за учене през целия живот (2007-2013) и в програма „Младеж в действие” на ЕК. Усвояемостта на предвидените за страната средства по програмите е 100 %. По отношение намаляването на нормативните пречки пред ученическата мобилност, текстове в тази връзка са предвидени в Закона за предучилищното и училищното образование.

За модернизацията на българското висше образование ще допринесе и новият Закон за висшето образование и науката, който е в етап на разработване и се очаква да бъде приет до края на 2013 г.

3.2. Подобряване на качеството на образованието

По-доброто качество на образователната система стимулира младежите да продължат образованието си и поради това има решаваща роля за постигане на националните цели в тази област. Модернизацията на системата в България ще позволи постигане на по-добро съответствие между равнището на образованост и квалификацията на работната сила и потребностите на пазара на труда.

Като основен елемент на реформата в образованието, Законът за предучилищното и училищното образование ще увеличи автономията в управлението на детските градини и училищата, където по-активна роля придобиват всички представители на училищната общност – деца, родители, учители. Предвижда се професионалните гимназии от държавни да станат общински, което ще подобри управлението и съответно качеството на образованието като приемът ще се определя на базата на нуждите на регионално равнище. Също така, многобройните подзаконови нормативни актове ще се заменят с държавни образователни стандарти (ДОС), създават се центрове за личностно развитие и подкрепа, модернизират се учебните програми с дейности, развиващи уменията, въвежда се задължителна външна оценка на всеки етап от училищното образование и задължителна квалификация на педагогическите кадри с цел задоволяване на изменящите се потребности на детето и ученика.

Проекти за подобряване на качеството на образованието ще бъдат финансирани по ОПРЧР:

- Ще се усъвършенстват ДОС за инспектиране в изпълнение на стартирания през януари 2012 г. пилотен проект за усъвършенстване на системата за инспектиране на образованието;
- По същата програма стартира и проект за осъвременяване на учебното съдържание за общо образование с ключовите компетентности, необходими на съвременните ученици за успешната им по-нататъшна реализация и за внедряване на актуализираните и новите ДОС за учебното съдържание и учебните програми;
- Създаване на система за кариерно ориентиране в училищното образование, с цел подобряване на прехода от образование към пазара на труда - системата ще бъде ориентирана към учениците от 1 до 12 клас и предвижда назначаването на 150 психолози, които ще култират и ориентират учениците по отношение на тяхното образование и кариерно развитие. Проектът ще се изпълнява до края на 2013 г., като включва създаване на мрежа от 28

регионални центрове за кариерно развитие и на информационно-търсеща система, съдържаща структурирана информация за националната мрежа от средни и висши училища, за профилите, професиите и специалностите, инструментариум за диагностика. Изпълнението на проекта подкрепя развитието на професионалното образование и обучение.

- През януари 2012 г. стартираха още две процедури, които финансират разработването на механизми за провеждане на ученически и студентски практики в реална работна среда⁶¹;
- Разработва се специална операция за подобряване качеството на образованието и обучението в съответствие с потребностите на пазара на труда с предвиден бюджет 3.1 млн.евро. Целта е да се реализира социалната поръчка на бизнеса за специалисти с определена квалификация. Това ще се осъществи чрез актуализиране на учебните планове и програми във висшето образование в съответствие с изискванията на пазара на труда. Периодът на изпълнение на схемата е 2012-2014 г., като чрез нея ще се постигне и по-ефективно използване на трудовия потенциал (ФР 3).

3.3. Повишаване на знанията и уменията чрез учене през целия живот

В приложение на Националната стратегия за учене през целия живот (2008-2013 г.) е приет План за действие за 2012-2013г.⁶², в който са включени мерки, свързани с изпълнението на тематични предварителни условия по Многогодишната финансова рамка (2014-2020 г.). Основните мерки в Плана са разширяване на обхвата на програмите към групите в неравностойно положение, регламентиране на механизми за валидиране на резултатите от неформалното обучение и самостоятелното учене, внедряване на общопризнати практики в системата за професионално образование и обучение и осигуряване на по-тесни връзки между университетите и бизнеса, с цел да се подобри съответствието между търсенето на нови/осъвременени умения на местно и регионално ниво и тяхното предлагане.

До края на 2013 г. предстои разработване на Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014-2020 г. като първоначално до края на 2012 г. ще се направи междинна оценка на въздействието на настоящата стратегия. Предвижда се проектът на стратегията да обхваща цялата образователна система в контекста на ученето през целия живот, вкл. системата на висшето образование, като същевременно ще отговаря на необходимостта за по-дълго оставане на пазара на труда на по-възрастните раборници и за повишаване на производителността на труда.

За повишаване пригодността за заетост на безработни с ниско образование и без квалификация ще се осигурява подкрепа за интегриране на пазара на труда на неграмотни и ниско образовани безработни по схема „Ограмотяване на възрастни” по ОПРЧР. През 2012 г. ще се осигури включването на 10 500 безработни лица в курсове за ограмотяване и за завършване на класове от основното образование и 770 безработни лица в чиракуване.

За повишаване на качеството на обучението на възрастни хора през 2012 г. 200 преподаватели на възрастни, вкл. наставници на безработни, наети за чиракуване, ще

⁶¹ Със заповеди на Ръководителя на договарящия орган № РД09-67/ 18.01.2012 г. и № РД09-68/ 18.01.2012 г. стартира изпълнението на дейностите по проекти BG051PO001-3.3.07-0001 „Ученически практики” и BG051PO001-3.3.07-0002 „Студентски практики”, в рамките на схема за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG051PO001-3.3.07 „Ученически и студентски практики”.

⁶² Протокол на Министерски съвет №3.1 от 25 януари 2012 г.

бъдат включени в специализирано обучение за повишаване на квалификацията по проект „Повишаване на възможностите за заетост на безработни лица чрез качествено професионално обучение”, който е част от НПДЗ за 2012 г. и се финансира със средства от държавния бюджет.

IV.4. Информационни и комуникационни технологии

В изпълнение на поетите в НПП (2011-2015 г.) ангажименти, през 2011 г. стартира процесът на актуализация на Национална стратегия за развитие на ширококоловия достъп в Република България до 2020 г. и разработването на Национален оперативен план за изпълнение към нея, както и подготовката на проект на Национална програма „Цифрова България 2015”, която се очаква да бъде одобрена от МС през май 2012 г.. С това ще се осигури развитието на информационното общество в България и ще се подпомогне изпълнението на европейските направления и задачи, описани във водещата инициатива „Цифрова програма на Европа” по отношение на социалния и икономически потенциал на информационните и комуникационни технологии, както и на Интернет. В тези документи ще се формулират нови средносрочни и дългосрочни стратегически цели, които са насочени към изграждане на инфраструктура с оглед на подобряване достъпа до Единния пазар (ФР 6) и взимат предвид приоритетите на водеща инициатива „Цифрова програма на Европа” за ускорено изграждане на свръх бързи електронни съобщителни мрежи от следващо поколение. Част от предвижданите мерки целят изграждане на ширококолов достъп до отдалечените и слабо населени райони и удовлетворяване на нуждите на обществото от модерни ширококолови електронни услуги в рамките на електронното правителство.

В изпълнение на приоритетите, заложи в настоящата Национална стратегия за ширококолов достъп, предстои реализиране на инвестиционна инициатива за изграждане на ширококолова инфраструктура в отдалечени и слабо-населени селски райони, включващи населени места, представляващи „бяла зона” по смисъла на Насоките на Общността относно прилагането на правилата на държавна помощ във връзка с бързото разгръщане на ширококолови мрежи⁶³. Инвестиционният проект ще ползва финансов ресурс от 20 млн. евро по линия на ОПРР.

В рамките на втория етап от изпълнението на Националната стратегия за развитие на ширококоловия достъп са предприети ефективни действия за интеграция на обществените електронни съобщителни мрежи и тяхното интегрирано управление, в това число създаване на единна електронна съобщителна мрежа на държавната администрация и за нуждите на националната сигурност⁶⁴. Дейностите и мерките по технологичното обезпечаване на предоставянето на административни електронни услуги в рамките на електронното правителство са разписани подробно в раздел „Бизнес среда” част 4.3 „Внедряване и ефективно приложение на електронното управление”.

⁶³ Официален вестник на ЕС, С 235/7, 30.09.2009 г.

⁶⁴ ПМС №196/08.07.2011 г.

V. УСТОЙЧИВ РАСТЕЖ

V.1. Актуална информация и стратегия на политиката за постигане на устойчив растеж

Жизненият стандарт в България е под средното за ЕС ниво. При успешно изпълнение на заложените в НПП 2011-2015 г. мерки и реформи, които ще се прилагат до 2020 г., се очаква жизненият стандарт⁶⁵ в страната да се повиши от 44% от средното за ЕС ниво през 2010 г. на 60% през 2020 г. Факторите, които в най-голяма степен ще допринасят за постигането на тази цел са свързани с осигуряване на благоприятни условия за развитие на икономическа дейност чрез осигуряване на макроикономическа стабилност и подобряване на бизнес средата. Съществен принос имат и мерките, които се прилагат в отговор на дългосрочните предизвикателства пред българската икономика като застаряване на населението и енергийната зависимост.

Като препотвърждава дефинирания в НПП 2011-2015 г. ФР 1, страната ще предприема действия в съответствие с една от насоките на ГПР за 2012 г., а именно провеждане на фискална консолидация в подкрепа на растежа. За България политиките и реформите, насочени към публичния сектор, са важни и поради факта, че приносят на този сектор в брутната добавена стойност на икономиката представлява около 13%.⁶⁶ Стратегията на политиката в средносрочен план се състои в постигане на максимален ефект от преразпределението на публичните разходи, като тези разходи се ограничават до 40% от БВП в съответствие с Пакта за финансова стабилност. Както в редица други европейски държави, пенсионната реформа е насочена към преодоляване на негативните последствия от застаряването на населението върху устойчивостта на публичните финанси. В провеждането на пенсионната реформа следва да се взема предвид ниската продължителност на живот в България – 77.4 години за жените и 70.3 години за мъжете.

В условията на фискална консолидация и висока несигурност на външната среда, повишаването на конкурентоспособността на българските предприятия е ключов елемент за осигуряването на висок и устойчив растеж и заетост. България препотвърждава като водещ приоритет на политиката и фактор за устойчив икономически растеж свързан с подобряването на бизнес средата, включително чрез подобряване на административните услуги и инфраструктурата. Работейки в тази насока, България адресира две от насоките на ГПР за 2012 г., които се отнасят до достъпа до финансиране за МСП и административната реформа. Според класацията за правене на бизнес на Световната банка⁶⁷, България е сред държавите, които полагат умерени усилия за подобряване на бизнес средата в световен мащаб. Трябва да се отбележи, че осигуряването на благоприятни условия за правене на бизнес ще позволи на страната да задържи и увеличи притока на преки чуждестранни инвестиции в сектори стимулиращи растежа. Според същата класация, България се нарежда малко над средното ниво на държавите от централна и източна Европа, но страната ни се характеризира със сравнително слаб темп на приближаване към оптималната граница за правене на бизнес през периода 2005-2011 г. и изостава по отношение на издаване на разрешителни за строеж, либерализация на пазара на

⁶⁵ БВП на глава от населението, в стандарт на покупателната способност, Евростат.

⁶⁶ Дял на сектор „Държавно управление” в БДС общо за икономиката. Данни НСИ за 2010 г.

⁶⁷ Doing Business 2012, <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2012>.

електроенергия, развитие на транс-граничната търговия и режимите за справяне с несъстоятелност.

Важна роля за подобряване на бизнес средата ще продължи да има изпълняването на мерките, заложи в НПП (2011-2015 г.). Много от мерките, способстващи за подобряване на бизнес средата ще допринесат и за стимулиране на заетостта посредством разкриване на нови работни места, което от своя страна ще спомогне за постигане на НЦ 1. От друга страна, провежданата реформа в държавната администрация ще допринесе за изпълнение на представените в Годишния преглед на растежа за 2012 г. приоритети за диференцирана и благоприятстваща растежа фискална консолидация, както и за модернизиране и повишаване на капацитета на държавната администрация. Косвен принос ще има и за адресиране на ФР 1.

Изграждането и поддържането на подходяща инфраструктура е приоритет в националната политика, тъй като тя има решаваща роля за процесите на сближаване между регионите и областите в България като позволява развитието на центрове на растежа, около които да се организира икономическата активност. За да се възползва в още по-значителна степен от подема на растежа в своите търговски партньори, малката отворена икономика на България трябва да се интегрира успешно в европейската инфраструктура.

В област климат-енергетика българската икономика е изправена пред три основни предизвикателства свързани с ефективното използване на природните ресурси – висока енергийна интензивност на БВП (89% по-висока от средната за ЕС), висока зависимост от внос на енергийни ресурси (70% от брутно потребление на природен газ, суров нефт и ядрено гориво се осигурява чрез внос, което показва почти пълна зависимост от външни доставки) и необходимост от екологосъобразно икономическо развитие чрез намаляване на емисиите на парникови газове - към момента България преизпълнява поставените междинни цели за енергийна ефективност, като ще се стреми в средносрочен план да поддържа този висок интензитет на подобрение.

Промяната в икономиката, насочена към по-ефективно използване на ресурсите, ще допринесе за увеличаване на нейната конкурентоспособност и за откриването на нови източници на растеж и работни места чрез икономии на разходите в резултат на подобрена ефективност, пазарна реализация на иновациите и по-добро управление на ресурсите през целия им жизнен цикъл. Изпълнението на мерките в тази насока ще допринесе съществено за постигането на дефинираната в НПП (2011-2015 г.) НЦ 3. Мерките в тази област са в съответствие и с приоритетите на водещата инициатива „Европа за ефективно използване на ресурсите“ като изпълнението на някои от тях ще осигури постигане на минимален дял от 10% на енергията от ВИ в енергийното потребление в транспорта.

V.2. Ефективност и устойчивост на публичните разходи

2.1. Пенсионна реформа и социално осигуряване

Реформата в пенсионната и социално-осигурителната системи имат за цел да отговорят на предизвикателството, свързано със застаряването на населението и неговите ефекти върху дългосрочната устойчивост на публичните финанси, а оттам и върху макроикономическата стабилност и икономическия растеж. В тази връзка се повишават минималните осигурителни прагове по основните икономически дейности и групи професии средно с 5.9% през 2012 г. в сравнение с 2011 г., а средният осигурителен доход се очаква да нарасне с 4.5% в сравнение с 2011 г.

Същевременно реформата е насочена към повишаване на адекватността на пенсиите за трудова дейност чрез следните нови мерки.

- Осъвременяването на пенсиите от 2013 г. ще се извършва с процент, равен на индекса на потребителските цени през предходната календарна година, а не по „Швейцарското правило“. Изменението на чл. 100 от Кодекса за социално осигуряване относно начинът за осъвременяване на пенсиите е направено с § 6, т. 22 от Преходните и заключителни разпоредби (ПЗР) на Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2012 г.⁶⁸ Въпреки, че Законът за бюджета на държавното обществено осигуряване е в сила от 1 януари 2012 г., тъй като в него е предвидено, че за 2012 г. пенсиите не се осъвременяват по реда на чл. 100 от КСО (§ 4 от ПЗР на ЗБДОО за 2012г.), осъвременяването на пенсиите по посочения нов метод ще се извърши най-рано през 2013г.
- Изплащане на социалните пенсии за старост и инвалидност, които са за сметка на републиканския бюджет, от Агенцията за социално подпомагане (АСП) вместо от Националния осигурителен институт, по ред определен със Закона за социално подпомагане и Закона за интеграция на хората с увреждания. По този начин плащанията ще придобият характера на съответния вид помощ от 1 януари 2013 г.;
- Увеличаване на минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст от 136.08 лв. на 145.00 лв., което води до увеличение на минималните размери на всички пенсии, свързани с трудова дейност от 1 юни 2012 г.

В допълнение към мерките за реформа на пенсионната система (описани в НПР 2011-2015 г.) се предвиждат и следните нови мерки за реформи в системата на социалното осигуряване:

- От 2012 г. се удължава с 6 месеца периода, от който се изчисляват краткосрочните обезщетения. При обезщетенията за временна нетрудоспособност удължаването е от 12 на 18 календарни месеца, а при паричните обезщетения за бременност и раждане и безработица – от 18 на 24 месеца;
- От 1 януари 2013 г. първият работен ден от болничните ще бъде за сметка на работодателя в размер на 100% от дневното брутно трудово възнаграждение, а вторият, третият и следващите дни ще бъдат за сметка на фонд „Общо заболяване и майчинство“ на Държавното обществено осигуряване (ДОО).

Планираните в средносрочен план мерки на пенсионната реформа се запазват както са заложили в НПР (2011–2015 г.).

2.2. Подобряване на ефикасността на публичните разходи

С цел подобряване на фискалната рамка и финансовото управление в публичния сектор, през 2012 г. предстои разглеждане от НС на промени в Конституцията на Република България, с които ще се ограничи дискрецията на правителството чрез въвеждането на изискването нови видове преки данъци върху доходите или печалбите, или промени на данъчните ставки при същите да се приемат само с квалифицирано мнозинство от две трети от всички народни представители.

Реформата в здравеопазването е сред мерките с приоритетно значение за страната като се цели постигането на дългосрочна финансова устойчивост на здравната система при същевременното подобряване на качеството и достъпа до здравни услуги

⁶⁸ Обн. в ДВ, бр. 100 от 20.12.2011 г., в сила от 1 януари 2012 г.

за населението. Осъществяването на реформата е тясно свързано с подобряването на здравния статус на населението, което от своя страна се отразява върху продължителността на живот и трудоспособността на населението, и ще способства постигането на НЦ 1, както и ще подкрепя успешното прилагане на пенсионната реформа.

С оглед на повишаването на ефикасността на публичните разходи и подобряване на контрола върху тях, за здравеопазването важна роля имат следните мерки:

- Усъвършенстване на механизмите на финансиране, заплащане и контрол върху разходите.
- Развитие на електронното здравеопазване – до 2014 г. в единен регистър ще бъдат обединени електронните регистри на различните дейности, след което ще бъдат създадени лична здравна карта и лично електронно досие в съответствие с приоритетите за следващия програмен период. Идеята е личната здравна карта да служи и като идентификационна електронна карта .
- Преструктуриране на болничния сектор, въз основа на приетата през февруари 2011 г. Национална здравна карта за лечебните заведения⁶⁹ - към Министерството на здравеопазването (МЗ) е създадена Работна група за разработването на правила за финансово управление и отчетност на болниците до края на 2012 г., както и за развитие на доболничната и болничната помощ.
- Изграждане, до края на 2012 г., на Единна информационна система на медицинската експертиза с финансиране от ЕСФ на стойност 0.4 млн. евро. В нея ще бъдат интегрирани Националната експертна лекарска комисия (НЕЛК), Регионалните картотеки за медицински експертиза (РКМЕ) и Териториалните експертни лекарски комисии (ТЕЛК). По този начин ще се осъществи връзка между данните на всички структури и ще се създаде централизиран регистър на гражданите, преминали през ТЕЛК. Ще има връзка и с други заинтересовани институции като НОИ, НЗОК, МТСП с цел да се осъществява по-ефективен контрол, както над дейността на съставите на ТЕЛК и НЕЛК, така и върху финансовите ресурси на НЗОК, ТЕЛК, НОИ и МТСП, които се изразходват в процесите на медицинско свидетелстване, отпускането на различни социални придобивки и пенсии за инвалидност.

V.3. Климат-енергетика

3.1. Повишаване на енергийната ефективност и намаляване на енергийната зависимост

За извършване на трансформация към „зелена” икономика, която ефективно използва и съхранява природния ресурс, е необходимо изграждането на институционална и политическа рамка, чрез която да се създават икономически възможности за по-висока сигурност на доставките, устойчиво управление на екологичните ресурси, многократна употреба на материалите, по-пълноценно рециклиране, използване на алтернативни материали и икономия на ресурси.

Националната енергийна стратегия до 2020 г.⁷⁰ е съобразена с актуалната европейска рамка на енергийната политика и световните тенденции в развитието на енергийните технологии. Тя е насочена към преодоляване на основните предизвикателства пред

⁶⁹ Приета с РМС №103 от 24.02.2011 г.

⁷⁰ ДВ, бр. 43 от 7.06.2011 (решение на НС от 1 юни 2011 г.).

българската енергетика – ниска енергийна ефективност и висока енергийна интензивност, висока зависимост от внос на енергийни ресурси и необходимост от екологосъобразно развитие.

С промените в Закона за енергийната ефективност, които предстои да бъдат одобрени от Народното събрание не по-късно от 19.06.2012 г., ще се транспонират разпоредбите на Директива 2010/31/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 19 май 2010 г. относно енергийните характеристики на сградите. Целта на подготвяните изменения е да се намали потреблението на енергия и да се повиши използването на енергия от възобновяеми източници. Сгради, в които полезната разгъната застроена площ (РЗП) е над 500 кв. м. и които са заети от публичен орган или са често посещавана от граждани ще подлежат на задължително обследване и сертифициране за енергийна ефективност, като разпоредбата ще влезе в сила от 9 януари 2013 г. Респективно, от 9 юли 2015 г. РЗП на сградите подлежащи на задължително сертифициране се намалява на 250 кв. м.

Заложената в ННР (2011-2015 г.) Национална стратегия по енергийна ефективност на Република България се очаква да бъде приета от МС до май 2012 г. Изпълнението на мерки и политики по отношение на повишаването на енергийната ефективност има за цел да доведе до подобряването ѝ с 25%, или спестяване на повече от 5 млн. тона нефтен еквивалент (тне) първична енергия в сравнение с базовия сценарий за развитие към 2020 г. Един от основните инструменти за провеждане на дългосрочната национална политика по енергийна ефективност е Националният план за действие по енергийна ефективност, обхващащ периода 2008-2016 г., който е разделен на краткосрочни тригодишни планове, които дефинират междинните индикативни цели. Според отчета за изпълнението на първия Национален план за действие по енергийна ефективност, към 2010 г. България е преизпълнила междинната цел за периода. На базата на резултатите от оценката на изпълнението на Първия национален план за действие по енергийна ефективност са набелязани и действията за следващия междинен период.

Приложението на 60-те мерки, заложи в втория Национален план за действие по енергийна ефективност за периода 2011–2013 г.⁷¹ ще представлява един от основните инструменти за провеждане на националната политика по енергийна ефективност в краткосрочен план. За периода 2011–2013 г. е формулирана междинна индикативна цел в размер на 6% от осреднената стойност на крайното енергийно потребление⁷², през 2001-2005 г. Сред някои от по-значимите мерки от втория план е адаптирането на Националната програма за обновяване на жилищните сгради в Република България 2006-2020 г. с цел приспособяване към хармонизираните политики на ЕС за енергийна ефективност и към новата политика на правителството на Република България за масово обновяване на многофамилни жилищни сгради. Други важни мерки в плана са въвеждане на задължителни мерки за ефективно осветление, етикетирание на битовите уреди, разработване на стандарти за енергийна ефективност на електрическите уреди, подобряване на процедурите и правилата за дялово разпределение, регулиране и отчитане на топлината в многофамилни жилищни сгради, и програма за кредитиране на енергийната ефективност в дома REECL.

В приложение на Директива 2009/28/ЕС в Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ)⁷³ са разработени мерки за насърчаване на производството на енергия от ВИ, при отчитане на въздействието от подобряване на енергийната ефективност и въвеждането на енергоефективни технологии. ЗЕВИ също формулира

⁷¹ Приет с протокол № 36 на МС от 28 септември 2011 г.

⁷² 4 860 GWh (418 ktоe) годишни спестявания на горива и енергии.

⁷³ Обн. в ДВ бр. 47 от 21.06.2011 г.

правилата за присъединяване на централи на възобновяеми източници към електроразпределителната мрежа. В периода до 2020 г. ще се доразвият регулаторните механизми в тази насока посредством създаване на стимули за инвестиции в мрежова инфраструктура и за развитие на мрежите, адекватни на нуждите на техните ползватели, включително чрез прилагане на концепцията „умни мрежи“. По отношение на потреблението на биогорива и на течни горива от биомаса се въвеждат задължителни критерии за устойчивост (условие за финансово подпомагане на икономическите оператори), които ще позволят отчитането им за изпълнение на националната цел за дял на енергията от ВИ в потреблението на енергия в транспорта. Предвижда се одитиране на информацията по отношение на критериите за устойчивост и системата за масов баланс, гарантиращи намаляване на емисиите на парникови газове през целия жизнен цикъл на биогоривата и течните горива от биомаса.

Най-късно до 2015 г. ще бъде създадена Национална публична информационна система за ВЕИ, която ще съдържа информация за потенциала, производството и потреблението на енергия от възобновяеми източници и ще осигури прозрачност на дейностите, информираност на заинтересованите страни и подобряване на бизнес климата в областта на ВЕИ. Информационната система ще обхване разполагаемите ресурси от ВИ, производителите на енергия от ВИ, производителите на биогорива и други възобновяеми горива.

В допълнение на законодателните промени, повишаването на енергийната ефективност и използването на ВЕИ в предприятията се подкрепя с финансови и данъчни стимули, включително със средства от Структурните фондове и Кохезионния фонд (подробно описани в Приложение 4).

Повишаването на енергийната ефективност и използването на ВЕИ в предприятията се подкрепя със средства по ОПРКБИ:

- През ноември 2011 г. е обявена процедура за БФП „Инвестиции в „зелена индустрия“, която е насочена към оказването на инвестиционна подкрепа на големите предприятия в България за преодоляване на негативното им влияние върху околната среда. Общият размер на помощта за изпълнението на проекти по тази процедура е в размер на 40 млн. евро като реалното изпълнение на проектите ще започне през 2012 г.
- През 2012 г. ще бъде обявена процедура „Енергийна ефективност и зелена икономика“, която ще предоставя подкрепа на микро, малките и средните предприятия в България за реализиране на инвестиции в енергоспестяващи производствени технологии и технологии от ВЕИ. За изпълнение на процедурата ще подпомага и подписания Меморандум за разбирателство⁷⁴ между МИЕТ и Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР), съгласно който, паралелно на предоставяната БФП по посочената процедура (в размер на 150млн. евро), ЕБВР ще предоставя допълнително кредитни линии (заемен компонент) в размер на още 150 млн. евро чрез свои банки-партньори, подпомагайки по този начин успешната реализация на проектите.

3.2. Либерализация на пазара на електроенергия

Либерализацията на пазара на електроенергия ще се гарантира чрез изпълнението на Третия енергиен либерализационен пакет и съответно приложението на проекта на

⁷⁴ Подписан на 2 март 2011 г.

Закон за изменение и допълнение на Закона за енергетиката (ЗЕ)⁷⁵, който се разглежда в специализираните комисии на НС (виж в част изпълнение)..

За подготовка и въвеждане на нови Правила за търговия с електрическа енергия е разработена пътна карта, в която е отразена последователността от действия, необходими за постепенното въвеждане в действие на новите пазарни правила и съпътстващите стъпки и промени в информационното осигуряване.

Въвеждането на борсовата търговия на електроенергия ще гарантира прозрачно ценообразуване, гъвкавост в договарянето, максимално използване на междусистемните преносни капацитети и възможност за едновременно разпределение на енергия и капацитет. Основно изискване е създаване на действащ почасов пазар, чрез двустранно договаряне, което да обхваща цялата търгувана енергия. Ангажимент за реализацията на този процес имат ДКЕВР, Националната електрическа компания (НЕК), ЕСО, електроразпределителните дружества, крайните снабдители и търговските участници (производители, търговци, потребители). Реалното въвеждане на почасов пазар зависи от приемането на ЗИД на ЗЕ, лицензирането на координаторите на балансиращи групи, регистрацията от ЕСО на координаторите на балансиращи групи, сключване на договори и предоставяне на гаранционни обезпечения. При тестването на новия модел през 2011 г. ЕСО получаваше и регистрираше почасови графици в рамките на 36 балансиращи групи (стандартни и специални), регистрирани за участие в тестваната работа. Електроенергийната борса, която ще бъде част от ЕСО, ще започне да функционира през 2012 г.

3.3. Опазване на околната среда, вкл. развитие на технологичната инфраструктура

Мерките за опазване на околната среда, които допринасят и за постигане на националната цел за намаляване на вредните емисии, създават институционалната и политическа рамка за адресиране на предизвикателствата, свързани с климатичните изменения.

В приложение на общоевропейската политика за адаптация на климата, през 2012 г. ще започне изготвянето на Националната стратегия за адаптация към промените на климата, която ще бъде насочена към приспособяване на икономиката, екосистемите и обществото като цяло към вече неизбежните последствия от настъпилите климатични изменения. Мерките в стратегията ще обхващат различни сектори като сред най-уязвимите са селското стопанство, туризма, здравеопазването, водните ресурси, горския фонд, биологичното разнообразие.

До април 2012 г. ще се изготви проект на третия Национален план за действие по изменението на климата 2013-2020 г., в изпълнение на ангажиментите по Рамковата конвенция на ООН по изменение на климата, Протокола от Киото и Пакета на ЕС „Климат-енергетика” и осъществяван в сътрудничество и с финансовата подкрепа на Норвежка грантова програма. В Плана ще бъде разработена цялостна политика за ограничаване на емисиите на парникови газове и преход към нисковъглеродна икономика, включително чрез насърчаване на енергийната ефективност и използването на ВЕИ.

Във връзка с разширяване на обхвата на европейското законодателство в областта на изменението на климата до края на 2012 г. ще се изготви проект на Закон за дейностите по изменение на климата. Това ще позволи приоритизирането на

⁷⁵ Одобрен от МС на 17.01.2012 г.

политиката по изменение на климата⁷⁶ като се регламентират схемата за търговия с квоти за емисии на парникови газове и националната схема за зелени инвестиции, инвентаризация на емисиите на парникови газове и мониторинг.

В областта на опазването на водите и развитието на водния сектор ще се извършат следните законодателни и стартегически действия:

- В процес на разработване до края на 2012 г. е Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор, с която ще се въведе оптимален модел по отношение на собствеността и управлението на водната инфраструктура и възможностите за финансиране, за рационално използване и справедливо разпределение на водните ресурси за населението, икономиката и екосистемите, както и за опазване и възстановяване на количеството и качеството на водите.
- До средата на 2012 г. ще се изготви предварителна оценка на морската околна среда, на базата на която до края на 2014 г. ще се разработи Национална морска стратегия. Мерките свързани с постигането и поддържането на добро състояние на морската околна среда в Черно море ще целят проучване на цялостния комплекс от въздействия и натиск от природни и антропогенни фактори върху морската околна среда и най-вече върху нейното биоразнообразие и живи ресурси. Към стратегията до края на 2014 г. ще бъдат разработени и Програмата за мониторинг на състоянието и Програмата от мерки за постигане на добро състояние на морската околна среда. Финансирането за разработването на тези три документа е в размер на 1.7 млн. евро за 2012-2014 г..
- С цел намаляване на замърсяването на водите, на загубите и ефективно използване на водните ресурси, и в приложение на изискванията на Директива 91/271/ЕЕС относно пречистването на отпадъчните води от населените места, продължава да се изпълнява мярката „Подобряване на инфраструктурата за събиране и пречистване на отпадъчните води в агломерации над 2000 е. ж.“ за изграждане на централизирана канализационна мрежа и за осигуряване на биологично пречистване на отпадъчните води. Финансирането за периода 2012-2014 г. е в размер на 150 млн. евро. .

За подобряване управлението на отпадъците и стимулиране на инвестициите в екологосъобразна индустрия ще се предприемат следните мерки:

- През март 2012 г. ще бъде приет нов Закон за управление на отпадъците⁷⁷, с който ще се транспонират изискванията на Директива 2008/98/ЕО. Доразвиването, усъвършенстването и опростяването на законовите разпоредби в новия закон допринасят за ясно формулиране на в цялостното управление на битовите отпадъци на територията на общините, подобряване и оптимизиране работата по събиране и третиране на отпадъците, облекчаване на процедурите по издаване на разрешения за дейности с отпадъци, въвеждане на по-строги изисквания към дейностите с отпадъци от черни и цветни метали, както и прилагане на нов подход при управление на строителните отпадъци.
- В съответствие с Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците и за отмяна на определени директиви до края на 2013 г. ще бъде разработена Национална програма за предотвратяване образуването на отпадъци, която ще бъде неразделна част от Националния план за управление на отпадъците за периода 2014-2020 г., който също ще бъде разработен до края на 2013 г.

⁷⁶ Понастоящем, тези дейности се регламентират със Закона за опазване на околната среда.

⁷⁷ Държавен вестник на Република България бр. 99 от 16.12.2011 г.

- В рамките на процедура „Инвестиции в „зелена индустрия“ по ОПРКБИ, изпълнението на проекти по която предстои да стартира през 2012 г., е предвиден специален компонент, по който се подкрепят дейности, насочени към по-ефективното използване на отпадъчните продукти и производство на продукти, подлежащи на рециклиране с цел разширяване на дейността и диверсификация на продукцията на големите предприятия в България.

V.4. Бизнес среда

4.1. Повишаване административния капацитет

С цел създаване на дългосрочна визия в модернизиранието на администрацията през 2012 г. ще бъде разработена Стратегия за развитие на администрацията до 2020 г. В нея ще залегнат основните цели в трите основни направления на административната реформа - развитие на административните структури, развитие на човешките ресурси и подобряване на административното обслужване. Новата стратегия ще инкорпорира и развие целите на съществуващите Стратегия за управление на човешките ресурси в държавната администрация и Стратегия за обучение на служителите в администрацията. По този начин ще бъде намален броят на стратегическите документи и ще се създадат условия за консистентност на политиката за управление, развитие и повишаване на административния капацитет на човешките ресурси в държавната администрация. В допълнение, в средносрочен план ще се провеждат периодични функционални прегледи на всички администрации през три години за адаптиране на структурите на администрацията към реалните потребности на гражданите и бизнеса и прилаганите политики в бъдеще.

В допълнение към мерките предвидени в НПП (2011–2015 г.) за развитието на човешките ресурси в държавната администрация през 2012 г. чрез проекти по ОПАК ще се реализират следните дейности:

- Ще се създадат общи рамкови правила за планиране на потребностите от човешки ресурси чрез система за планиране на потребностите от човешки ресурси (численост и компетентности) и система за приемственост в държавната администрация. Съществуващата система за подбор на персонала в администрацията ще се развие по отношение на създаването на нови инструменти, които да гарантират наемането на най-подходящия кандидат за конкретната длъжност. Новата система за приемственост ще позволи да се идентифицират ключовите длъжности във всяка една администрация, както и да се създаде механизъм за идентифициране на служителите, които да осигурят приемствеността.
- Ще продължи прилагането на програмата за провеждане на стажове в държавната администрация на всички нива, което ще подпомогне изграждането на бъдещите кадри за държавната администрация.
- През 2012 г. ще бъдат извършени функционални анализи на три големи системи –МВР, НЗК и НОИ.
- Ще бъде оптимизирана структурата на централните и общинските администрации с цел да се избягне дублиране на функции и да се постигне по-голяма ефективност (по процедура за БФП, отворена през февруари 2012 г. на стойност 2.6 млн. евро), както и структуратата на централни администрации, натоварени с контролни функции (по процедура за БФП открита през март 2012

г. на стойност 1.5 млн.евро). за двете процедури е 4.1 млн. евро. Максималната продължителност на проектите и по двете процедури е 18 месеца.

4.2. Намаляване на административната тежест и подобряване на качеството на административните услуги

В изпълнение на целите на „Програмата за по-добро регулиране 2010-2013”⁷⁸ ще бъдат завършени оценки на въздействието на два ключови закона - Закона за устройство на територията и Закона за независимите оценители. Законът за независимите оценители ще спомогне за елиминиране на нарушенията при събиране на такси без приета от МС определена тарифа.

Намаляването на административната тежест с 20% в избрани приоритетни области се осъществява на два етапа. До края на 2012 г. ще бъдат изпълнени мерките, заложи в Плана за действие за намаляване на административната тежест с 20% от национално законодателство, което не транспонира европейски изисквания⁷⁹, а до края на 2014 г. ще бъде намалена административната тежест от национално законодателство, което съдържа национални и транспонирани европейски изисквания съгласно Плана за действие за периода 2012-2014 г. Предвижда се до юни 2012 г. да бъде внесено допълнение към плана за действие на база на резултатите от проведена обществена поръчка „Измерване на административната тежест, произтичаща от задълженията за информиране на бизнеса и предложения за нейното намаление”, като предложенията за намаление на административната тежест в приоритетни области от национално законодателство са избрани съвместно с бизнеса.

Предвиждат се промени в Търговския закон за въвеждане на изискванията на Директива 2011/7/ЕС относно борбата за забавяне на търговските сделки, които ще бъдат приети от МС през май 2012 г. Въвеждането на изискванията на Директивата цели използването на механизми за подобряване на търговския оборот. Извън тези промени са направени и предложения за мерки за засилване рамката на несъстоятелността, с което да се намали правната несигурност и да се подобрят условията за финансиране на предприятията

През 2012 г. ще бъде извършен анализ на регулаторните режими с фокус върху премахването на нецелесъобразни и ненужни процедури, облекчаване на съществуващи процедури чрез намаление броя на необходимите документи и срокове.

В периода 2012–2013 г. ще се прилагат следните мерки за подпомагане по-конкретно на дейността на МСП:

- Със ЗИД на Закона за МСП ще бъде въведен „МСП–тест”, с който ще се осигури извършването на задължителна оценка на въздействие на промени в нормативната уредба върху МСП, в съответствие с принципите на разумното регулиране и инициативите на Акта за малкия бизнес („Мисли първо за малките”).
- До края на 2012 г. ще бъде актуализирана Националната стратегия за насърчаване на МСП за периода 2013-2020 г., като актуализираната стратегия ще бъде адаптирана към изискванията на Акта за малкия бизнес. Ще бъдат изведени 10 приоритетни мерки в зависимост от степента на неотложност и

⁷⁸ Съгласно Решение № 361 от 01.06.2010 г. и точка 2 от Програмата за по-добро регулиране 2010-2013 г. до края на месец март на текущата година се изготвя годишния отчет.

⁷⁹ Информация за напредъка по изпълнение на Плана за действие до края на 2012 г. може да бъде намерена в част II на НПР.

приноса им за растежа, една от които ще бъде подкрепа за интернационализацията на МСП чрез активно участие в международни програми, проекти и инициативи с оглед на натрупване на опит и по-лесно излизане на международните пазари, което е в съответствие с водещата европейска инициатива „Съюз за иновации”.

През 2012 г. в рамките на проекти по ОПАК и ОПРКБИ ще стартират следните инициативи:

- Подобряване и развитие на системата и централизирания портал на е-правосъдие, реализирани от Министерството на правосъдието и Висшия съдебен съвет по процедура на стойност 1.5 млн. евро. Основният ефект ще бъде повишаване на качеството на услугите, предоставяни от съдебната система на гражданите и бизнеса чрез осигуряване на оперативна съвместимост и възможност за обмен на данни и/или документи между информационните системи в съдебната система от една страна, и между тях и единната среда за обмен на документи на държавната администрация, от друга. По нея ще се осигури и директния обмен на данни и документи със съответните системи на ЕС. Процедурата ще стартира през март 2012 г. с максимален срок за изпълнение 18 месеца.
- Развитие на базисен модел за комплексно административно обслужване (на стойност 1.5 млн. евро), с който ще се намалят и опростят повече от 300 административни услуги по модела „едно гише” (‘one-stop shop’). Успоредно с това ще бъдат предприети необходимите действия за предоставянето на 10 комплексни услуги, което ще се извършва в синхрон с развитието на е-управление.
- Подобряване на бизнес средата за българските предприятия и качеството на българските продукти чрез засилване и подобряване на надзорните услуги, осъществявани от Държавна агенция за метрологичен и технически надзор (ДАМТН). Процедурата е обявена през февруари 2012 г. като за изпълнението са предвидени 3 млн. евро.
- С цел укрепване на международните пазарни позиции на българската икономика се изпълняват 5 договора⁸⁰ на обща стойност 62.4 млн. евро, чрез които се цели да се подобри качеството и количеството на услугите за бизнеса, предоставяни от обществени институции, отговорни за привличане на инвестициите, насърчаване на износа и подобряване на качеството на националната инфраструктура.

4.3. Внедряване и ефективно приложение на електронното управление

Националната политика за развитие на електронното управление се базира на четири стратегически цели⁸¹, залегнали в Общата стратегия за електронно управление в Република България (2011-2015 г.)⁸² и се състои от седем секторни политики, между които въвеждане на електронно правителство и електронно здравеопазване. Стратегията има хоризонтален характер като подпомага постигането на целите, заложи в Програмата за по-добро регулиране на Република България (2010-

⁸⁰ Българска агенция за инвестиции, Изпълнителна агенция за насърчаване на малките и средните предприятия, Българския институт по стандартизация, Българския институт по метрология, Българска служба за акредитация

⁸¹ Четирите стратегически направления са електронни услуги за гражданите и бизнеса, цифрова администрация, популяризиране, достъп и участие и институционално изграждане

⁸² Решение № 958 на Министерския съвет от 29.12.2010 г.

2013 г.), Плана за изпълнение на мерките за оптимизация на държавната администрация 2010-2011 г. и Националната стратегия за развитие на широколентовия достъп в Република България.

През 2012 г. ще продължи развитието на базовата инфраструктура за реализация на е-услуги за гражданите, бизнеса, служителите в държавната, общинската и местната администрация, както и за потребители извън границите на Република България. Предвижда се поетапно изграждане на публични терминали за информационни услуги, както и интеграция на вече закупени и новозакупени терминали с автоматизирани информационни системи (АИС) на администрациите и преминаването им в режим на реална експлоатация. По този начин ще се изгради „цифрова администрация” и ще се осигури постепенно преминаване от хартиен към електронен обмен на документи и предоставяне на административни услуги по електронен път.

До 2013 г. ще се изпълняват два комплексни проекта по ОПАК, които ще имат решаваща роля в приложението на електронното управление като ще допринесат за усъвършенстването на единия портал за достъп до електронни административни услуги:

- Проект „Развитие на административното обслужване по електронен път” с общ бюджет 9.2 млн. евро. Проектът включва 5 дейности за автоматизиране обмена на данни от 30 ключови регистъра (между които Търговския, Кадастъра и ЕСГРАОН) чрез служебни електронни услуги. Очакваните спестявания от свързването само на 20 от основните регистри надхвърля 40.9 млн. евро годишно.
- Проект „Подобряване на административното обслужване на потребителите чрез надграждане на централни системи за електронно правителство” с бюджет 6.1 млн. евро. По него ще бъде създаден регистър за електронна идентичност на потребителите и базови инфраструктурни електронни услуги, ще бъде внедрена централна документооборотна система, която към момента е в предварителен етап на развитие. Ще бъде създадена централизирана система за мониторинг и управление на информационната сигурност и оперативна съвместимост. Предвидено е създаване и на централизирана система за управление на комуникационната и хардуерна инфраструктура. Очаква се най-малко 5 администрации да бъдат интегрирани към централната система за мобилна (SMS) нотификация и информационно-справочна дейност за гражданите и бизнеса.

V.5. Инфраструктура

5.1. Пътна и транспортна инфраструктура

Обхватът на ОПТ бе разширен⁸³ с включването на допълнителни проекти по всички приоритетни оси, чиято основна цел бе подобряване и постигане на по-добра усвояемост на средства по програмата.

⁸³ С решение от осмото заседание на Комитета за наблюдение на ОП „Транспорт”, проведено на 7 и 8 юни 2010 г.

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА РЕФОРМИ (2012-2020 г.)

Таблица 3. Напредък във финансовото изпълнение на ОПТ по приоритетни оси и приоритетни проекти към 31.12.2011 г.

Приоритетна ос/проект по съответната ос	Общ индикативен бюджет на оста/проекта (млн. евро)	Брой одобрени проекти	Общ размер на договорената финансова помощ по осите/ договорена финансова помощ и финансиране по ОПТ по проектите (млн. евро)	Изплатена договорена финансова помощ (млн. евро)
1. Развитие на железопътната инфраструктура	640	6	600.7	141.1
2. Развитие на пътната инфраструктура	929.6	7	909.1	157.4
3. Подобряване на интермодалността при превозите на пътници и товари	211.1	2	185.4	143
4. Подобряване на условията на корабоплаването:	157	2	18.4	2. 6
5. Техническа помощ	66	48	30.5	10.2
ОБЩО:	2 003.5	65	1 744.2	454.2

Източник: МТИТС

Каре 1. Приоритетни проекти по ОПТ, за които са отворени процедури за директно предоставяне на БФП:

Приоритетна ос 1 „Развитие на железопътната инфраструктура по транс-европейските и основните национални транспортни оси“:

- Проект „Електрификация и реконструкция на железопътната линия Свиленград – турска граница” – финансиране в размер на 29.8 млн. евро;
- Проект „Рехабилитация на железопътната инфраструктура в участъци от железопътната линия Пловдив-Бургас” - финансиране в размер на 218.6 млн. евро.;
- Проект „Модернизация на железопътен участък Септември - Пловдив – част от Транс-европейската железопътна мрежа” - финансиране в размер на 102.2 млн. евро.;
- Проект „Разширение на метрото в София етап II, лот 1 „ж.к „Обеля” – пътен възел „Надежда” и лот 2 „ж.к. „Младост” I – ж.к.„Младост” III – бул.„Цариградско шосе” - финансиране в размер на 250 млн. евро;

Приоритетна ос 2 „Развитие на пътната инфраструктура по Транс-европейските и основните национални транспортни оси“:

- Проект „Доизграждане на АМ „Тракия”, лотове 2, 3 и 4” - финансиране в размер на 357.7 млн. евро;
- Проект „Изграждане на автомагистрала „Марица”, лот 1 и лот 2” - финансиране в размер на 203.8 млн. евро;
- Проект „Път Е-85 (I-5) „Кърджали-Подкова” - финансиране в размер 23.2 млн. евро;
- Проект „Автомагистрала „Хемус”, участък „СОП-пътен възел Яна” - финансиране в размер на 24.3 млн. евро;
- Проект „Автомагистрала „Струма”, лот 1, лот 2 и лот 4” - финансиране в размер на 297.5 млн. евро;

Приоритетна ос 3 „Подобряване на интермодалността при превоза на пътници и товари“:

- Проект ”Разширение на софийското метро – I етап „Пътен възел „Надежда”-бул. „Черни връх” - финансиране в размер на 323.2 млн. евро;

Приоритетна ос 4 „Подобряване на условията за корабоплаване по морските и вътрешни водни пътища“:

- Проект „Създаване на речна информационна система в българската част на р. Дунав” - финансиране в размер на 18.1 млн. евро.

5.2. Устойчиво и интегрирано градско развитие

Градовете се определят като основни двигатели на растежа и развитието на регионите в България. Мерките за устойчиво и интегрирано градско развитие ще допринесат за постигането на националните цели по стратегия „Европа 2020“, като залегнат в регионалните планове за развитие от ниво 2 за периода до 2020 г. и Националната стратегия за регионално развитие, които ще бъдат разработени през 2012 г.

До края на 2013 г. ще се разработват интегрираните планове за градско възстановяване и развитие в 36 общини в агломерационни ареали, които ще очертаят дългосрочната визия за развитие на градовете (описани в *част II „Изпълнение на програмите и мерките през 2011 г.“*). За този период предстои да бъдат разработени и областни стратегии за развитие и общински планове за развитие за периода 2014-2020 г., в изпълнение на предварителните тематични условности за отпускане на средствата по МФР за периода 2014-2020 г.

През 2012 г. по ОПРР се предвижда изпълнението на следните проекти:

- „Подкрепа за интегриран градски транспорт в 5-те големи града,” (Пловдив, Варна, Русе, Стара Загора и Плевен) с общ бюджет 104.2 млн. евро
- „Зелена и достъпна градска среда” с бюджет 92 млн. евро, за подобряване на физическата и жизнената среда на 36 общини, центрове на агломерационни ареали, като предпоставка за осигуряване на устойчива и екологична градска среда с по-високо качество на живот и нови възможности за икономическо и социално развитие.
- С цел подобряване качеството на предлаганите здравни услуги и съществуващата инфраструктура е предвидено закупуване на специализирано медицинско оборудване и съпътстващ ремонт на лечебни заведения, с ресурс 190 млн. евро. Списъкът на лечебните заведения, които могат да се ползват от средства по програмата, е разширен в края на 2011 г. с одобрената от Министерския съвет промяна в Концепцията за реструктуриране на системата на болнична помощ.

VI. ПРИОБЩАВАЩ РАСТЕЖ

VI.1. Актуална информация и стратегия на политика за приобщаващ растеж

Въпреки негативното влияние на финансовата и икономическа криза върху пазара на труда, България запазва своята национална цел „Достигане на 76% заетост сред населението на възраст 20-64 г. до 2020 г.”. В съответствие с идентифицирания в Годишния преглед на растежа за 2012 г. ключов приоритет за борба с безработицата и социалните последици от кризата, фокусиращ се върху младежката безработица и дългосрочната безработица, България препотвърждава и двете подцели за заетостта, идентифицирани в НПП (2011-2015 г.). Изпълняваните в тези направления програми и мерки ще допринесат и за изпълнение на поетите ангажименти по Пакта „Евро плюс” и за подобряване на функционирането на фактор за устойчив икономически растеж „По-добро и по-ефективно използване на трудовия потенциал в икономиката”.

Високият икономически растеж в предкризисните години позволи подобряване на условията на пазара на труда и благоприятства значителното повишаване на равнището на заетост до 70.7% (20-64 г.) през 2008 г., почти с 10 процентни пункта повече спрямо 2004 г. Вследствие на финансовата и икономическата криза равнището на заетост се понижи с 6.8 процентни пункта до 63.9% през 2011 г., а равнището на безработица се повиши от 5.6% през 2008 г. до 11.2% през 2011 г. Това налага допълнителни усилия за постигане на двете подцели за заетост. За да бъде изпълнена подцел за постигане на заетост сред по-възрастните хора (55-64 г.) от 53% през 2020 г. е необходимо за периода 2010–2020 г. равнището на заетост да нарасне с 9.5 п.п. спрямо 2008 г. при първоначално предвидено нарастване от 7 п.п. спрямо 2008 г. През 2011 г. се наблюдава слабо повишаване на коефициента на заетост сред по-възрастните (55-64 г.) с 0.4 п.п. от 43.5% през 2010 г. до 43.9% през 2011 г. Най-засегнати от кризата са младежите, като за периода 2008–2010 г. равнището на младежка безработица се е увеличило почти два пъти. За постигане на заложената подцел за намаляване на младежката безработица до 7% през 2020 г., е необходимо за периода 2010-2020 г. безработицата сред младежите да бъде намалена с 10.6 п.п. спрямо 2008 г. при първоначално предвиденото намаление от 2.4 п.п. спрямо 2008 г. В резултат от кризата нараства и рискът от изпадане в продължителна безработица, като най-уязвими са лицата без специалност и квалификация и с основно и по-ниско образование. Най-голям е броят на освободените лица⁸⁴ в икономическите дейности строителство – 125.9 хил., преработвателна промишленост – 139.4 хил. и селско, горско и рибно стопанство – 44.5 хил., като на тези икономически дейности се дължи $\frac{3}{4}$ от намалението в броя на заетите лица за разглеждания период.....

Ключовият инструмент за изпълнение на политиката на пазара на труда е Националният план за действие по заетостта за 2012 г. (НПДЗ)⁸⁵, който се разработва и изпълнява всяка година. Програмите, мерките и инициативите в рамките на НПДЗ за 2012 г. са насочени към интегриране на групите в неравностойно положение на пазара на труда и ще допринесат за преодоляване на неравенството и намаляване на безработицата сред младежи и възрастни хора на пазара на труда, както и за намаляване на продължителната безработица.

⁸⁴ Данните са от НСИ (Наблюдение на работната сила), като разглеждания период е четвърто тримесечие на 2008 г. – четвърто тримесечие на 2011 г.

⁸⁵ РМС № 957 от 29 декември 2011 г.

България е сред държавите, в които рискът от бедност за населението е над средното равнище за ЕС. Според данните на EU-SILC за 2009⁸⁶ г., равнището на бедност в България е било 20.7%, а живеещите в материални решения българи са 35%. Основният риск за изпадане в бедност на преобладаващата част от домакинствата се определя от тяхната икономическа активност и участието им на пазара на труда. По възрастови групи рискът от бедност е най-висок за децата до 18-годишна възраст (26.7%) и за населението в над-трудоспособна възраст (32.2%). Според икономическия статус, рискът от бедност е най-висок за безработните, пенсионерите и останалите икономически неактивни лица. Работещи бедни са 7.7% от заетите, което неминуемо се отразява на равнището на бедност и сред децата. Неравенството в разпределението на дохода според коефициента на Джини е 33.2%, а отношението между доходите на най-бедните и най-богатите 20% от домакинствата е 5.9.

Постигането на специфичните подцели за заетост ще допринесе за намаляване на равнището на бедност, както сред безработните и работещите в трудоспособна възраст, така и сред децата и по-възрастните, като членове на техните семейства. За намаляването на бедността в страната ще способства и постигането на целите в образованието. Намаляването на бедността ще се осъществява и чрез реализирането на успешни инициативи на национално равнище по европейските водещи инициативи „Европейска платформа срещу бедността и социалното изключване”, „Програма за нови умения и работни места” и „Младеж в движение”.

Провеждането на активна политика по отношение на доходите е съществена мярка за поддържане на социалните баланси и за подпомагане на хората с ниски доходи. Повишаването на минималната работна заплата на 270 лв. от септември 2011 г. и на 290 лв. от май 2012 г. ще повлияе благоприятно върху намаляване броя на работещите бедни. Според данни на НСИ за 2010 г. средния доход за домакинствата за четвъртото тримесечие на 2011 г. е 1241 евро, което е с 1.1% по-малко в сравнение със същия период през 2010 г. За същият период средните разходи на домакинствата са 1162 евро, като от тях най-висок е дялът на потребителските разходи (84.4%), в които се включват разходи за храна и безалкохолни напитки (35.7%). За преодоляването на предизвикателствата в областта на бедността и социалното изключване ще допринесе и постигането на устойчивост и адекватност на пенсионната система.

VI.2. Заетост

2.1. Насърчаване на заетостта и намаляване на безработицата

Предвижда се за периода 2012-2015 г. по програми и мерки за насърчаване на заетостта и намаляване на безработицата да се изразходят общо 490 млн. лв от национален бюджет.

В областта на заетостта и трудовата мобилност се разработва и ще бъде приета през ноември 2012 г. актуализирана Стратегия по заетостта на Република България за периода 2013–2020 г. В рамките на актуализираната стратегия ще бъдат представени основните направления, дейностите и инициативи, които ще спомогнат за възстановяване на икономическия растеж и заетостта и за реализиране на националните цели до 2020 г.

За гарантиране на изпълнението на всички мерки, подкрепящи младите хора за намиране на „първа работа” и намаляване на младежката безработица през 2012 г. са

⁸⁶ EU-SILC 2010

предвидени 37.3 млн. евро. В допълнение към заложените в НПР (2011-2015 г.) мерки за активиране на младите хора на пазара на труда и включване в заетост, ще бъдат предприети следните нови мерки:

- В изпълнение на Националната стратегия за младежта⁸⁷ (2010–2020) ще се реализират мерките от Плана за действие⁸⁸ към стратегията за 2011 г., като предвидените средства са 132.4 млн. евро. През 2012 г. приоритетно ще бъдат инвестирани най-много средства в три направления: насърчаване на икономическата активност и кариерното развитие на младите хора (106.3 млн. евро), подобряване на достъпа до информация и качествени услуги (12.3 млн. евро) и развитие на межкултурния и международния диалог (10.2 млн. евро). Мерките, които ще бъдат включени в проекта на втория План за действие към момента се планират като се очаква той да бъде приет през май 2012 г.
- През 2012-2013 г. ще се реализира Националната инициатива „Работа за младите хора в България”, която ще осигури възможности за „първа работа” на младежите, включително чрез обучение на младежи с ниска степен на образование и без квалификация. Инициативата ще обединява пакет от мерки, програми и услуги за активиране, информиране, консултиране, обучение и заетост на младите хора до 29 години, включително чрез облекчен достъп до регистрация в бюрата по труда и реализация на нови практики при предоставянето на посреднически услуги за младежи.
- Ще се реализира схема „Подкрепа за институционалното изграждане на институциите на пазара на труда, социалното включване и здравеопазването” по ОПРЧР, в рамките, на която безработни младежи до 29-годишна възраст от групите в неравностойно положение на пазара на труда ще стажуват за период от 9 месеца в определени държавни институции. Индикативният бюджет на схемата за 2012 г. е 0.5 млн. евро (общият бюджет за периода 2012-2014 г. е 1.5 млн. евро).
- По ОПРЧР ще се реализира и схема „Ученически и студентски практики” с продължителност 2012-2014 г. с бюджет 46 млн. евро, която ще даде възможност на над 50 хиляди ученици и над 70 хиляди студенти да бъдат включени в практически обучения на конкретно работно място за придобиване на реален трудов опит.
- Продължава прилагането на схемата „Отново на работа” по ОПРЧР за насърчаване на по-ранно завръщане на работа на родителите чрез осигуряване на безработни лица за детегледачи. През 2011 г. по нея са включени в обучение 991 лица. По тази схема се осигурява и целенасочена подкрепа за безработните над 50-годишна възраст.

В отговор на демографските процеси, намаляването на работната сила и промените в пенсионната система през 2012 г. да продължат активните действия за повишаване на качеството на работната сила и осигуряване на заетост на безработните над 50-годишна възраст. Активното участие на България в дейностите на Европейската година за активен живот на възрастните хора и солидарността между поколенията – 2012 г. ще бъде основа за надграждане на мерките за по-добро управление на демографските предизвикателства. През 2012 г., по Националната програма „Помощ за пенсиониране” и насърчителната мярка подпомагаща работодателите да наемат безработни лица над 50-годишна възраст⁸⁹, се предвижда да бъдат включени в заетост

⁸⁷ Приета с Протоколно решение – Протокол № 35 от заседанието на МС на 6 октомври 2010 г.

⁸⁸ Приет с Протоколно решение – Протокол № 35 от заседанието на МС на 29 юни 2011 г.

⁸⁹ По чл. 55а от Закона за насърчаване на заетостта

около 1000 лица. Тази уязвима група безработни приоритетно се включва и в схеми „Развитие” и „Отново на работа” по ОПРЧР.

Ключова мярка за подкрепа на заетостта и социалното включване на лица от уязвими групи от населението е провеждането на информационни кампании с помощта на ромски медиатори с цел оказване на съдействие за регистрация в бюрата по труда и включване в програми и мерки за заетост на неактивните лица от ромски произход. Ромските медиатори се назначават по Националната програма „Активиране на неактивни лица”, като през 2012 г. ще продължат работа вече назначените 62 ромски медиатори и ще бъдат назначени 30 нови.

В изпълнение на СП 5 и за подобряване на съответствието между търсенето и предлагането на труд, през 2012 г. ще продължат да се изпълняват действията за повишаване качеството и модернизирването на предлаганите от Агенцията по заетостта (АЗ) услуги, чрез:

- Въвеждането на услугата тип “едно гише” за неактивните и обезкуражените лица по схема „Модернизирване на системата за предоставяне на услуги”. Индикативният бюджет на схемата за 2012 г. е 1 млн. евро (общият бюджет за периода 2007-2013 г. е 2.6 млн. евро).
- Периодично обучение и гъвкаво работно време на персонала на АЗ; увеличаване на броя на трудовите медиатори с още 100 нови спрямо вече назначените 250⁹⁰. Общо 1 550 трудови посредници ще се включат в обучение за насърчаване на професионалното им развитие.
- Изграждане на обществени терминали (закупуване, монтаж и инсталация във всички дирекции „Бюро по труда”) за достъп до базата данни на свободните работни места и лицата търсещи работа, достъпа до официалната Интернет страница на АЗ, както и получаване на информация за инициативи, финансирани от ЕСФ. Услугата ще е достъпна за регистрираните безработни;
- Подобряване на организацията и популяризацията на трудовите борси, които ще осигуряват пряк контакт и договаряне между търсещите работа лица и работодателите, посредством привличане на по-голям брой работодатели за обявяване на повече работни места и осъществяване на по-активни контакти с медиите и социалните партньори на местно ниво;
- Разширяване участието на АЗ в европейската мрежа за заетост EURES. Попълноценно ще бъдат използвани възможностите за ограничаване на безработицата и ефективно посредничество за търсещите работа лица и работодателите чрез обмен на работни места в Европейското икономическо пространство, особено в региони с ограничено предлагане на свободни работни места. Дейностите, свързани с участието на Агенцията по заетостта в европейската мрежа за заетост EURES ще бъдат подчинени на EURES приоритетите за 2010 - 2013 г., приети от Европейската комисия и на годишните специфични грантови споразумения за 2011/2012 г. и за 2012/2013г.

За създаването на нови работни места съдейства прилагането на Закона за насърчаване на инвестициите. През 2012 г. освен за приоритетните проекти, ще бъдат създадени допълнителни възможности за сертифициране и насърчаване на проекти, създаващи голям брой работни места. За прогнозния период до 2020 г. се цели изпълнението на мерките да доведе до реализирането на нови инвестиционни проекти за около 800 млн. евро инвестиции годишно, създаващи и поддържащи около 1000 работни места в нови и съществуващи предприятия.

⁹⁰ В тези бройки не са включени ромските медиатори.

2.2. Подобряване на съответствието между предлагане и търсене на пазара на труда

До края на 2013 г. по модела за търсене и предлагане ще се създаде Електронен национален квалификационен барометър, който ще обобщава количествена и качествена информация от различни източници за образованието, заетостта, безработицата, търсенето на работна сила, и ще предоставя регулярна информация за професиите, квалификациите и свободните работни места.

През 2012 г. с финансиране по ОПРЧР ще бъдат предприети мерки за намаляване на недекларираната заетост и въвеждане на гъвкави форми на заетост, които ще осигурят по-добро използване на трудовия потенциал, включително и посредством мерки за подобряване здравния статус на работната сила. .

- По схема „Повишаване ефективността на контролната дейност на ИА „ГИТ“ до 2014 г. ще бъдат насочени близо 3.3 млн. евро, част от които ще бъдат използвани за базови и надграждащи обучения по управление на качеството на контролната дейност за 400 служители на ИА „ГИТ“.
- По схема „Подобряване контрола на труда“ за периода 2011-2013 г. ще бъдат насочени около 1.3 млн. евро. По схемата е предвидено наемане на 110 асистенти в инспекционната дейност и обучение на 570 трудови инспектори с цел укрепване на капацитета на ИА „ГИТ“.
- По схема „Развитие на услуги за гъвкав пазар на труда“, която ще стартира през 2012 г. с бюджет 3.1 млн. евро се предвижда до 2014 г. към Регионалната служба по заетостта и централната администрация на Агенцията по заетостта да бъдат изградени 10 кариерни центрове за професионално развитие на наети и самостоятелно заети лица. Очаква се минимум 10 000 заети лица да се ползват от услугите на тези центрове.
- По процедура „Превенция за безопасност и здраве при работа“ с общ бюджет от 7.7 млн. евро ще се усъвършенстват системите за управление на дейността по безопасни и здравословни условия на труда.
- По процедура „Безопасен труд“ с бюджет 35.8 млн. евро 350 работодатели ще получат финансова помощ за надграждане на приложените в техните предприятия системи за безопасност и здраве при работа.
- По схема „Здравни информационни кампании“ с бюджет 2.4 млн. евро ще бъде проведена Национална кампания за борба с производствения травматизъм имаща за цел да привлече общественото внимание върху важноста от правилното прилагане на трудовите стандарти по отношение на безопасността и здравето на работното място.

VI.3. Бедност и социално включване

3.1. Намаляване на бедността и социално включване на уязвимите групи от обществото

В допълнение към мерките, представени в ННР (2011-2015 г.) за намаляване на бедността и за социално включване на уязвимите групи се предвижда:

- Разработване на Национална стратегия за дългосрочна грижа, което ще стартира през втората половина на 2012 г. Основна цел на стратегията е създаване на условия за независим и достоен живот за възрастните хора и

хората с увреждания чрез подобряване на достъпа до социални услуги и тяхното качество, разширяване на мрежата на тези услуги в страната, включително и на съществуващите услуги, както и насърчаване на взаимодействието между здравните и социалните услуги. Изпълнението на стратегията ще спомогне и за осигуряване на комплексна подкрепа на семействата, които полагат грижи за хора с увреждания и възрастни хора.

- Изпълнение на Плана за действие към Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020)⁹¹, като в краткосрочен план, (2012-2014 г.) ще осигури чрез общините финансова помощ за изплащане на такси за детска ясла и градина на ромски деца за тяхната интеграция в предучилищно образование (40 млн. евро заем на Световната банка), ще се предостави обучение за ограмотяване на възрастни роми по програма „Нов шанс за успех” по ОПРЧР (7.7 млн. евро) и ще се осигурява алтернативно жилищно настаняване чрез общинските бюджети;

За периода 2012-2015 г. ще бъдат изразходвани (национално и европейско финансиране) около 1.6 млрд. евро за намаляване на бедността и социалното включване на уязвимите групи от обществото, от които за социална закрила и осигуряване на равни възможности - 241.3 млн. евро, за подпомагане на хората с увреждания - 335.2 млн. евро, и за социално включване - 1 млрд. евро.

3.2. Подобряване на качеството и достъпа до здравни услуги

В допълнение към мерките реформирането и финансовата устойчивост на здравната система (описани в *част V.2. „Ефективност и устойчивост на публичните разходи”*) в периода до 2020 г. ще бъдат прилагани и следните мерки за подобряване на качеството и достъпа до здравни услуги за всички граждани:

- За подобряване на профилактиката, скрининга и диспансерното наблюдение по проект “СПРИ и се прегледай” (Национална кампания за ранна диагностика на онкологични заболявания) по ОПРЧР с общ бюджет 10 млн. евро до октомври 2013 г. ще бъде създаден и впоследствие ще се поддържа национален скринингов онкологичен център с териториални подразделения и информационно-технологична система.
- В изпълнение на Препоръка на Съвета за среда без тютюнев дим⁹² се въвеждат законодателни промени за забрана на тютюнопушене на закрити обществени места и някои открити обществени места. Проектът на Закон за изменение и допълнение на Закона за здравето е внесен в Народно събрание на 16.12.2011 г. и се очаква забраната да влезе в сила от 1 юни 2012 г.
- Обхващане на всички възрастови групи, подлежащи на имунизация съгласно Имунизационен календар. Към настоящият момент са обхванати 90% от възрастовите групи. С помощта на кампании за повишаване на информираността от профилактиката се планира до 2020 г. този дял да достигне 95%.
- Въвеждане на модерни методи на лечение, които да позволят извършване на еднократни дейности в основния пакет за болнична медицинска помощ. До

⁹¹ Приета с РМС №1 от 5 януари 2012 г., разглежда се в следните комисии на Народното събрание - Комисията по труда и социалната политика, Комисията по правата на човека, вероизповеданията, жалбите и петициите на гражданите, Комисията по регионална политика и местно самоуправление, Комисията по здравеопазването.

⁹² 2009/C296-02

края на 2012 г. предстои актуализиране на медицински стандарти по хирургични специалности, по медицинска онкология и по клинична хематология.

- Повишаване на готовността за бързо реагиране и ефективността на спешните портали в болниците чрез усъвършенстване на механизмите за заплащане и изискванията към работата на спешните отделения. До края на 2012 г. предстои актуализиране на медицински стандарт по спешна медицина.
- Оптимизация на лекарствената политика и медицинските изделия, която да подобри контрола по разпределението и разпространението на лекарствени продукти и да повиши информираността на пациентите относно лекарствените продукти. До края на октомври 2012 г., с проект, финансиран от ЕСФ на стойност 0.07 млн. евро, ще се изгради електронен регистър на медицинските изделия с цел да се повиши прозрачността и контролът при осигуряването на нужните изделия за лечение на пациентите. До края на 2012 г. ще се изготвят фармако-терапевтични ръководства, както и препоръки за алгоритми за лечение с лекарствени продукти.
- Развиване на системите за квалификация и надграждащо и продължително обучение, включително специализация на медицински специалисти, в системата на здравеопазването. В рамките на проект „Практически увод в лечението на спешните състояния” (с обща стойност 3.2 млн. евро), финансиран от ЕСФ, до декември 2013 г. ще се изпълняват мерки, насочени към повишаване професионалния капацитет и въвеждане на добри клинични практики в сферата на спешната медицинска помощ.

VII. ПРИНОС НА СТРУКТУРНИТЕ ФОНДОВЕ И - КОХЕЗИОННИЯ ФОНД В ПРИЛАГАНЕТО НА НПР ДО 2015 Г. (N+2).

VII.1. Мерки за подобряване на усвояването на Структурните фондове и Кохезионния фонд

1.1. Осъществявани мерки

- В края на юни 2011 г. МС прие изменения в постановлението определящо механизма за координация при управлението на средствата от ЕС⁹³, с цел оптимизиране на механизма и повишаване на ефективността на управлението и наблюдението. Детайлизират се функциите и правомощията на министъра по управление на средствата от Европейския съюз; разписва се механизъм за координиране на техническата помощ, предоставена от международните финансови институции; извършват се промени в състава и функциите на Съвета за координация при управлението на средствата от Европейския съюз (СКУСЕС);
- През април 2011 г. бяха предприети изменения в нормативната база⁹⁴ с цел опростяване и оптимизиране на реда за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по оперативните програми, съфинансирани от СКФ. Основните промени са насочени към въвеждане на унифицирана процедура за разглеждане на възражения; създаване на възможност за увеличаване на размера на отпуснатата помощ при процедури на директно предоставяне; въвеждане на ред за провеждане на процедура за подбор на проекти със съкратени срокове; изготвяне на унифицирани образци на формуляра за кандидатстване;
- През 2011 г. бяха актуализирани типовите образци на документи за участие в процедурите за избор на изпълнител⁹⁵. По този начин се постига подобряване на управлението на проектите, съфинансирани в рамките на съответните програми, ускоряване на тяхното изпълнение, оптимизиране на процедурите за определяне на изпълнител от страна на бенефициенти на договорена безвъзмездна финансова помощ и намаляване на административната тежест;
- На база на натрупания опит в прилагането на оперативните програми и предвид необходимостта от прецизиране и/или детайлизиране на изискванията и правилата, през 2011 г. бяха реализирани промени в постановленията

⁹³ ПМС № 197 от 08.07.2011 г. за изменение и допълнение на ПМС № 70 от 2010 г. за координация при управлението на средствата от ЕС.

⁹⁴ ПМС № 104 от 18.04.2011 г. за изменение и допълнение на ПМС №121 от 2007 г. за определяне на реда за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на Европейския съюз.

⁹⁵ Съгласно ПМС № 269 на МС от 17.11.2010 г. за изменение и допълнение на ПМС № 55 на от 2007 г. за условията и реда за определяне на изпълнител от страна на бенефициенти на договорена безвъзмездна финансова помощ от Структурните фондове на Европейския съюз, Програма ФАР на Европейския съюз и от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство

определящи националните правила за допустимост на разходите за всички оперативни програми и в детайлните правила за допустимост на разходите по част от оперативните програми (ОПТП, ОПК, ОПРР, ОПТ, ОПАК)⁹⁶;

- През 2011 г. стартира подготовката по разработването на Договора за партньорство и оперативните програми по Общата стратегическа рамка на Европейския съюз за програмен период 2014-2020 г.⁹⁷
- Подписани са Меморандуми за разбирателство между България и Световната банка и Европейската инвестиционна банка за подкрепа за усвояването на СКФ⁹⁸, както и Меморандум за сътрудничество с Европейската банка за възстановяване и развитие⁹⁹.
- Подобряване на координацията на дейностите по оперативните програми чрез редовни координационни срещи по ОП под ръководството на министъра по управление на средствата от ЕС, както и оптимизация на процесите по договаряне, заплащане и контрол с участието на Националното сдружение на общините в Република България (НСОРБ), браншовите организации и социално икономическите партньори.

1.2. Планирани мерки

- Стартиране на инициативата „Българския Джаспър“¹⁰⁰ за предоставяне на специфична експертиза на бенефициентите за разрешаване на конкретни казуси при изпълнението и управлението на инфраструктурни проекти.
- Създаване на 27 областни информационни центрове и 1 централен за популяризиране на политиката за сближаване на ЕС в България през настоящия и бъдещия програмен период. Повечето от тях са изградени и до средата на годината ще функционират пълноценно. Проектите за създаването им се финансират по ОПТП с общ бюджет 11 млн. лв. като бенефициенти са общините. Целта е да се преодолеят негативните нагласи и отлива от кандидатстване по програмите и да се предостави възможност за обратна връзка от гражданите към институциите.
- Доразвиване на Единния информационен портал¹⁰¹ за обща информация за управление на Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС в Република България, включително и на Информационната система за управление и наблюдение на Структурните инструменти на Европейския съюз в България (ИСУН) чрез изграждане на нови функционалности на системата като прилагане на специализирана Географска информационна система. Проектът

⁹⁶ ПМС № 54 от 9.03.2011 г. за изменение и допълнение на ПМС № 215 от 2007 г. – ОПТП; ПМС № 258 от 7.09.2011 г. за изменение на ПМС № 236 от 2007 г. – ОПК; ПМС № 270 от 27.09.2011 г. за изменение и допълнение на ПМС № 245 от 2007 г. – ОПРР; ПМС № 303 от 11.11.2011 г. за допълнение на ПМС № 258 от 2007 г. – ОПТ; ПМС № 282 от 17.10.2011 г. за изменение и допълнение на ПМС № 231 от 2007 г.

⁹⁷ ПМС № 5 от 18.01.2012 г. за разработване на стратегическите и програмни документи на Република България за управление на средствата от фондовете по Общата стратегическа рамка на Европейския съюз за програмен период 2014-2020 г.

⁹⁸ Подписан на 22 януари 2012 г.

⁹⁹ Подписан през март 2012 г.

¹⁰⁰ Със Заповед на Ръководителя на УО на ОПТП от 11 август 2011 бе предоставена БФП по проект „Създаване на мобилно експертно звено за подкрепа на местните и регионални администрации при изпълнението и управлението на проекти финансирани от СКФ”.

¹⁰¹ <http://www.eufunds.bg/>

ще стартира през 2012 г. и ще приключи през 2013 г. Финансира се по ОПТП с общ бюджет от 3.5 млн лв.

VII.2. Принос на Структурните фондове и Кохезионния фонд за финансирането на мерките в НРР към момента и прогноза до 2015 г.

Около 60% (4.08 млрд. евро) от финансовия ресурс по оперативните програми в България за периода 2007-2013 г. финансира мерки за по-висок растеж и повече работни места¹⁰². Той е разпределен по пет от оперативните програми - „Транспорт“, „Развитие на Конкурентоспособността на българската икономика“, „Развитие на човешките ресурси“, „Регионално развитие“ и „Административен капацитет“.

По данни от ИСУН за средствата от СКФ на ЕС към 18.01.2012 г.:

- По ОП „Развитие на човешките ресурси“ са обявени 66 процедури по приоритетни теми, имащи принос за постигане на по-висок растеж и повече работни места. По тях до момента са подписани 1 875 договора с обща стойност на европейското финансиране в размер на 603.53 млн. евро.
- По ОП „Развитие на Конкурентоспособността на българската икономика“ до момента са обявени 15 процедури по приоритетни теми, имащи принос за постигане на по-висок растеж и повече работни места. По тях са сключени 1366 договора с обща стойност на европейското финансиране в размер на 368.15млн. евро.
- По ОП „Регионално развитие“ са обявени 35 процедури, допринасящи за постигането на по-висок растеж и повече работни места. По тях са сключени 828 договора с обща стойност на европейското финансиране в размер на 1 296,11 млн. евро.
- По ОП „Транспорт“ са сключени 16 договора по 5 процедури, допринасящи за постигане на по-висок растеж и повече работни места. Общата стойност на европейското финансиране е в размер на 1 222.32 млн. евро.
- По ОП „Административен капацитет“ до момента са обявени девет процедури по тема, имаща принос за постигане на по-висок растеж и повече работни места. По нея са сключени 56 договора с обща стойност на европейското финансиране 33.78 млн. евро.

Сключените към момента договори по темите, допринасящи за постигане на по-висок растеж и повече работни места, са на обща стойност 2301.9 млн. евро. Те представляват 56.13% от средствата, заложиени за постигането на цели за растеж и заетост по оперативните програми и 52.74% от общия размер на европейското финансиране по всички сключени до момента договори по оперативните програми.

¹⁰² Следва да бъде подчертано, че разпределението на средствата от СКФ тук са съгласно извършената от ЕК специална кодификация по приоритетни теми по Оперативните програми, които допринасят към изпълнението на Лисабонската стратегия. До този момент, ЕК не е предоставила информация за прехода от Лисабонска стратегия към стратегия „Европа 2020“ по съответните приоритетни теми по оперативните програми, което е възможно да води до надценени/подценени стойности.

VII.3. Прогноза за усвояване на средства по теми, имащи принос към постигането на целите на НРР до 2020г.

В рамките на настоящия програмен период се предвижда да бъдат усвоени средства както следва:

- За адресиране на слабостите в бизнес средата и подобряване на административната ефективност по ОПАК за 2012 г. се предвижда да бъдат усвоени 5.1 млн. евро в рамките на процедури „Стандартна информационно-комуникационна среда и оперативна съвместимост“ и „Подобряване на обслужването от страна на органите на съдебната власт чрез развитие на информационните технологии“ по приоритетна ос III „Качествено административно обслужване и развитие на електронното управление“.
- За подкрепа на инвестициите в НИРД и иновации и подобряване на иновативната инфраструктура по ОПРКБИ се предвижда до 2015 г. да бъдат усвоени 166.7 млн. евро предоставени под формата на безвъзмездна помощ, както и 149.8 млн. евро за развитие на финансови инструменти в посока подобряване достъпа до финансиране на предприятията. Заедно с привлечения частен капитал управляваният ресурс от Европейския инвестиционен фонд (ЕИФ) по инициативата JEREMIE, който ще достигне до МСП в България се изчислява на над 562.4 млн. евро или постигнато четворно умножаване на заделения публичен ресурс чрез инструментите на финансовия инженеринг
- За повишаване на енергийната ефективност и инвестиции в зелена икономика по ОПРКБИ се предвижда до 2015 г. да бъдат усвоени 371 млн. лв.
- За изпълнение на мерки, насочени към подобряване на бизнес средата по ОПРКБИ до 2015 г. се очаква да бъдат усвоени 47.6 млн. евро.

За изпълнение на политиката в областта на регионалното равнище се предвижда за следващия програмен период (2014-2020 г.) да се развиват следните направления:

- Инфраструктурна програма подкрепяща инвестиции в базовата инфраструктура, енергийната ефективност, туризъм и инструменти за финансов инженеринг за реализиране на интелигентни инвестиции;
- Подобряване на енергийната ефективност в обществени и жилищни сгради;
- Изпълнението на инструменти за финансов инженеринг от типа JESSICA в подкрепа на устойчивото и интегрирано градско развитие, което е важен стимул за привличане на инвестиции и насърчаване на публично-частното партньорство в градовете;
- Секторни политики от регионално значение за държавната образователна инфраструктура, здравна и социална инфраструктура, които надхвърлят обхвата на интегрирания план за градско възстановяване и развитие, и чието въздействие надхвърля градската територия.

За изпълнение на политиката за конкурентоспособност се предвижда за следващия програмен период (2014-2020 г.):

- Подобряване на достъпа до финансиране на МСП;
- Подобряване на енергийната ефективност и внедряване на възобновяеми енергийни източници в предприятията; стимулиране на производителите на енергия за инвестиции с цел оптимизиране на технологиите и производствените процеси за повишаване енергийната ефективност и

реализиране на инфраструктурни проекти за изграждане/модернизиране на енергийната система;

За изпълнение на политиката в областта на социалното включване се предвижда за следващия програмен период (2014-2020 г.) основните приоритети да бъдат постигнати чрез реформи и прилагане на иновативни мерки. Част от новите направления, по които ще се търси финансиране през следващия програмен период са:

- Разработване на методика за определяне на обхвата на „работещите бедни“; провеждането на изследване относно бездомността и създаване на статистическа база данни относно бездомността и нейните измерения, както и разработване на цялостна стратегия за борба с бездомността;
- Подобряване планирането на услугите в отделните сектори, включително и на регионално ниво, както и въвеждане на нови подходи при предоставянето им – мултидисциплинарен подход, индивидуализиране на услугите, прилагане на комплексна оценка;
- Развитие на иновативни междусекторни услуги за деца и семейства и лица от уязвими групи и други.

За изпълнение на политиката в областта на околна среда и енергийна ефективност се предвижда за следващия програмен период (2014-2020 г.):

- Намаляване на замърсяването на водите, на загубите и ефективно използване на водните ресурси;
- Подкрепата за дейности, насочени към развитие на „зелена“ икономка и повишаване на ресурсната ефективност чрез изпълнение на процедури за внедряване на нови екологични решения в предприятията, по-ефективно използване на ресурсите и намаляване на отпадъците.

За следващия програмен период се предвиждат 12 проекта по пътната инфраструктура, разделени на списък с основни проекти и списък с алтернативни проекти, които включват и направление от разширената TEN-T мрежа (Каре).

Каре 2. Списък с основните проекти и списък с алтернативни проекти, които включват и направление от разширената TEN-T мрежа

Основни проекти:

1. Доизграждане на Автомагистрала „Струма” – Лот 3, „Благоевград – Сандански”

Магистрала Струма е част от Транс-европейски транспортен коридор (ТЕТК) № 4 „София - Кулата - Солун”. Изграждането се на Автомагистрала (АМ) „Струма” се осъществява на 4 участъка като три от тях се изпълняват в периода 2007-2013 г. Участъкът Благоевград – Сандански (Лот 3) е с приблизителна дължина 64.5 км, включително тунел с дължина от 13 км.

2. Автомагистрала „Хемус”

Участък „Ябланица – Велико Търново” – АМ с индикативна дължина 143 км., и участък „Велико Търново – Шумен” – Скоростен път (СП) с индикативна дължина 137 км.

3. “Софийски околновръстен път” от км 50+560 до км 58+520 – разширение на Западната дъга

Участъкът се явява разширение на проект „Западна дъга на Софийски околновръстен път”, който е разположен по направление на Пан-европейски коридор No IV. За проекта е изготвен подробен транспортно-комуникационен план (ПТКП) от Столична община. Направени са два варианта на трасета, единият с естакада, а другият с тунел. Сключено е споразумение за съвместно финансиране със Столична община. Индикативна дължина: 7.6 км.

4. „Обход на гр.Габрово” – V етап, включващ тунел под връх Шипка

Обектът „Обход на гр.Габрово” условно е разделен на пет етапа (участъка) –реабилитация и реконструкция с обща дължина 14 км, ново строителство с обща дължина 13 км., път по ново трасе с

обща дължина 4.7 км. и тунел под връх Шипка с дължина 3.2 км. Етапи от I до IV, включително Етапната връзка, ще бъдат изградени през период 2007-2013 г. Етап V, който включва тунел под връх „Шипка” ще бъде изграден през периода 2014-2020 г.

5. Скоростен път (СП) „Русе -Велико Търново” част от проект „Русе -Маказа”

Този участък е разположен по направление на ТЕТК № 9. Изграждането на Скоростен път (СП) се предвижда за цялото трасе на ТЕТК № 9 на територията на България. С изграждането на обекта „Русе - Велико Търново” ще се осъществи връзка на Дунав мост 1 с магистралния пръстен на Република България (АМ „Хемус”, АМ „Тракия” през СП „Черно море”). Индикативна дължина: 107 км.

6. Скоростен път (СП) „Русе – Шумен”

Изграждането на скоростен път от гр. Русе до гр. Шумен, ще даде възможност за подобряване на транспортните комуникации между река Дунав и Черно море, респективно между международните пристанища Варна и Русе. Индикативна дължина: 105 км.

Алтернативни проекти:

7. Доизграждане на СП „Видин – Монтана”

Пътят е част от коридор № 4 на ТЕТК. Този пътен участък обслужва трафика от и към Дунав мост 2 при гр. Видин. Осъществява връзка на Република България със страните от Северна и Западна дъга. Индикативна дължина: 126 км.

8. Скоростен път (СП) „Рила”

Скоростен път „Рила” може да се разглежда като алтернативен участък на част от коридор № 8 и като далечен южен обход на гр. София. Осигурява стратегическа връзка между АМ „Тракия”, АМ „Струма”, АМ „Хемус” и скоростен път „Гюешево-София”. Индикативна дължина: 105 км.

9. Скоростен път (СП) „Гюешево – Дупница”

Пътят е част от ТЕТК № 8, който провежда трафик от и за Адриатика. Същевременно е главната пътна артерия, по която се осъществяват пътните комуникации с Македония и осигурява достъп на страните от Западните Балкани до пристанищата на Черно море – Варна и Бургас. Индикативна дължина: 85 км.

10. Скоростен път (СП) „Черно море”

Скоростен път „Черно море” е част от ТЕТК № 8 и ключов елемент на националната и европейската транспортна мрежа. Той е естествено продължение на АМ „Тракия”, свързвайки главните източни центрове за развитие - Бургас и Варна. Индикативна дължина: 110 км.

11. Скоростен път (СП) „Варна – Дуранкулак”

Изграждането на обекта ще доведе до усвояване на туристически потенциал в северната част на Черноморското крайбрежие. Индикативна дължина: 105 км.

12. Скоростен път (СП) „Пловдив – Асеновград”

Осъществяването на проекта ще допринесе за развитие на трансграничното сътрудничество от и към Гърция. през Гранично-контролен пропускателен пункт (ГКПП) „Рудозем – Ксанти”. Осъществява се връзка за транзитния трафик от и за АМ „Тракия” през околоръстния път на гр. Пловдив по направленията „Пловдив-Асеновград-Смолян-Рудозем-Ксанти” и „Пловдив-Асеновград-Кърджали-ГКПП Маказа”. Индикативна дължина: 25 км.

VIII. ХОРИЗОНТАЛНИ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИ ВЪПРОСИ

Изготвянето и прилагането на Националната програма за реформи на Република България протича в рамките на специално създадена и функционираща работна група „Европа 2020“ към Съвета по европейските въпроси, в която участват представители на държавната администрация и на всички заинтересовани страни.

VIII.1. Политическо участие (парламент, регионални и местни власти) и участие на социалните партньори

Заместник министър-председателят и министър на финансите е национален координатор по стратегията „Европа 2020“¹⁰³. Като такъв, той следи за координацията на националните с общоевропейските икономически и финансови политики.

Предварителен вариант на Националната програма за реформи на Република България (2012-2020 г.) бе публикуван на веб-страницата на Министерството на финансите и на Портала за обществени консултации www.strategy.bg преди провеждането на публичното обсъждане на програмата на 27 март 2012 г. Голяма част от получените по време на публичното обсъждане препоръки и коментари бяха отразени в крайния вариант на програмата.

Програмата също така бе представена в Комисията по европейските въпроси и контрол на европейските фондове (КЕВКЕФ) към Народното събрание и към създадения от нея Съвет за обществени консултации (СОК).

VIII.2. Координация на секторни политики на регионално и местно ниво

Важен момент по отношение на секторните политики е изискването за засилване на техния териториален и регионален контекст, за да могат в по-голяма степен да отговорят на нуждите на отделните региони от специфични действия и инициативи. Именно с цел да се постигне координация на секторните политики на регионално и местно ниво е създадена система за стратегическо планиране на регионалното развитие¹⁰⁴, която включва изготвянето на стратегически документи - Национална стратегия за регионално развитие на Република България (2012-2022); Регионални планове за развитие (2014-2020); Областни стратегии за развитие (2014-2020) и Общински планове за развитие (2014-2020). Засилването на териториалния и регионален контекст на секторните политики ще допринесе за ускоряване на процесите на растеж и сближаване както в европейски, така и във вътрешнорегионален план, като същевременно ще съдейства и за реализиране на националните приоритети по стратегия „Европа 2020“.

¹⁰³ С изменението и допълнението в Устройствения правилник на Министерството на финансите, приети от Министерския съвет на 9 юни 2010 г.

¹⁰⁴ Регламентирана в Закона за регионалното развитие и Правилника за неговото прилагане

Националната стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г. ще бъде приета до края на 2012 г. В този период също така предстои да бъдат изготвени и проектите на Регионалните планове за развитие на районите от ниво 2 (2014-2020), вкл. техните предварителни оценки и оценки за съвместимост с предмета и целите на опазване на защитените зони, съгласно Закона за биологичното разнообразие. Областните стратегии за развитие и Общински планове за развитие за периода 2014-2020 г. ще бъдат разработени до края на 2013 г., което е в изпълнение на предварителните тематични условности за отпускане на средствата по Многогодишната финансова рамка за периода 2014-2020 г.

До края на 2012 г. ще бъде одобрена и Национална концепция за пространствено развитие. Концепцията ще послужи за по-добро съответствие, координация и допълване на дейностите, реализирани по линия на различни секторни политики на една и съща територия, на основата на което да се засили териториалният фокус и да се осъществи разграничаване на интервенциите и същевременно координация на териториално ниво на оперативните програми за следващия програмен период.

Синергията между отделните секторни политики ще бъде допълнително осигурена чрез разработването на Интегрираните планове за градско възстановяване и развитие.

Освен на ниво стратегически документи, механизмът за регионална и междусекторна координация се прилага чрез изпълнението на функциите на регионалните съвети за развитие в районите от ниво 2, членове на които са представители на всички заинтересовани страни, участващи във формирането и прилагането на регионалната политика и ключовите секторни политики. С оглед да се засили приносът на регионите в изпълнението на националните цели за развитие до 2020 г., ролята на регионалните съвети за развитие като обществено-консултативни органи за провеждане на държавната политика за регионално развитие ще нараства.

VIII.3. Инструменти за наблюдение

През 2011 г. беше засилен механизмът за наблюдение на напредъка по осъществяване на целите и реформите в Националната програма за реформи¹⁰⁵. Отговорните министри и ръководители на ведомства се задължават при неизпълнение на мерки в заложените срокове да дефинират и предприемат допълнителни действия за ускоряване на изпълнението на мерките в риск от неизпълнение. Всяко тримесечие Народното събрание получава за сведение доклад по напредъка за изпълнението на мерките в НПП.

В унисон с инструмента за засилена координация на икономическите политики в ЕС, беше възприет нов подход¹⁰⁶ за отразяване на препоръките на Съвета на ЕС в провежданите политики на национално ниво в изпълнение на целите и приоритетите по стратегия „Европа 2020“. За целта компетентните министерства и ведомства преразглеждат и допълват мерките, заложи в НПП.

¹⁰⁵ Решение № 692 на Министерския съвет от 15 септември 2011 г. за определяне на механизма за отчитане на изпълнението на заложените в Националната програма за реформи на Република България мерки и действия и контрола върху тяхното отчитане и изпълнение. Координационният процес е разписан в НПП (2011-2015 г.)

¹⁰⁶ Решение № 605 на Министерския съвет от 5 август 2011 г. за одобряване на доклад относно постигнатите резултати и необходимите последващи действия в отговор на препоръките на Съвета на Европейския съюз относно Националната програма за реформи на Република България (2011-2015 г.) и на мнението на Съвета на Европейския съюз относно Конвергентната програма на Република България (2011-2014 г.).

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА РЕФОРМИ (2012-2020 г.)

През 2011 г. Националният статистически институт (НСИ) на България включи в Националната статистическа програма регулярното осигуряване на официална статистическа информация по индикаторите, които измерват напредъка по изпълнение на целите и реформите, заложи в Националната програма за реформи. Информацията се публикува на Интернет страницата на НСИ.

IX. ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1. Оценка на специфичните препоръки и ключовите макро-структурни реформи в Националната програма за реформи на Република България (2012-2020 г.)

Приложение 2. Отчитане на изпълнението на националните цели в изпълнение на тези по стратегия „Европа 2020” и други ключови ангажименти, заложиени в Националната програма за реформи на Република България (2012-2020 г.)

Приложение 3. Информация за изпълнението на проектите по приоритетна ос 2 „Развитие на пътната инфраструктура по транс-европейските и национални транспортни оси“ по ОПТ:

1. Обект АМ „Тракия” Лот 2, Лот 3 и Лот 4 - Подписан е Договор от 23.04.2010 г. за предоставяне на БФП.

- Лот 2 „Стара Загора – Нова Загора”. Строителните работи са стартирали на 09.06.2010г. с краен срок юли 2012 г. Физическото изпълнение на обекта - 73% от общата стойност на договора.

- Лот 3 „Нова Загора - Ямбол”. Строителните работи са стартирали на 02.08.2010г. с краен срок септември 2012 г. Физическо изпълнение на обекта - 72% от общата стойност на договора.

- Лот 4 „Ямбол - Карнобат”. Строителните работи са стартирали на 06.10.2010 г. с краен срок януари 2013 г. Физическо изпълнение на обекта - 72% от общата стойност на договора.

2. Обект „Изграждане на Автомагистрала „Марица”, Лот 1 и Лот 2”. Подписан е Договор от 09.08.2011 г. за предоставяне на БФП.

- Лот 1 „Оризovo - Димитровград”. Строителните работи са стартирали на 20.10.2011 г. с краен срок януари ноември 2013 г. Физическото изпълнение на строително-монтажните работи (СМР) е 2.58%. Работи се по етапи 1 и 2.

- Лот 2 „Димитровград - Харманли”. Строителните работи са стартирали на 26.07.2011 г. с краен срок август 2013 г. Физическото изпълнение на СМР е 7.21%.

3. Обект: АМ „Струма”. Строителните работи са стартирали на 01.10.2011 г. с краен срок август 2013г.

- За Лот 1 са изработени парцеларни планове, приключили са отчуждителните процедури и е издадено разрешение за строеж. Физическото изпълнение на СМР е 9.12 %.

- За Лот 2 към момента тече тръжна процедура за определяне на изпълнител на идеен проект. Регистрирани са 12 археологически обекта, които след изготвяне на идейния проект следва да бъдат допълнително проучени. Съгласно чл.70 от ЗОП, Възложителят е поискал обосновка от участника с най-ниска цена. На 16.01.2012 г. обосновката е представена за одобрение на възложителя - АПИ. Няма физически напредък за отчетния период.

- За Лот 4 са изготвени и одобрени парцеларни планове¹⁰⁷. Няма физически напредък за отчетния период поради забавяне в процедурата по отчуждаване на имотите за изграждане на отсечката. Процедурата е в процес на съгласуване, като разрешение за строеж ще бъде издадено след изплащане на дължимите суми за отчуждаване и одобрение на инвестиционния проект.

4. Обект: АМ „Хемус” – СОП – п.в. „Яна” Подписан е Договор от 14.10.2011 г. за предоставяне на БФП. Строителните работи са стартирали на 21.10.2011 г. с краен срок август 2013г. СМР закъсняват със стартирането на обекта в сравнение с първоначалния график, но се очаква закъснението да се навакса до завършване на етап IV (21.05.2012 г.).

5. Обект: „Път Е-85(І-5) „Кърджали-Подкова”. Подписан е Договор от 30.09.2011 г. за предоставяне на БФП. Предстои издаване на разрешение за строеж за съпътстваща инфраструктура. Обектът е

¹⁰⁷Заповед № РД-02-14-417/22.02.2012г. на министъра на регионалното развитие и благоустройството, обнародвана в ДВ бр. 16/24.02.2012г.

разделен на 2 участка: Участък 1 „Кърджали-разклон Джебел” – рехабилитация и реконструкция, с дължина 8.219 км и Участък 2 „Разклона Джебел – Подкова” - ново строителство от 24.2 км и пътна връзка за с. Фотиново от 2.4 км. Цялостният физически напредък към момента, съгласно договора за изпълнение е 4%.

Приложение 4. Източници на финансиране на мерки за насърчаване на използването на ВЕИ и повишаване на енергийната ефективност, както и данъчните облекчения за насърчаване на използването на ВЕИ и повишаване на енергийната ефективност

1. **Оперативна програма „Околна среда“ 2007-2013 г.;**
2. **Програма за развитие на селските райони, 2007–2013 г.** - за периода 2009 – 2010 г. са одобрени 289 проекта. Одобрените субсидии са на обща стойност 58.3 млн. евро. Чрез средствата по Програма за развитие на селските райони (ПРСР) е предвидено да се подпомагат проекти за производство на електрическа енергия от ВИ до 1 MW, както и енергия за отопление за собствени нужди на предприятието.;
3. Кредитни линии, отпуснати чрез **Фонд енергийна ефективност и възобновяеми източници (ФЕЕВИ)**. Фондът финансира чрез нисколихвени кредити главно проекти за енергийна ефективност в размер от 30 000 лв. до 3 000 000 лв. и възвращаемост до 5 години. В периода 2009-2011 г. са финансирани проекти в областта на ВИ, на обща стойност 1.3 млн. евро. Посредством кредитния и гаранционен портфейл на фонда през 2009 г. са финансирани общо 29 проекта по енергийна ефективност. Общата стойност на проектите възлиза на 6.7 млн. евро, като стойността на отпуснатите от Фонда кредити за 2009 г. е 2.6 млн. евро. Очакваните годишни спестявания на енергия от реализирането само на одобрените до края на 2009 г. проекти за подобряване на енергийна ефективност в индустрията се оценяват на: електрическа енергия – 777.27 GWh/година; топлинна енергия – 247.25 GWh/година; общо енергоспестяване – 1 024.52 GWh/година.
4. През 2010 г. по **схема за договаряне ESCO**¹⁰⁸ са финансирани 10 проекта на обща стойност 2 млн. евро. Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници” разполага с 2.5 млн. евро за финансиране на проекти през 2012 г., като се финансира до 75% от стойността на проектите.
5. **Кредитна линия за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници (КЛЕЕВЕИ)**. От стартирането на проекта през 2004 г. до август 2010 г. от разполагаемите средства по КЛЕЕВЕИ, възлизащи на общо 155 млн. евро, подкрепа са получили 203 проекта за устойчива енергия, като са отпуснати кредити за 104 млн. евро и са предоставени грантове на обща стойност 18 млн. евро. Безвъзмездната помощ за кредитополучателите се изразява в предоставяне на грант при успешно реализиране на проекта, вариращ от 15% до 20% от размера на получения кредит. През 2011 г. са завършени 3 проекта за малки водно-електрически централи (МВЕЦ) на обща стойност 11.1 млн. евро, със заеми по линия на КЛЕЕВИ на обща стойност 5.5 млн. евро.
6. **Програма за кредитиране на енергийната ефективност в дома (REECL)**. ЕБВР предоставя на домакинства и сдружения на собственици кредитна линия за проекти по енергийна ефективност и ВЕИ, посредством мрежа от банки-партньори. Освен кредита, по REECL се предоставя безплатна техническа помощ и безвъзмездна помощ в размер до 35% от кредита. По програмата ще се отпускат кредити до 31 юли 2014 г.
7. **Програма „Енергийна ефективност” (ПЕЕ) на ЕИБ**. Програмата комбинира изгодни заеми от ЕИБ, дарение от международни финансови корпорации (МФК) (20% от размера на заема при инвестиция във ВЕИ и безплатна техническа помощ. Заемите се предоставят с посредничеството на участващите в Програмата банки-партньори. По програмата могат да се финансират проекти за изграждане на малки електрически централи за комбинирано производство на топлинна и електрическа енергия на ВЕИ, производство на електрическа енергия от вятърна енергия, фотоволтаични системи и термални слънчеви колектори, водноелектрически и геотермални централи.
8. **Международен фонд „Козлодуй”**. Договорената безвъзмездна помощ от ЕС за периода 2006-2009 г. възлиза на 550 млн. евро, от които 238.3 млн. евро са отпуснати в сектор не-ядрена енергетика. За

¹⁰⁸ ЕСКО (ESCO) компаниите са специализирани в предлагането на пазара на енергоспестяващи услуги, чиято основна дейност е свързана с разработването на пълен инженеринг за намаляване на енергийното потребление, при което целият финансов, технически и търговски риск се поема от ЕСКО компанията. За да се изпълни тази услуга, между възложителя и изпълнителя се сключва специфичен договор, наречен ЕСКО договор - договор с гарантиран резултат.

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА РЕФОРМИ (2012-2020 г.)

периода 2010-2013 г. е договорена помощ от 300 млн. евро, от които 120 млн. евро за сектор „не-ядрена“ енергетика.

9. **Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС)** – за малки и микро водноелектрически централи. Финансират се проекти в областта на опазването на околната среда, в т.ч. и проекти по изграждане на МВЕЦ. Финансирането е под формата на безлихвен 5-годишен заем на предприятия в размер до 70% от общата стойност на проекта, но не повече от 0.8 млн. евро. През 2009 г. и 2010 г. не са финансирани проекти в областта на възобновяемата енергия.

11. Средства за финансиране на разнообразни мерки за борба с измененията на климата очаква да бъдат осигурени и чрез **Схемата за зелени инвестиции (СЗИ)**.

Данъчни облекчения

1. Съгласно **Закона за акцизите и данъчните складове**¹⁰⁹, акцизните ставки върху моторните горива са по-ниски при наличие в съдържанието на биогорива в размер на не по-малко от 4% обемни. При безоловния бензин наличието на такова съдържание биостанол води до намаление на ставката от 710 лв. на 688 лв. на 1 000 литра. Аналогично, акцизът при газьола с не по-малко от 4% биодизел се намалява от 630 лв. на 596 лв. за 1 000 литра.

2. Съгласно **Закона за местните данъци и такси**¹¹⁰, сградите, въведени в експлоатация преди 01.01.2005 г. и получили сертификат категория А, издаден по реда на Закона за енергийната ефективност, се освобождават от данък за срок 7 години, но този срок се удължава на 10 години ако прилагат и мерки за оползотворяване на ВИ за производство на енергия за задоволяване нуждите на сградата. Аналогични са разпоредбите при сгради със сертификат категория Б, но там сроковете за освобождаване от данък са съответно 3 и 5 години, в зависимост от използването на ВИ.

Приложение 5. Финансиране на мерки, свързани с постигането на по-висок растеж и повече работни места, данни от ИСУН към 29.02.2012 г. и към 2015 г. (млн. евро)

Код на приоритетна тема	Приоритетна тема	Финансиране на мерки, свързани с постигане на по-висок растеж и повече работни места към настоящия момент	Очаквания за финансиране на мерки, свързани с постигане на по-висок растеж и повече работни места към 2015 г.	Оперативна програма	Цел, тясно място, приоритет, препоръка в НПП
		<i>млн. евро</i>			
01	НИТРД в изследователски центрове	2,6	0,0	ОПРЧР	НЦ 2; ФР 3, 4 и 5
02	Инфраструктура на НИТРД (включително оборудване, съоръжения и инструментариум и високоскоростни компютърни мрежи, свързващи изследователските центрове) и центровете за компетентност в определена технологична област	0,2	0,0	ОПАК	НЦ 2
		0,0	17,0	ОПРКБИ	НЦ 2; СПЗ
		0,8	0,8	ОПРР	НЦ 2
03	Трансфер на технологии и усъвършенстване на мрежите за	0,0	46,7	ОПРКБИ	НЦ 2

¹⁰⁹ Обн. в ДВ. бр. 91 от 15.11.2005 г., посл. изм. ДВ. бр.99 от 16.12.2011 г.

¹¹⁰ Обн. в ДВ. бр.117 от 10.12.1997 г., посл. изм. ДВ. бр.39 от 20.05.2011 г.

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА РЕФОРМИ (2012-2020 г.)

	сътрудничество между малките и средни предприятия (МСП), между тях и другите предприятия и университети, висши учебни заведения от				
04	Помощ за научно-изследователски, технологични и развойни дейности (НИТРД), по-специално в малките и средни предприятия (включително достъп до услугите за НИТРД в изследователските центрове)	26,0	81,0	ОПРКБИ	НЦ 2; СПЗ
05	Модерни услуги за подпомагане за предприятия и групи предприятия	107,0	112,0	ОПРКБИ	НЦ 2; СПЗ; П 2 от ГПР; ФР 4;
06	Подпомагана на МСП за насърчаване на екологично чисти и производствени процеси	0,0	8,5	ОПРКБИ	НЦ 3
07	Инвестиции във фирми, които са пряко свързани с изследвания и иновации (иновационни технологии, създаване на нови предприятия от университетите, съществуващите НИТРД центрове и предприятия и др.	56,0	75,7	ОПРКБИ	НЦ 2; СПЗ; П 2 от ГПР
08	Други инвестиции в предприятия	258,0	370,0	ОПРКБИ	НЦ 2; СПЗ; П 2 от ГПР
09	Други мерки за стимулиране на научноизследователската дейност, иновациите и предприемачеството в МСП	12,0	11,7	ОПРКБИ	СПЗ; П 2 от ГПР
10	Телефонна инфраструктура (включително широколентови мрежи)	2,5	13,6	ОПРР	НЦ 2
11	Информационни и комуникационни технологии (достъп, сигурност, интероперативност, предотвратяване на	0,0	3,4	ОПРР	НЦ 2

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА РЕФОРМИ (2012-2020 г.)

	риска, изследвания, иновации, електронно съдържание, др.)				
13	Услуги и програми за граждани (електронно здравеопазване, електронно управление, електронно обучение, електронно приобщаване и т.н.)	33,8		ОПАК	НЦ 4, 5; ФР 4
		0,0	15,3	ОПРЧР	НЦ 4
15	Други мерки за подобряване на достъпа на малките и средните предприятия до информационни и комуникационни технологии.	0,0	21,2	ОПРКБИ	СПЗ; П 2 от ГПР
21	Автомострици (TEN-T)	9,3	9,3	ОПРР	ФР 6
22	Национални пътища	44,7	205,4	ОПРР	НЦ 3/ ФР 6
23	Регионални/общински и пътища	40,7	53,7	ОПРР	НЦ 3/ ФР 6
24	Велосипедни алеи	0,0	5,7	ОПРР	НЦ 3
25	Градски транспорт	0,0	53,6	ОПРР	НЦ 3
28	Интелигентни транспортни системи	0,0	35,7	ОПРР	НЦ 3
35	Природен газ	0,0	2,2	ОПРР	НЦ 5; ФР 6; СП 7
40	Възобновяема енергия: слънчева	0,0	6,0	ОПРКБИ	НЦ 3
		0,7	10,8	ОПРР	НЦ 4; СП 7
43	Енергийна ефективност, когенерация, енергийно управление	0,0	147,0	ОПРКБИ	НЦ 3
		11,4	111,1	ОПРР	НЦ 5; СП 7
44	Управление на битови и промишлени отпадъци	25,2	356,0	ОПОС	НЦ 3, ФР 6
45	Управление и снабдяване на питейна вода	121,7	1168,9	ОПОС	НЦ 3
46	Пречистване на отпадни води			ОПОС	
51	Насърчаване на биоразнообразието и опазването на природата (включително Natura 2000)	9,9	87,1	ОПОС	НЦ 3
52	Насърчаване на чист градски транспорт	0,0	89,3	ОПРР	НЦ 3
55	Популяризиране на природните ресурси	0,4	13,5	ОПРР	НЦ 3; СП 5
56	Опазване и популяризиране на природното наследство	0,1	53,3	ОПРР	НЦ 3; СП 5

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА РЕФОРМИ (2012-2020 г.)

57	Допълнителна помощ за подобряване на туристически услуги	0,3	7,0	ОПРР	НЦ 1; СП 5
58	Защита и опазване на културното наследство	0,8	53,3	ОПРР	НЦ 1, 3; СП 5
59	Развитие на културната инфраструктура	10,0	29,6	ОПРР	ФР 6, НЦ 1
60	Допълнителна помощ за развитие на културната инфраструктура	2,1	8,5	ОПРР	ФР 6; НЦ 1
61	Комплексни проекти за възстановяване на градската/селската среда	59,6	153,3	ОПРР	ФР 6
62	Развитие на системи и стратегии за учене през целия живот в предприятията, за обучение и услуги за служителите	27,0	91,5	ОП РЧР	НЦ 1
63	Проектиране и разпространяване на иновационни и по-продуктивни начини за организиране на	3,4	52,7	ОП РЧР	НЦ 1
64	Разработване на специални услуги за заетост, обучение и подкрепа във връзка предструктуриране на секторите	0,0	0,5	ОП РЧР	НЦ 1
65	Модернизирание и укрепване на институциите на пазара на труда	1,5	18,5	ОП РЧР	НЦ 1
66	Въвеждане на активни и превантивни мерки на пазара на труда	32,8	209,7	ОП РЧР	НЦ 1
67	Мерки за поощряване на активното остаряване и удължаване на трудовия живот	2,9	0,5	ОП РЧР	НЦ 1
68	Подкрепа за самостоятелна заетост и създаване на предприятия	0,2	38,2	ОП РЧР	НЦ 1
71	Пътеки за интегриране и повторно връщане на работа за хора в неравностойно положение: борба с дискриминацията по отношение на достъпа и напредъка на пазара на труда,	57,8	85,4	ОП РЧР	НЦ 5

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА РЕФОРМИ (2012-2020 г.)

	както и насърчаване приемането на разнообразие на работното място				
72	Проектиране, въвеждане и осъществяване на реформите в системите за образование и обучение, за да се развият шансовете за наемане на работа, за да се усъвършенства адаптивността на началното и професионалното образование за пазара на труда и непрекъснатото осъвременяване на уменията на персонала за обучение за участие в икономиката, основана на иновациите и знанието	12,8	213,7	ОП РЧР	НЦ 4
	Проектиране, въвеждане и осъществяване на реформите в системите за образование и обучение, за да се развият шансовете за наемане на работа, за да се усъвършенства адаптивността на началното и професионалното образование за пазара на труда и непрекъснатото осъвременяване на уменията на персонала за обучение за участие в икономиката, основана на иновациите и знанието	5,1	10,2	ОП РЧР	НЦ 4; ФР5
73	Проектиране, въвеждане и осъществяване на реформите в системите за образование и обучение, за да се развият шансовете за наемане на работа, за да се усъвършенства адаптивността на началното и професионалното образование за пазара на труда и непрекъснатото осъвременяване на уменията на персонала за обучение за участие в икономиката, основана на иновациите и знанието	42,4	152,5	ОП РЧР	НЦ 4
	Проектиране, въвеждане и осъществяване на реформите в системите за образование и обучение, за да се развият шансовете за наемане на работа, за да се усъвършенства адаптивността на началното и професионалното образование за пазара на труда и непрекъснатото осъвременяване на уменията на персонала за обучение за участие в икономиката, основана на иновациите и знанието	0,1	16,8	ОП РЧР	НЦ 4; ФР5
74	Развитие на човешкия потенциал в областта на изследванията и иновациите, и по-специално чрез следдипломно обучение и образование за изследователи и нетуъркинг дейности между висши	6,4	10,2	ОП РЧР	НЦ 4
	Развитие на човешкия потенциал в областта на изследванията и иновациите, и по-специално чрез следдипломно обучение и образование за изследователи и нетуъркинг дейности между висши	4,0	6,7	ОП РЧР	НЦ 4; ФР5

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА РЕФОРМИ (2012-2020 г.)

	училища, изследователски центрове и предприятия				
75	Образователна инфраструктура	68,2	74,0	ОПРР	НЦ 4, 5; ФР 5
76	Инфраструктура за здравеопазването	0,0	120,5	ОПРР	НЦ 5; ФР 6
77	Инфраструктура за грижа за подрастващите	0,5	62,5	ОПРР	НЦ 5
78	Жилищна инфраструктура	0,0	32,3	ОПРР	НЦ 5; ФР 6
79	Други социални инфраструктури	6,6	28,2	ОПРР	НЦ 5; ФР 6
81	Механизми за подобряване на политиката, програмния дизайн, мониторинга и оценката	18,0	20,0	ОПРКБИ	ФР 4 ;СП 3
		48,2	75,2	ОПОС	ФР 4 ;СП 3
		62,7	22,0	ОПАК	ФР 4 ;СП 3
	ОБЩО	1 236	4 771		